

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

(підпис)

Олег ШЕРЕМЕТ
(ім'я та прізвище)

«__» _____ 2023 р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

(підпис) Лада ШІРІНЯН
(ім'я та прізвище)

«__» _____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування
на тему: **Управління фінансовими ризиками на підприємстві**

Виконав: здобувач 2 курсу, групи ЗФІ-2-4М

Мусійчук Олег Віталійович
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Керівник: Чернелевська Олена Леонідівна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Рецензент Володимир Осмятченко
(ім'я та прізвище)

(підпис)

Я, як здобувач (ка) Національного університету харчових технологій, розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я, не надавав (ла) і не одержував (ла) недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач (ка) _____
(підпис)

Київ – 2023 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
 Інститут (факультет) Навчально-науковий інститут економіки і управління
 Кафедра фінансів
 Освітній ступінь магістр
 Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
 (шифр і назва)
 Освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів
/Лада ШПІНЯН/
 « » 20 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Мусійчук Олег Віталійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

- Тема роботи Управління фінансовими ризиками на підприємстві
керівник проекту (роботи) Чернелевська О.Л., професор, д.е.н.,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом закладу вищої освіти від «30» вересня 2022 р. № 586-КС
- Строк подання здобувачем роботи 30 січня 2023 р.
- Вихідні дані до роботи монографії, підручники, навчальні посібники, статті вітчизняних і зарубіжних вчених, які займаються дослідженням особливостей організації фінансів підприємств з різними формами власності, матеріали фінансових звітів про діяльність ПАТ Львівська кондитерська фабрика «Світоч»
- Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
Розділ 1. Теорія управління фінансовими ризиками
Розділ 2. Аналіз фінансових ризиків лімської кондитерської фабрики «Світоч»
Розділ 3. Шляхи удосконалення управління фінансовими ризиками на підприємстві.
- Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Рис.1.1. Сутнісна характеристика теорій ризику. Таблиця 1.1 Підходи до трактування поняття «фінансовий ризик» Рис. 1.2. Узагальнена класифікація фінансових ризиків, Таблиця 1.2 Система основних факторів, що впливають на рівень інансових ризиків підприємства, Рис. 1.3. Система управління фінансовими ризиками підприємства. Рис. 1.4. Етапи процесу управління фінансовими ризиками підприємства. Рис. 2.1. Організаційна структура Львівської кондитерської фабрики «Світоч». Таблиця 2.1 Динаміка доходів, витрат і прибутків Львівської кондитерської фабрики «Світоч». Таблиця 2.2 Аналіз витратних показників рентабельності Львівської кондитерської фабрики «Світоч». Таблиця 2.3 Аналіз доходних показників рентабельності Львівської кондитерської фабрики «Світоч». Таблиця 2.4 Аналіз ресурсних показників рентабельності Львівської кондитерської фабрики «Світоч». Таблиця

2.5 Аналіз відносних показників фінансової стійкості Львівської кондитерської фабрики «Світоч» . Таблиця 2.6 Аналіз показників ліквідності Львівської кондитерської фабрики «Світоч». Таблиця 2.7 Аналіз показників ділової активності Львівської кондитерської фабрики «Світоч». Таблиця 3.1 Структурні елементи політики з управління ризиками Львівської кондитерської фабрики «Світоч». Таблиця 3.2 Резерви, забезпечення та фонди, які створюються на підприємстві для самострахування фінансових ризиків. Рис. 3.1. Узагальнююча класифікація страхування фінансових ризиків. Рис. 3.2. Модель страхування фінансових ризиків Львівської кондитерської фабрики «Світоч». Таблиця 3.3 Рейтинг страхових компаній України за розміром активів станом на кінець III кварталу 2022 р. Таблиця 3.4 Види страхування фінансових ризиків підприємств, що пропонуються на страховому ринку України у 2023 р.. Таблиця 3.5 Планування доходів від реалізації Львівської кондитерської фабрики «Світоч». Таблиця 3.6 Планування фінансових результатів Львівської кондитерської фабрики «Світоч».

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Чернелевська О.Л.		
II	Чернелевська О.Л.		
III	Чернелевська О.Л.		

7. Дата видачі завдання 30 жовтня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви і узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	30.09.2022	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	09.11.2022	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	30.11.2022	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	21.12.2022	
5	Оформлення роботи і подання керівникові для проходження попереднього захисту	09.01.2023	
6	Попередній захист	17.01.2023	
7	Подання кваліфікаційної роботи з підтвердження керівника на перевірку академічного плагіату.	24.01.2023	
8	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	02.02.2023	

Здобувач

(підпис)

Мусійчук О.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Чернелевська О.Л.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Мусійчук О В. «Управління фінансовими ризиками на підприємстві»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування. Національний університет харчових технологій, Київ, 2023.

Кваліфікаційна робота присвячена поглибленню розуміння фінансового ризику, пошуку шляхів управління фінансовими ризиками в діяльності підприємств задля забезпечення стабільного доходу суб'єктів господарювання.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми та сформульовано завдання дослідження.

У першому розділі розкрито сутність фінансових ризиків підприємства, розкрито класифікацію фінансових ризиків та факторів формування фінансових ризиків, визначено етапи та складові процесу управління фінансовими ризиками.

Другий розділ присвячено аналізу фінансового стану та фінансових ризиків Львівської кондитерської фабрики «Світоч», аналізу ефективності процесу управління фінансовими ризиками.

У третьому розділі обґрунтовано шляхи удосконалення управління фінансовими ризиками Львівської кондитерської фабрики «Світоч».

Ключові слова: *ризик, фінансовий ризик, ризик-менеджмент, управління фінансовими ризиками.*

SUMMARY

Musiichuk O. "Financial risk management at the enterprise"

Master's work for obtaining Master's degree in specialty 072 Financial, Banking and Insurance. National University of Food Technologies, Kyiv, 2023.

The master's work is dedicated to deepening the understanding of financial risk, finding ways to manage financial risks in the activities of enterprises, in order to ensure a stable income of economic entities.

The master's work consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of references and appendices.

The introduction substantiates the relevance of the topic and formulates the task of the research.

In the first chapter, the essence of financial risks of the enterprise is disclosed, the classification of financial risks and factors of financial risk formation is disclosed, the stages and components of the financial risk management process are defined.

The second chapter is devoted to the analysis of the financial condition and financial risks of the Lviv confectionery factory "Svitoch", to the analysis of the effectiveness of the financial risk management process.

In the third chapter, the ways of improving the management of financial risks of the Lviv confectionery factory "Svitoch" are substantiated.

Keywords: *risk, financial risk, risk management, financial risk management.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Сутність фінансових ризиків підприємства.....	10
1.2. Класифікація фінансових ризиків та факторів формування фінансових ризиків.....	17
1.3. Етапи та складові процесу управління фінансовими ризиками.....	26
Висновки до розділу 1.....	34
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ЛЬВІВСЬКОЇ КОНДИТЕРСЬКОЇ ФАБРИКИ «СВІТОЧ».....	36
2.1. Характеристика підприємства та його фінансової діяльності.....	36
2.2. Аналіз фінансового стану підприємства.....	40
2.3. Аналіз ефективності процесу управління фінансовими ризиками.....	56
Висновки до розділу 2.....	64
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	67
3.1. Удосконалення механізму управління фінансовими ризиками підприємства.....	67
3.2. Шляхи зниження фінансових ризиків підприємства.....	71
3.3. Основні напрями покращення ефективності фінансового планування в управління фінансовими ризиками.....	83
Висновки до розділу 3.....	90
ВИСНОВКИ.....	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	96
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Стохастичний характер сучасних економічних відносин, нестаціонарність законів розвитку, а також ускладнення самого середовища прояву цих закономірностей визначає необхідність безперервного вдосконалення методів управління як з позиції збільшення ступеня їх різноманітності шляхом розвитку інструментарію різних галузей знань, так і шляхом посилення рівня системності управлінського впливу. Як результат, підприємства мають проблеми погіршення фінансового стану через невизначеність та фінансові ризики.

Саме тому на сучасному етапі розвитку особливої актуальності набувають питання розробки та впровадження управління фінансовими ризиками на рівні підприємств з метою забезпечення фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, рентабельності за оптимального співвідношення дохідності і ризику. Вирішення цих питань значною мірою ускладнюється воєнними діями та територією України.

Серед вчених-дослідників, які зробили науковий внесок у розвиток теорії фінансового ризику можна виділити таких: О. І. Барановський, І. А. Бланк, В. В. Вітлінський, М. І. Диба, В. В. Коваленко, Н. В. Кузнецова, О. А. Лактіонова, О. В. Нижник, Р. О. Піскунов, Л. О. Примостка, Ю. С. Скакальський, О. О. Терещенко, О. В. Шишкіна, Й. А. Шумпетер. Попри вагомий доробок зазначених та інших вчених у теорії і методології ризику потребують поглибленого дослідження специфічні аспекти управління фінансовими ризиками підприємств.

Метою дослідження є поглиблення розуміння фінансового ризику та пошук шляхів управління фінансовими ризиками в діяльності підприємств.

Завдання дослідження визначаються поставленою метою дослідження:

- розкрити сутність фінансових ризиків підприємства;

- вивчити класифікацію фінансових ризиків та факторів формування фінансових ризиків;
- висвітлити етапи та складові процесу управління фінансовими ризиками;
- надати характеристику підприємства та його фінансової діяльності;
- проаналізувати фінансовий стан підприємства;
- провести аналіз ефективності процесу управління фінансовими ризиками;
- розкрити напрями вдосконалення механізму управління фінансовими ризиками підприємства;
- обґрунтувати шляхи зниження фінансових ризиків підприємства;
- запропонувати основні напрями покращення ефективності фінансового планування в управлінні фінансовими ризиками.

Об'єктом дослідження є процеси управління фінансовими ризиками підприємства в сучасних умовах господарювання.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні аспекти управління фінансовими ризиками підприємства.

Методи дослідження. Методологічну основу роботи складають загальнонаукові принципи і положення фінансів підприємств, а також комплекс методів дослідження, які дозволяють вивчати фінансові ризики. У кваліфікаційній роботі використовувалися методи спостереження і порівняння, формалізації, узагальнення, систематизації, класифікації, аналізу і синтезу, табличний і графічний, методи кількісного, якісного аналізу. Методи індукції, дедукції, порівняння, аналогії та абстрагування найбільшою мірою застосовано в процесі аналізу фінансових ризиків.

Інформаційна база дослідження: Закони України, кодекси, накази Міністерства фінансів України, підручники, посібники, монографії та статті у наукових журналах, фінансова звітність підприємства (Львівська кондитерська фабрика «Світоч»), статистичні матеріали Національного банку України, дані

страхових компаній про страхові продукти страхування фінансових ризиків тощо.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що рекомендації, надані в роботі, можуть бути застосовані в діяльності Львівської кондитерської фабрики «Світоч».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРІЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність фінансових ризиків підприємства

Для належного розуміння такої складної категорії як «фінансовий ризик», необхідно дослідити історію його виникнення та виникнення категорії «ризик». На нашу думку, категорія «фінансовий ризик» є похідною від двох категорій «ризик» та «фінанси» («фінанси підприємств»).

Поняття «ризик» з'явилося у Європі в Середньовіччі, але поширилось в Італії та Іспанії у сфері мореплавання [37, с. 87]. У Греції це поняття означало «корінь», що виступає над поверхнею ґрунту та може спричинити небезпеку на шляху. У німецькій мові слово «*risiko*» означає «небезпека», «загроза»; у французькій *risque* – «ризикувати» (що перекладається як «об'їжджати скелю»).

Вперше визначення категорії «ризик» було сформульоване німецьким математиком І. Н. Тетенсом у праці «Вступ до розрахунку життєвої ренти і право на її отримання» (1786). У зазначеній праці запропоновано мірою ризику використовувати половину величини середньоквадратичного відхилення, вважаючи його обсягом очікуваного збитку страхового закладу, котрий виникає за умовами договору страхування [71, с. 46]. Завдяки цьому з'явилася поширена думка, що ймовірність – це тільки міра величини ризику, але не він сам [10, с. 9].

У сучасній західній літературі можна виділити дві теорії ризику, які потім продовжені у дослідженнях фінансового ризику: класична теорія та неокласична теорія (рис. 1.1). Класичний підхід до ризику передбачає виокремлення його як самостійного чинника, що впливає на рівень заробітної плати, прибутку, ціни товару; ризик сприймається як можливий збиток, величина якого порівнянна з математичним очікуванням утрат [2, с. 253].

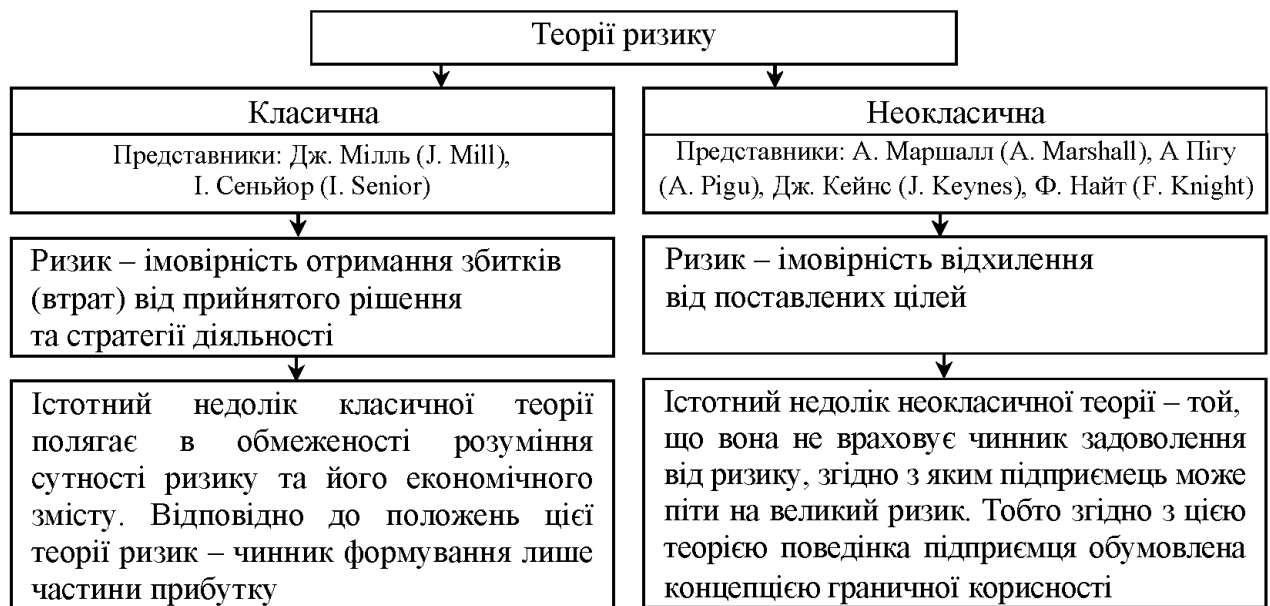

Рис.1.1. Сутнісна характеристика теорій ризику [37, с. 88]

У неокласичній теорії суть ризику проявляється в нерозривному зв'язку з підприємництвом (якщо ризики не враховуються в господарській діяльності, він стає джерелом як прибутку, так і збитку [68]); в інтерпретації природи прибутку як похідної від вимірюваної невизначеності, тобто ризику.

Українські вчені по-різному розуміють суть ризику: «ситуативна характеристика, що виникає в результаті відхилення системи зі стану нормального функціонування в інший стан під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників при взаємодії суб'єктів і об'єктів досліджуваного процесу» (Р.О. Піскунов, О.В. Москаленко) [37, с. 93]; «імовірність виникнення непередбачуваних втрат зменшення або повна втрата прибутку, недоотримання запланованих доходів, виникнення непередбачуваних витрат, втрата частини доходів або всього власного капіталу в ситуації невизначеності умов фінансово-господарської діяльності» (Домбровська С. О.) [16, с. 186]; «певна сукупність різноманітних ймовірних обставин та умов, за яких функціонування та подальша діяльність або бездіяльність підприємства можуть спровокувати додаткові втрати та інші негативні для нього наслідки, або додаткові можливості, вигоди» (Ідобаєва А. Л.) [18, с. 73], «суспільно-економічна

об'єктивно-суб'єктивна категорія, що свідчить про імовірність настання несприятливих наслідків для суспільства, організації чи індивіда, яка залежить від певних подій, осіб, їх рішень чи сукупності цих факторів, яка характеризується невизначеністю щодо можливих подій та/або їх наслідків» (Юдін В. К.) [69, с. 2].

Поняття ризику найчастіше асоціюється з небезпекою, загрозами, невизначеністю, невпевненістю, збитками тощо. В найбільш загальному вигляді, на думку Н. Корж, під ризиком розуміють вірогідність виникнення збитків або недоотримання прибутків в порівнянні з прогнозованим варіантом, тобто це ситуативна характеристика діяльності, що складається з невизначеності її результату і можливих кроків, за допомогою яких її можна оптимізувати [25, с. 11].

Фінансові ризики є особливою групою ризиків, які виникають під час діяльності підприємств або випадків, коли підприємство виступає учасником фінансових відносин. Найпотужнішою школою в теорії фінансового ризику із середини 1950-х рр. була американська [2, с. 256]. Досі популярне визначення Дж. Саймона: «Ризики – це невизначеність, що виникає в результаті дії чинників, які мають походження всередині чи поза межами держав й істотно негативно впливають на ділову та інвестиційну діяльність» [72]. З 1973 р. фінансовий ризик-менеджмент виділяється в самостійну галузь практичної діяльності. Цей рік був відзначений трьома подіями, які вважаються відправною точкою для всіх наступних фінансових криз, та появою фінансового ризик-менеджменту:

- остаточним скасуванням Бреттон-Вудської системи валютних курсів і прийняттям Міжнародним валютним фондом (МВФ) рішення про скасування фіксованого золотого вмісту і використання плаваючих валютних курсів. Це дало потужний стимул до кількісного виміру та управління валютними і відсотковими ризиками;

- початком роботи Чиказької біржі опціонів, яка стала першим у світі організованим вторинним ринком опціонів. Це дало потужний стимул для різкого збільшення похідних фінансових інструментів;

- опублікуванням Блеком і Шоулзом [36, с. 3-6] моделі оцінки вартості європейських опціонів. Ця робота була прийнята як теоретична основа для оцінки й управління ринковими ризиками похідних фінансових інструментів [37, с. 92].

В сучасній літературі виділено три основні підходи до дослідження природи ризику загалом і фінансового ризику зокрема: суб'єктивний, об'єктивний та дуалістичний (суб'єктивно-об'єктивний). Погоджуючись з поглядом О. Шишкіною [67], найбільш повною є дуалістична концепція природи виникнення фінансового ризику, яка поєднує суб'єктивізм і об'єктивізм сприйняття ризику. Це пов'язано з тим, що будь-який економічний суб'єкт у процесі своєї діяльності перебуває в певних суб'єктивних відносинах і іншими економічними суб'єктами, а сама діяльність має як суб'єктивну, так і об'єктивну сторони.

I. Бланк визначає фінансовий ризик як результат вибору власниками або менеджерами альтернативного фінансового рішення, спрямованого на досягнення бажаного цільового результату фінансової діяльності при вірогідності настання економічного збитку (фінансових втрат) через невизначеність умов його реалізації [5, с. 21-22]. Розглядати фінансовий ризик як результат вибору власниками або менеджерами альтернативного фінансового рішення є некоректним по відношенню до загальної невизначеності економічного середовища.

Дослідження економічної сутності фінансового ризику проведемо на основі узагальнення підходів сучасних вчених, що подаєтьс у табл. 1.1 та маємо підстави сформулювати узагальнюючі їх групи.

Підходи до трактування поняття «фінансовий ризик»

Вчені	Трактування	Джерело
Н. Слободян, Д. Слободян	ймовірність виникнення непередбачених фінансових втрат у ситуації невизначеності умов фінансової діяльності підприємства	53, с. 273
С. Домбровська	ризик підприємства, яке залучило фінансові ресурси і виявляється неспроможним вчасно або повністю погасити зобов'язання, строк сплати яких настав, у результаті чого воно може стати банкрутом	16, с. 186-187
О. Шишкіна	... є специфічною економічною категорією, яка виникає в процесі фінансово-господарської діяльності будь-якого економічного суб'єкта та відображає ймовірність зниження або втрати його прибутку/доходу/капіталу, а також реорганізації, банкрутства та ліквідації за умови невизначеності факторів зовнішнього та внутрішнього середовища	67, с. 261
А. Серікова	вид ризику, який виникає у фінансово-економічній діяльності суб'єкта, коли результат або заходи його досягнення відрізняються від установлених цілей, а отримані відхилення мають вартісний характер	49, с. 178
К. Д. Семенова, К.І. Тарасова	ризики, які виникають при здійсненні фінансового підприємництва чи фінансових угод, виходячи з того, що у фінансовому підприємстві в ролі товару виступають або валюта, або цінні папери, або кошти	48, с. 37
І. В. Шалигіна	ймовірність часткових і повних фінансових втрат підприємства, внаслідок дії несприятливих факторів внутрішнього і зовнішнього середовища за умов невизначеності під час здійснення господарської діяльності	61, с. 117
Ю. Скакальський	складова сукупного ризику суб'єкта господарювання, пов'язану з волатильністю цін, структурою капіталу та вартістю підприємства, що відображає ймовірність зміни внутрішніх та зовнішніх факторів, які впливають на підприємство в процесі його фінансово-господарської діяльності та супроводжують кожне фінансове рішення	51, с. 6
Р.О. Піскунов, О.В. Москаленко	ситуативна характеристика зміни фінансового потоку, яка виникає при відхиленні системи зі стану нормального функціонування в інший стан під впливом комплексу зовнішніх і внутрішніх чинників	37, с. 96
А.О. Старостіна, В.А.Кравченко	основна форма генерування прямої загрози банкрутства підприємства, тому що фінансові втрати, пов'язані з цим ризиком, найбільш відчутні.	54, с. 81
О.Б. Жихор, М.О. Штехан	специфічна економічна категорія, яка виникає в процесі господарської діяльності та відображає ймовірність зниження прибутку, втрати капіталу, банкрутства за умови невизначеності фінансових, виробничих та господарських факторів	17,с. 147
Г. В. Сілакова, С. В. Петрик	ризик настання негативної події, що впливає на зниження доходу або капіталу, який виникає через невизначеність умов фінансово-господарської діяльності підприємства (з	50, с. 126

	неможливістю виконання підприємством фінансових зобов'язань перед партнерами в результаті нестабільності купівельної спроможності грошей, формування неоптимальної структури капіталу тощо)	
О. А. Лактіонова	ймовірність або можливість настання непередбачуваних фінансових витрат (зниження прибутків, доходів, втрата капіталу тощо) у ситуації невизначеності умов здійснення підприємницької діяльності	28, с. 12
В. К. Юдін	є сукупністю ризиків (кредитний, валютний, інвестиційний, дебіторський тощо), що передбачає втрату фінансової вигоди.	69, с. 2

1. Ймовірність зниження прибутку, втрати капіталу, банкрутства за умови невизначеності зовнішнього та внутрішнього середовища (О. Б. Жихор, М. О. Штехан [17, с. 147], О. Шишкіна [67, с. 261], Ю. Скакальський [51, с. 6], О. А. Лактіонова [28, с. 12]). Т. П. Моташко, В. М. Мартинюк фінансовий ризик визначають «в умовах кон'юктурних коливань на ринку та прийняття управлінських рішень за умови неповноти інформації» [29, с. 55]. Про банкрутство як наслідок впливу фінансового ризику наголошує у власному визначення Домбровська [16, с. 186-187], А.О. Старостіна, В.А.Кравченко [54, с. 81] та інші вчені.

2. Ймовірність виникнення непередбачених фінансових втрат у ситуації невизначеності умов фінансової діяльності підприємства (Н. Слободян, Д. Слободян [53, с. 273] та І. Шалигіна [61, с. 117], О. А. Лактіонова [28, с. 12]) або втрат фінансової вигоди або втрати фінансових ресурсів (грошових коштів) (Томашук І., Томашук І.) [60].

3. Результат відхилення від встановлених цілей та планових норм, які мають вартісний характер А. Серікова [49, с. 178].

4. Неспроможним вчасно або повністю погасити зобов'язання, строк сплати яких настав, у результаті чого воно може стати банкрутом С. Домбровська [16, с. 186-187]. На нашу думку, розглядати фінансовий ризик як виключно як неплатоспроможність є некоректним, оскільки існують інші зовнішні та внутрішні фінансові ризики.

5. Ризики, які виникають при здійсненні фінансового підприємництва чи фінансових угод, виходячи з того, що у фінансовому підприємстві в ролі товару виступають або валюта, або цінні папери, або кошти К. Семенова, К. Тарасова [48, с. 37]. Таке трактування не повною мірою відображає сутність фінансового ризику, оскільки ризик не лише банки, страхові компанії, інші фінансово-кредитні установи (фінансові посередники), а й інші суб'єкти господарювання можуть бути носіями ризику, а й внутрішні фактори можуть продукувати фінансові ризики, наприклад некомпетентні дії фінансових менеджерів.

Під фінансовим ризиком пропонується Р.О. Піскуновим, О.В. Москаленко розуміти ситуативну характеристику зміни фінансового потоку, яка виникає при відхиленні системи зі стану нормального функціонування в інший стан під впливом комплексу зовнішніх і внутрішніх чинників [37, с. 96]. Таким чином, під фінансовим ризиком розуміють зміни фінансового потоку як динамічної сукупності надходжень і виплат грошових коштів у певній соціально-економічній системі.

Більш ґрунтовним є підхід авторів, які визначають сутність фінансових ризиків, спираючись на їх першооснову – сутність фінансів, особливості фінансових відносин. Представлений взаємозв'язок дав змогу вченим [28, с. 12; 50, с. 125-126] сформулювати такі ознаки фінансових ризиків:

- об'єктивність прояву. Фінансовий ризик є об'єктивним явищем у функціонуванні підприємства; він супроводжує практично всі види фінансових операцій і всі напрямки фінансової діяльності;

- фінансовий характер випадкової події, наприклад, зміна процентної ставки, податку тощо. Водночас розмежування випадкової (ризикової) події та її наслідків найбільш важливе у сфері страхування, оскільки її виникнення є необхідною умовою для виплати страхового відшкодування;

- відносини, в яких виникають такі ризики, є фінансовими. Фінансові ризики проявляються тільки на тих етапах відтворювального процесу, на яких функціонують фінанси;

- впливають на об'єкти управління фінансами: активами (інвестиціями), фінансовими ресурсами (капіталом); грошовими потоками; фінансовими результатами;

- призводять до порушення фінансових цілей або фінансових результатів [28, с. 12];

- альтернативність вибору через альтернативи: прийняти на себе фінансовий ризик або відмовитися від нього;

- динамічність рівня. Рівень фінансового ризику, притаманний тій чи іншій фінансовій операції або певному виду фінансової діяльності підприємства, істотно варіює в часі, тобто залежить від тривалості здійснення фінансової операції.

Як бачимо, серед вчених-економістів, фінансистів немає єдиного бачення сутності фінансового ризику, однак, можна окреслити основні точки зору:

1. Ймовірність отримання негативних фінансових результатів (передусім, збитків).
2. Настання певної фінансової події або явища, здатного привести до можливих втрат прибутку, доходу або капіталу.

1.2. Класифікація фінансових ризиків та факторів формування фінансових ризиків

У своїй діяльності підприємства стикаються із сукупністю різних видів фінансового ризику, що відрізняються за місцем і часом виникнення, сукупністю зовнішніх і внутрішніх факторів, які впливають на їхній рівень, а, отже, за способом їх аналізу і методами управління. Існує багато підходів до визначення класифікації фінансових ризиків, розроблених зарубіжними та вітчизняними вченими (Т.А. Васильєва, Н.А. Антонюк [8], О. Б. Жихор та М. О. Штехан [17], Лактіонова О. А. [28], Домбровська С. О. [16], Кабанов В. Г., Овчіннікова Ю. І. [20], Томашук І. [60] та ін.).

Класифікація Домбровська С. О. фінансових ризиків також проводиться за такими видами. Визначають такі основні види фінансових ризиків: інфляційний; податковий; кредитний; депозитний; валютний; інвестиційний; процентний; бізнес-ризик [16, с. 188].

Томашук І. до фінансових ризиків відносить кредитний ризик; процентний ризик; валютний ризик; галузевий ризик; ризик ліквідності; операційний ризик; ризик країни [60].

Діяльність промислових підприємств в сучасних реаліях пов'язана із значними фінансовими ризиками, які за підходом Т.А. Васильєвої, Н.А. Антонюк включають в себе:

- ризик ліквідності;
- ризик неплатоспроможності;
- інфляційні та валютні ризики;
- інвестиційний ризик;
- кредитні ризики, в т.ч. процентні;
- ризик, пов'язаний з формуванням джерел фінансування;
- біржовий ризик;
- ринковий ризик, пов'язаний із зміною цін на продукцію та ринкової кон'юнктури;
- ризик банкрутства [8, с. 99].

Кабанов В. Г., Овчіннікова Ю. І., Дерменжі Д.Ф. підтримуючи погляди Бланка І. А. виділяють провідні фінансові ризики. Серед вчених спільні погляди на ризик зниження фінансової стійкості, ризик неплатоспроможності, інвестиційний, інфляційний, процентний, валютний ризики [6; 20, с. 51; 14, с. 72], додатково Кабанов В. Г., Овчіннікова Ю. І. додають кредитний, податковий, структурний, інноваційний, криміногенний ризики [20, с. 51].

О. Б. Жихор та М.О. Штехан класифікацію фінансових ризиків базує на поділі останніх на внутрішні та зовнішні (рис. 1.2).

Внутрішні фінансові ризики – це ризики, які виникають у процесі господарської діяльності і які впливають на основні фінансові показники

діяльності підприємства. До таких ризиків відносять портфельні, кредитні, процентні, дивідендні, ліквідності, стійкості, прибутковості, оборотні, структурні, емісійні, невикористаних можливостей [17, с. 147].

Зовнішні фінансові ризики – це ризики, які залежать загалом від ситуації в країні, тобто від рівня інфляції, від відсоткових ставок та від податкових ставок. Це – інфляційні, дефляційні, валютні, депозитні та податкові ризики [17, с. 147].

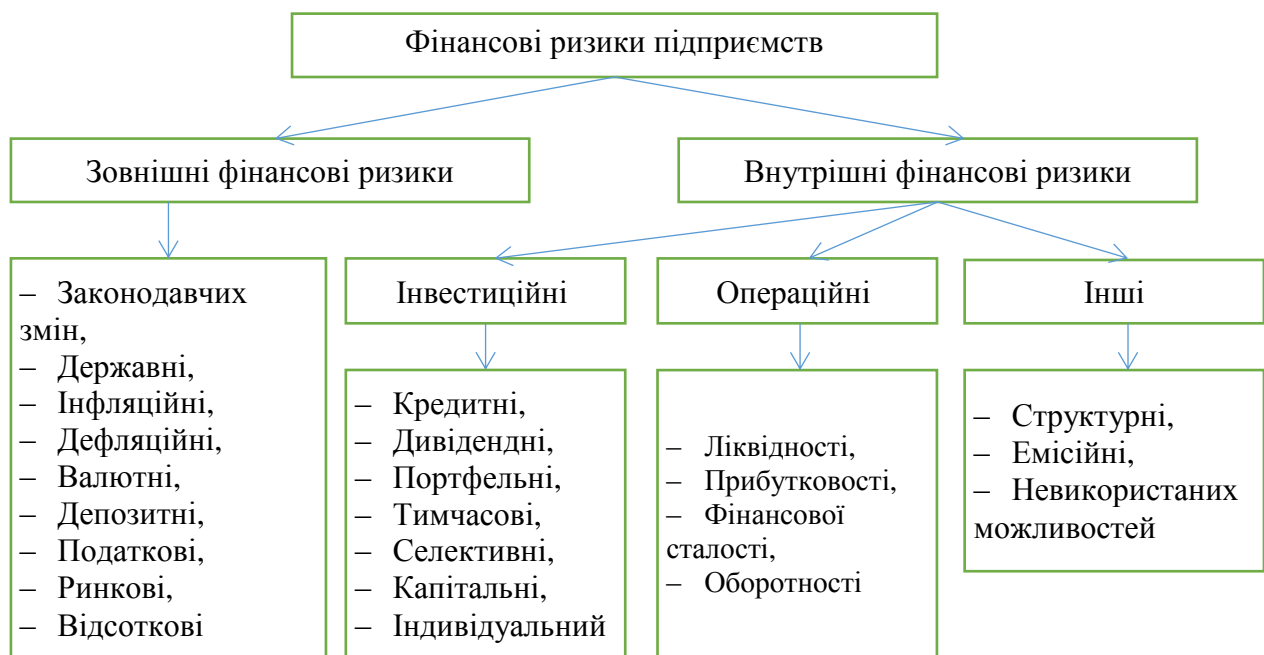

Рис. 1.2. Узагальнена класифікація фінансових ризиків [17, с. 147]

Класифікація фінансових ризиків також проводиться за їх видами. Визначають такі основні види фінансових ризиків: інфляційний; податковий; кредитний; депозитний; валютний; інвестиційний; процентний; бізнес-ризик [17, с. 54]. Розглянемо їх детальніше.

Інфляційний ризик – це вид фінансового ризику, який полягає в можливості знецінення реальної вартості капіталу, а також очікуваних доходів і прибутку підприємства від укладення фінансових угод або проведення операцій у зв'язку зі зростанням цін в країні (інфляція). Цей вид ризику характеризується постійністю і супроводжує всі фінансові операції

підприємства в умовах інфляційної економіки, якою є економіка України. У період інфляції купівельна спроможність грошових коштів і вартість ресурсів підприємства знижуються. Джерелом ризику є непостійність темпів інфляції.

Під податковим ризиком розуміють ймовірність фінансових втрат, яких може зазнати підприємство в результаті зміни податкового законодавства або помилок, допущених при обчисленні та адміністрування податкових платежів та зборів.

Кредитний ризик виникає у фінансовій діяльності підприємства у випадку надання йому торгового або банківського кредиту. Рівень кредитного ризику підвищується зі збільшенням суми кредиту, відсотків за користування та супровід і строку, на який він береться.

Депозитний ризик – це ймовірність виникнення фінансових втрат у результаті неповернення депозитних вкладів підприємства в банках. В Україні для фізичних осіб та фізичних осіб-підприємців діє система гарантування вкладів з метою захисту прав і законних інтересів вкладників банків та зміцнення довіри до банківської системи України. Для підприємств система гарантування вкладів не поширюється, тому депозитний ризик для всіх підприємств високий.

Валютний ризик – це ризик виникнення фінансових втрат та одержання збитків у результаті несприятливих коливань курсів валют на міжнародних фінансових ринках, на вітчизняному фінансовому ринку.

Інвестиційний ризик полягає в ймовірності виникнення фінансових втрат у процесі здійснення інвестиційної діяльності підприємства. Загалом виділяють два основні види інвестиційного ризику: ризик фінансового інвестування (ризик на ринку цінних паперів) і ризик реального інвестування (проектні ризики).

Процентний ризик виникає через непередбачувані зміни процентної ставки на фінансовому ринку. Причина виникнення процентного ризику полягає у зміні кон'юнктури фінансового ринку під впливом макроекономічних факторів, у зміні пропозиції вільних грошових ресурсів, у державному

регулюванні економіки та інших факторах. Процентний ризик найчастіше виникає через коливання облікової ставки Національного банку України.

Бізнес-ризик найчастіше характерний для акціонерних товариств та полягає у відсутності можливості для підприємства підтримувати рівень доходу на акції таким чином, щоб він не знижувався.

Лактіонова О. А. у посібнику «Управління фінансовими ризиками» проводить класифікацію за 15 ознаками:

1. За видами суб'єктів економіки, на які впливають фінансові ризики:
1) фінансові ризики суб'єктів економіки нефінансового сектору економіки – це фінансові ризики підприємств, основною діяльністю яких є виробництво товарів і надання послуг; 2) фінансові ризики фінансового сектору економіки - ризики інститутів, що спеціалізуються на наданні фінансових послуг [28, с. 15-16].

2. Залежно від масштабу об'єкта впливу ризику: ризик окремої фінансової операції; ризик різних видів фінансової діяльності; ризик фінансової діяльності суб'єкта господарювання в цілому [28, с. 16].

3. За видами фінансових відносин, у яких проявляються фінансові ризики: виникають у фінансових відносинах з кредиторами; виникають у фінансових відносинах зі страховими компаніями; виникають у фінансових відносинах з покупцями та постачальниками; виникають у фінансових відносинах з державою; виникають у фінансових відносинах з іншими контрагентами [28, с. 16].

4. За видами наслідків (об'єктом прояву): ризик зниження доходів; ризик збільшення витрат; ризик зниження грошових надходжень; ризик збільшення відпливу коштів; ризик зниження вартості активів підприємства; ризик збільшення зобов'язань підприємства; фінансові ризики, що позначаються на позабалансових зобов'язаннях [28, с. 16].

5. Залежно від ключових фінансових характеристик, які підпадають під вплив ризиків: ризик зниження платоспроможності; ризик зниження

кредитоспроможності; ризик зниження прибутку; ризик зниження рентабельності; ризик зниження ринкової вартості підприємства [28, с. 16].

6. За сукупністю досліджуваних інструментів фінансові ризики поділяються на такі групи: індивідуальний фінансовий ризик, що характеризує сукупний ризик, притаманний окремим фінансовим інструментам; портфельний фінансовий ризик, що характеризує сукупний ризик, притаманний комплексу однофункціональних фінансових інструментів, об'єднаних у портфель (кредитний портфель підприємства, інвестиційний портфель тощо) [28, с. 17].

7. За комплексністю виділяють такі групи фінансових ризиків: простий фінансовий ризик, що характеризує вид фінансового ризику, який не розчленовується на окремі його підвиди; складний фінансовий ризик (складається з комплексу розглянутих його підвидів).

8. За джерелами виникнення виділяють такі групи фінансових ризиків: зовнішній, систематичний або ринковий ризик (*systematic risk*); внутрішній, несистематичний або специфічний ризик (*idiosyncratic risk, specific risk*).

9. За характером фінансових наслідків усі фінансові ризики поділяються на такі групи: ризик, що призводить тільки до економічних втрат; ризик, що тягне за собою упущену вигоду; ризик, що тягне за собою як економічні втрати, так і додаткові прибутки [28, с. 17-18].

10. За характером прояву в часі виділяють дві групи фінансових ризиків: постійний фінансовий ризик; тимчасовий фінансовий ризик.

11. За рівнем ймовірності реалізації фінансові ризики поділяються на такі групи: фінансовий ризик з низьким рівнем ймовірності реалізації (коефіцієнт варіації за якими не перевищує 10%); фінансовий ризик із середнім рівнем ймовірності реалізації (коефіцієнт варіації за якими знаходиться в межах 10-25%); фінансовий ризик із високим рівнем ймовірності реалізації (коефіцієнт варіації за якими перевищує 25%); фінансовий ризик, рівень ймовірності реалізації яких визначити неможливо [28, с. 17-18].

12. За рівнем можливих фінансових втрат ризику поділяються на такі групи: припустимий фінансовий ризик, що характеризує ризик, фінансові втрати за яким не перевищують розрахункової суми прибутку за здійсненою фінансовою операцією; критичний фінансовий ризик, що характеризує ризик, фінансові втрати за яким не перевищують розрахункової суми валового прибутку за здійсненою фінансовою операцією; катастрофічний фінансовий ризик що характеризує ризик, фінансові втрати за яким визначаються частковою або повною втратою власного капіталу.

13. За можливістю передбачення фінансові ризику поділяються на такі групи: прогнозований і непрогнозований фінансовий ризик.

14. За можливістю страхування фінансові ризику поділяються на: фінансовий ризик, який можна застрахувати; фінансовий ризик, який не можна застрахувати [28, с. 19].

15. Залежно від сфери свого виникнення або прояву фінансові ризику поділяються на такі види: ризику, що виникають на ринку капіталу; ризику, що виникають на ринку біржових товарів; ризику, що виникають на ринку грошей, на якому задіяні короткострокові боргові зобов'язання та інвестиції; ризику, що виникають на ринку деривативів; ризику, що виникають на страховому ринку; ризику, що виникають на міжнародному валютному ринку; ризику, що виникають на ринку золота [28, с. 19-20].

З 2020 р. можна додати ще один критерій: обов'язковість декларування в Звіті про управління. Звіт про управління повинні подавати великі підприємства (балансова вартість активів – понад 20 млн євро, чистий дохід від реалізації продукції – понад 40 млн євро, середня кількість працівників понад 250 осіб) та середні підприємства (балансова вартість активів – до 20 млн євро, чистий дохід від реалізації продукції – до 40 млн євро, середня кількість працівників до 250 осіб) разом з іншою фінансовою звітністю. Середні підприємства мають право не відображати у звіті про управління нефінансову інформацію. За напрямом «Ризики» рекомендується наводити інформацію про політику підприємства щодо управління операційними та фінансовими

ризиками (ринковий ризик, кредитний ризик, ризик ліквідності) з описом їхнього впливу на діяльність підприємства, а також підходів або інструментів, які використовуються підприємством для зменшення впливу таких ризиків на його діяльність тощо [43].

Фактори формування або причини фінансових ризиків різноманітні, їх поділяють на зовнішні та внутрішні подібно до зовнішніх та внутрішніх фінансових ризиків (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Система основних факторів, що впливають на рівень фінансових ризиків підприємства [60]

Зовнішні фактори	Внутрішні фактори
1. Рівень економічного розвитку країни	1. Напрямки фінансової політики підприємства
2. Державне регулювання фінансово-економічної діяльності підприємства	2. Наявність власних фінансових ресурсів
3. Темпи інфляції в країні	3. Частка власного капіталу підприємства у загальному обсязі
4. Кон'юнктура попиту і пропозиції на фінансовому ринку	4. Структура активів підприємства
5. Зміни процентної ставки на фінансовому ринку	5. Незбалансованість формування окремих видів грошових потоків
6. Зміни курсів іноземних валют	6. Рівень інвестиційної активності підприємства
7. Рівень конкуренції в окремих сегментах фінансового ринку	7. Рівень використання прогресивних фінансових інструментів і технологій, здійснення фінансових операцій
8. Економічне становище в галузі діяльності	8. Якість інформаційної бази ризик-менеджменту
9. Рівень криміногенної обстановки в країні	9. Рівень кваліфікації фінансових менеджерів підприємства
10. Форс-мажорні фактори	

До основних зовнішніх причин формування фінансових ризиків можна віднести:

– інституційні ризики – рівень економічного розвитку країни, економічна криза; державне регулювання фінансово-економічної діяльності підприємств, економічне становище в галузі діяльності, рівень криміногенної обстановки в країні, форс-мажорні фактори,

- інфляційні ризики – високі темпи інфляції в країні та непередбачуваність динаміки цін,
- валютні ризики – зміни курсів іноземних валют, обмеження на валютні операції та валютні розрахунки;
- податкові ризики – зміни податкової політики держави, високий рівень податкового навантаження, складність податкового адміністрування, нарахування та сплати податків;
- ринкові ризики – кон'юнктура попиту і пропозиції на фінансовому ринку, рівень конкуренції в окремих сегментах фінансового ринку, підвищення рівня конкуренції; зниження цін на світовому ринку;
- відсоткові ризики – зміни процентної ставки на фінансовому ринку, неефективне державне регулювання облікової ставки Національного банку України.

До основних внутрішніх причин формування фінансових ризиків можна віднести низький рівень кваліфікації фінансових менеджерів підприємства, незадовільна фінансова політика підприємства, а також:

- ризик зниження ліквідності та неплатоспроможності – незбалансованість формування окремих видів грошових потоків, збільшення поточних зобов'язань підприємства та недостатність грошових коштів та ліквідних оборотних активів;
- ризик зниження прибутковості – неефективне управління витратами, доходами та фінансовими результатами підприємства,
- ризик зниження фінансової сталості – недостатність власних фінансових ресурсів, низька частка власного капіталу підприємства у загальному обсязі,
- інвестиційні ризики – недостатність інвестиційної активності підприємства або її недостатня ефективність як за фінансовими інвестиціями, так і реальними інвестиціями (інвестиційні проекти),
- структурні ризики – напрямки фінансової політики підприємства, незадовільна структура активів підприємства, незбалансованість формування

окремих видів грошових потоків, низька якість інформаційної бази ризик-менеджменту;

– ризик невикористаних можливостей – рівень використання прогресивних фінансових інструментів і технологій, здійснення фінансових операцій.

Отже, фінансові ризики підприємств поділяються на зовнішні фінансові ризики (інституційні, інфляційні, валютні, податкові, ринкові, відсоткові (депозитні, кредитні) ризики) та внутрішні фінансові ризики (ризики ліквідності та неплатоспроможності, прибутковості, фінансової сталості, ділової активності (оборотності), інвестиційні, структурні ризики тощо).

1.3. Етапи та складові процесу управління фінансовими ризиками

Вченими поняття «управління фінансовими ризиками підприємства», етапи та складові фінансовими ризиками підприємства досліджується доволі часто. Зокрема, Нескородєв С. М., Грачова О. О. під управлінням фінансовими ризиками підприємства розуміють систему методів й інструментів, які застосовуються при ідентифікації, аналізі фінансових ризиків, оцінці їхніх можливих наслідків для підприємства, розробці та реалізації заходів щодо нейтралізації останніх. Водночас, така система методів та інструментів реалізується, враховуючи стратегію підприємства і тактику управлінських рішень. Інакше кажучи, управління фінансовими ризиками на підприємстві здійснюється з врахуванням його управлінської стратегії та тактики [30, с. 134].

За нашим спостереженням, у своїх наукових працях вітчизняні дослідники нерідко при визначенні поняття «управління фінансовими ризиками підприємства» спираються на дефініцію, запропоновану І. Бланком. У суть цього поняття він вкладає систему принципів і методів розробки та реалізації ризикових фінансових рішень, які забезпечують усебічну оцінку різних видів

фінансових ризиків і нейтралізацію їхніх можливих негативних фінансових наслідків [4, с. 30].

Цілком погоджуємося з думкою, відповідно до якої для забезпечення ефективного управління фінансовими ризиками на підприємстві необхідно не тільки прогнозувати виникнення ризикових ситуацій, а й мати план дій у випадку появи останніх. За їхніми словами, такий план дій реалізується шляхом розробки та прийняття рішень з управління фінансовими ризиками підприємства.

Для того, щоб повністю зрозуміти суть управління фінансовими ризиками підприємства, вітчизняні вчені пропонують розглядати цей процес як систему, яка складається з суб'єкта й об'єкта управління, інших складових (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Система управління фінансовими ризиками підприємства

Зокрема, суб'єктами системи управління фінансовими ризиками на підприємстві є управлінці вищої ланки, тобто фінансові менеджери, а об'єктом – господарська діяльність підприємства [38, с. 106-107].

Система управління фінансовими ризиками складається з двох підсистем: керованої (об'єкта управління) і керуючої (суб'єкта управління).

Об'єктом управління фінансовими ризиками підприємства є ризикові

операції та фінансові відносини, що при цьому виникають між учасниками господарської діяльності в процесі здійснення цих операцій.

Суб'єктом управління фінансовими ризиками підприємства виступає група людей (фінансовий менеджер, фахівець із ризиків тощо), яка за допомогою різних прийомів і методів здійснює цілеспрямований вплив на об'єкт управління, тобто на фінансові ризики. У випадку, коли суб'єктами управління виступають виключно власники підприємства та фахівці підприємства (фінансовий менеджер, фахівець із ризиків тощо) управління фінансовими ризиками реалізується як внутрішнє управління, коли суб'єктами управління виступають зовнішні спеціалісти (консалтингова компанія, керуюча компанія, фахівці й експерти, що спеціалізуються у сфері ризик-менеджменту) управління фінансовими ризиками реалізується як зовнішнє управління. Комбіноване управління фінансовими ризиками передбачає «поєднання зовнішнього і внутрішнього управління і залучення в органи управління консультантів, експертів, радників, зовнішніх аудиторів та інших фахівців і може здійснюватись у межах стратегічного, тактичного, оперативного управління» [66, с. 130].

Метою управління фінансовим ризиком є зниження втрат, пов'язаних із певним ризиком до мінімуму. Втрати можуть бути оцінені у грошовому вираженні, оцінюються також кроки щодо їх запобігання. Існує чотири методи управління ризиком: скасування, запобігання, страхування та поглинання. При виборі конкретного методу управління фінансовим ризиком фінансовий менеджер повинен виходити з таких принципів:

- не ризикувати більше, ніж це може дозволити власний капітал;
- не ризикувати більшим заради малого;
- передбачати наслідки ризику [7, с. 81].

Головні принципи, які покладені в основу побудови системи управління фінансовими ризиками, є такі:

1) системності – управління фінансовими ризиками повинно базуватися на розгляді підприємства як складної системи, яка піддається дії зовнішнього

середовища;

2) керованості – на підприємстві існують певні важелі, які дозволяють компенсувати негативний вплив фінансових ризиків і локалізувати розвиток ризикової ситуації;

3) адекватності – комплекс управлінських рішень щодо зниження фінансових ризиків на діяльність підприємства повинен відповідати певному виду і ступеню ризику, а його ефективність оцінюватися з точки зору поліпшення загального фінансового стану підприємства;

4) модульності – система управління фінансовими ризиками повинна складатися з логічно пов'язаних модулів, кожен з яких вирішує конкретну задачу ідентифікації, визначення ступеня, локалізації ризиків і оцінки ефективності управлінських заходів;

5) безперервності – неперервне реагування на результати впливу ризикоутворюючих факторів зовнішнього і внутрішнього середовища [66, с. 132];

6) цілеспрямованості – орієнтованість системи управління ризиками на досягнення тактичних і стратегічних цілей промислового підприємства [66, с. 132].

Для зниження ступеня ризику застосовуються різні прийоми. Для зниження ризику використовуються наступні методи управління ризиками (risk-management techniques):

- 1) запобігання ризику (уникнення ризику);
- 2) запобігання збиткам (попередження і контроль втрат);
- 3) ризикувати (утримання ризику);
- 4) передача ризику [60].

Оскільки ризик – це взагалі фінансова категорія, то на ступінь і величину ризику можна впливати через фінансовий механізм. Такий вплив здійснюється за допомогою прийомів фінансового менеджменту і особливої стратегії. У сукупності стратегія і прийоми утворюють своєрідний механізм управління ризиком. В основі його побудови лежить цілеспрямований пошук і організація

роботи зі зниження ступеня ризику та отримання і збільшення доходу у невизначеній господарській ситуації. Кінцева мета дії механізму управління фінансовим ризиком повинна відповідати цільовій функції підприємництва. Вона полягає в отриманні найбільшого прибутку при оптимальному, прийнятному для підприємця співвідношенні прибутку й ризику.

Управління фінансовим ризиком включає в себе стратегію і тактику управління. Під стратегією управління розуміють напрям і спосіб використання засобів для досягнення поставленої мети. Цьому способу відповідає певний набір правил і обмежень для прийняття рішення. Стратегія дозволяє сконцентрувати зусилля на варіантах рішення, які не суперечать прийнятій стратегії, відкинувши всі інші варіанти. Після досягнення поставленої мети стратегія як напрям і засіб її досягнення припиняє своє існування. Нові цілі ставлять завдання розробки нової стратегії. Тактика – це конкретні методи і прийоми для досягнення поставленої мети в конкретних умовах. Завданням тактики управління є вибір оптимального рішення і найбільш прийнятних у певній господарській ситуації методів і прийомів управління.

Управління фінансовим ризиком підприємства в широкому розумінні є особливим видом діяльності, спрямованої на зниження або повне усунення впливу його несприятливих наслідків на результати проведених господарських операцій. На практиці це передбачає пошук компромісу між вигодами від зменшення ризику і необхідними для цього витратами, а також прийняття рішення про те, які дії для цього слід реалізувати. Кінцева мета управління ризиком повинна сприяти реалізації загальної стратегії ведення підприємницької діяльності. У фінансовому менеджменті вона полягає в отриманні найбільшої вигоди при оптимальному або прийнятному для підприємця співвідношенні прибутку і ризику.

Із сучасних позицій прийняття рішення щодо попередження можливих втрат розрізняють такі підходи до управління ризиками: активний, адаптивний і консервативний (пасивний).

Активне управління означає максимальне використання наявної

інформації і засобів для мінімізації ризиків. При такому підході управлінські дії повинні випереджати ризикові чинники та події, які можуть вплинути на реалізацію проведеної операції. Очевидно, що такий підхід передбачає витрати на прогнозування та оцінку ризиків, а також організацію їх безперервного контролю та моніторингу.

Адаптивний підхід до управління ризиком будується на принципі «вибору меншого зла», тобто на адаптації до ситуації, що склалася. При такому підході управлінські дії здійснюються в ході проведення господарської операції як реакція на зміни середовища. У цьому випадку вдається запобігти лише частини можливих втрат.

При консервативному підході управлінські дії запізнюються. Якщо ризикова подія настала, то збитку від неї зазнають учасники операції. За таких умов управління спрямоване на локалізацію збитку, нейтралізацію його впливу на наступні події. Зазвичай витрати на управління ризиком при такому підході мінімальні, проте можливі втрати можуть бути досить великі.

Найважливіше значення для ефективного управління фінансовими ризиками має адекватне інформаційне забезпечення. Воно включає широкий спектр різних видів ділової інформації: статистичної, економічної, комерційної, фінансової, юридичної, технічної і т.п.

Організація управління фінансовим ризиком – це система заходів, спрямованих на раціональне поєднання всіх його елементів в єдиній технології процесу управління фінансовим ризиком [7, с. 82]. Етапи процесу управління фінансовими ризиками зазвичай – це система заходів з чотирьох послідовних етапів (рис. 1.4).

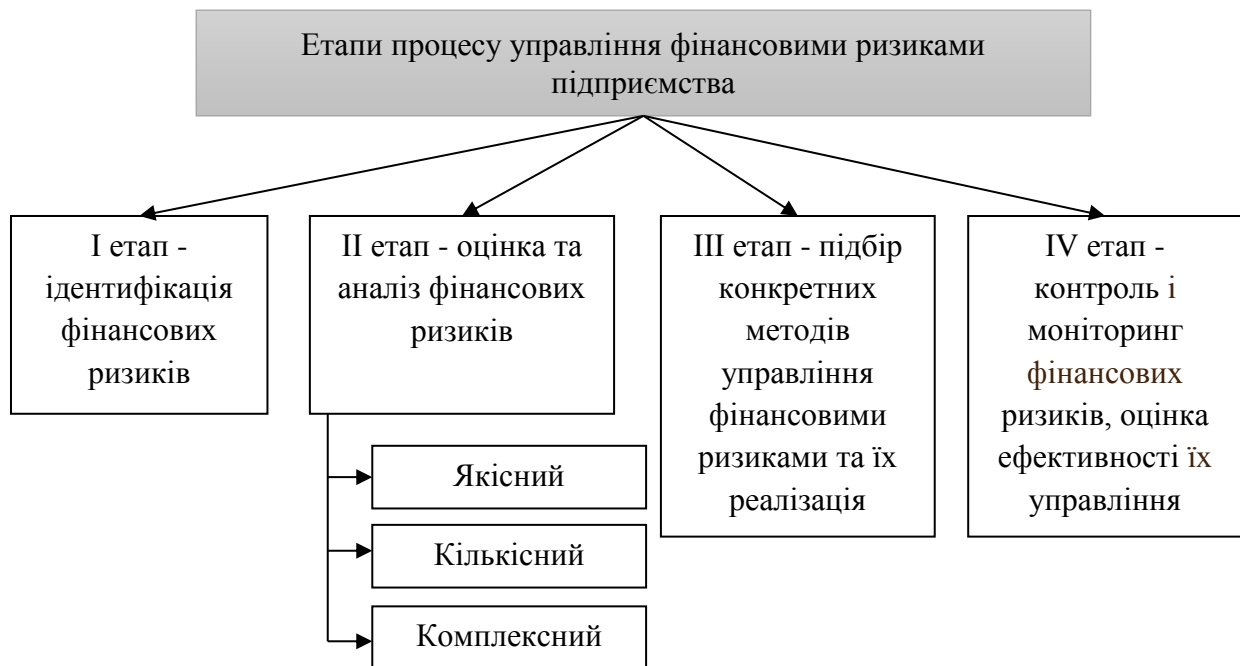

Рис. 1.4. Етапи процесу управління фінансовими ризиками підприємства [60]

Першим етапом організації управління фінансовим ризиком є ідентифікація фінансових ризиків, визначення мети фінансового ризику і мети ризикових вкладень капіталу або проведення ризикових операцій. Метою ризику може бути виграш, додатковий прибуток чи дохід і т.п. Мета ризикових вкладень капіталу – отримання максимального прибутку. Будь-яка дія, пов'язана з ризиком, завжди цілеспрямована, оскільки відсутність мети робить рішення, пов'язане з ризиком, безглуздим. Мети ризику і ризикових вкладень капіталу повинні бути чіткими, конкретизованими і порівнянними з ризиком і капіталом. В межах даного етапу проводиться отримання інформації про навколишнє оточення, яка необхідна для прийняття рішення на користь тієї або іншої дії.

Другим етапом є оцінка та аналіз фінансових ризиків, визначення ймовірності настання події, в тому числі страхової події, виявити ступінь ризику і оцінити його вартість. Для управлінця важливо знати дійсну вартість ризику, якому піддається його діяльність.

Третій етап – підбір конкретних методів управління фінансовими ризиками та їх реалізація. У системі методів управління фінансовими ризиками підприємства основна роль належить внутрішнім механізмам їх нейтралізації.

Такі механізми складаються із системи методів мінімізації їх негативних наслідків, що обираються і здійснюються в рамках самого підприємства.

Перевагою використання внутрішніх механізмів нейтралізації фінансових ризиків є високий ступінь альтернативності прийнятих управлінських рішень, що не залежать від інших підприємства. Система внутрішніх механізмів нейтралізації фінансових ризиків підприємства передбачає використання основних методів:

- відмова від здійснення фінансових операцій, рівень ризику яких надмірно високий;

- лімітування їх концентрації. Цей метод реалізується шляхом встановлення на підприємстві відповідних внутрішніх фінансових нормативів у процесі розробки політики здійснення різних аспектів фінансової діяльності. Система фінансових нормативів, що забезпечує лімітування концентрації ризиків, може включати: граничний розмір (питома вага) позикових засобів, які використовують у господарській діяльності; мінімальний розмір активів у високоліквідної формі; максимальний розмір товарного (комерційного) або споживчого кредиту, наданого одному покупцеві; максимальний розмір депозитного вкладу, що розміщується в одному банку; максимальний розмір вкладання коштів у цінні папери одного емітента; максимальний період відволікання коштів в дебіторську заборгованість. Лімітування концентрації фінансових ризиків є одним з найпоширеніших внутрішніх механізмів ризик-менеджменту, що реалізують фінансову ідеологію підприємства в частині прийняття цих ризиків і не вимагають високих витрат;

- механізм диверсифікації використовується насамперед для нейтралізації негативних фінансових наслідків несистематичних видів ризиків. Принцип дії механізму диверсифікації заснований на поділі ризиків. В якості основних форм диверсифікації фінансових ризиків підприємства можуть бути використані такі її напрямки: диверсифікація видів фінансової діяльності, диверсифікація валютного портфеля, диверсифікація депозитного портфеля, диверсифікація кредитного портфеля, диверсифікація портфеля цінних паперів,

диверсифікація програми реального інвестування;

- механізм самострахування фінансових ризиків, заснований на резервуванні підприємством частини фінансових ресурсів, що дозволяє долати негативні фінансові наслідки тих фінансових операцій, за якими ці ризики не пов'язані з діями контрагентів. Основними формами такого напрямку нейтралізації фінансових ризиків є: формування резервного (страхового) фонду підприємства; формування цільових резервних фондів; формування системи страхових запасів матеріальних і фінансових ресурсів по окремих елементах оборотних активів підприємства. Використовуючи цей механізм нейтралізації фінансових ризиків, необхідно мати на увазі, що страхові резерви у всіх їх формах, хоча й дозволяють швидко відшкодувати понесені підприємством фінансові втрати, проте «заморожують» використання достатньо відчутної суми фінансових ресурсів. У результаті цього знижується ефективність використання власного капіталу підприємства, посилюється його залежність від зовнішніх джерел фінансування. Це визначає необхідність оптимізації сум резервованих фінансових ресурсів з позицій майбутнього їх використання для нейтралізації лише окремих видів фінансових ризиків.

Страхування є формою попереднього резервування ресурсів, призначених для компенсації збитку від очікуваного прояви різних ризиків. Економічна сутність страхування полягає у створенні резервного (страхового) фонду, відрахування в який для окремого страхувальника встановлюються в розмірі, значно меншому від сум очікуваного збитку і, як наслідок, - суми страхового відшкодування.

На четвертому етапі реалізується контроль і моніторинг фінансових ризиків, оцінка ефективності їх управління.

Отже, для того, щоб об'єктивно та раціонально визначити стратегію діяльності підприємства, з урахуванням фінансових ризиків, необхідно спочатку їх виявити та ідентифікувати, далі провести детальне оцінювання загроз, після чого приймати відповідні управлінські рішення щодо стратегії управління підприємством за цих умов. Використання механізму управління

фінансовими ризиками дасть змогу значно покращити діяльність підприємства та його фінансовий стан.

Висновки до розділу 1

1. Сутність фінансового ризику являє собою ймовірність отримання негативних фінансових результатів (передусім, збитків) або настання певної фінансової події або явища, здатного привести до можливих втрат прибутку, доходу або капіталу у ситуації невизначеності умов здійснення підприємницької діяльності. Фінансовий ризик має такі ознаки: об'єктивність прояву; фінансовий характер випадкової події; відносини, в яких виникають такі ризики, є фінансовими; впливають на об'єкти управління фінансам; призводять до порушення фінансових цілей або фінансових результатів; альтернативність вибору через альтернативи; динамічність рівня фінансового ризику.

2. Фінансові ризики підприємств поділяються на зовнішні фінансові ризики (інституційні, інфляційні, валютні, податкові, ринкові, відсоткові (депозитні, кредитні) ризики) та внутрішні фінансові ризики (ризики ліквідності та неплатоспроможності, прибутковості, фінансової сталості, ділової активності (оборотності), інвестиційні, структурні ризики тощо). Фінансові ризики класифікують за такими ознаками: за видами суб'єктів економіки, які впливають на фінансові ризики; залежно від масштабу об'єкта впливу ризику; за видами фінансових відносин; за видами наслідків (об'єктом прояву); залежно від ключових фінансових характеристик; за сукупністю досліджуваних інструментів; за комплексністю; за джерелами виникнення; за характером фінансових наслідків; за характером прояву в часі; за рівнем ймовірності реалізації; за рівнем можливих фінансових втрат; за можливістю передбачення; за можливістю страхування; залежно від сфери свого виникнення або прояву; за обов'язковістю декларування з Звіті про управління.

3. Під управлінням фінансовими ризиками підприємства розуміють

систему методів й інструментів, які застосовуються при ідентифікації, аналізі фінансових ризиків, оцінці їхніх можливих наслідків для підприємства, розробці та реалізації заходів щодо нейтралізації останніх. Для зниження ступеня ризику застосовуються різні прийоми: 1) запобігання ризику (уникнення ризику); 2) запобігання збиткам (попередження і контроль втрат); 3) ризикувати (утримання ризику); 4) передача ризику

4. Етапи процесу управління фінансовими ризиками підприємства: I етап – ідентифікація фінансових ризиків, II етап – оцінка та аналіз фінансових ризиків, III етап – підбір конкретних методів управління фінансовими ризиками та їх реалізація, IV етап – контроль і моніторинг фінансових ризиків, оцінка ефективності їх управління.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ЛЬВІВСЬКОЇ КОНДИТЕРСЬКОЇ ФАБРИКИ «СВІТОЧ»

2.1. Характеристика підприємства та його фінансової діяльності

Львівська кондитерська фабрика «Світоч» (ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч») – підприємство, контрольним пакетом акцій якого володіє швейцарська корпорація «Nestlé».

10 травня 1962 року з метою концентрації виробництва Львівський Раднаргосп ухвалив рішення, згідно з яким Чортківська кондитерська фабрика, Кондитерська фабрика «Більшовик» та Кондитерська фабрика імені Кірова об'єднали у єдине підприємства «Червона Троянда». 3 серпня 1962 року раднаргосп перейменував підприємство «Червону Троянду» на «Світоч». В перші роки існування об'єднаного підприємства відбулося оновлення технічного устаткування та розширення асортименту продукції. За перші існування об'єднаного підприємства «Світоч» обсяг випущеної продукції зріс на 50%.

У 1967 році у вигляді експерименту, фірмі дозволили перейти на нову систему планування та економічного стимулювання. З Держбюджету було виділено 2,6 млн карбованців для будівництва нового п'ятиповерховий корпус, де 1969 року відкрили карамельне та цукерково-шоколадне виробництва.

Наступним етапом розвитку підприємства стало створення у 1990 році ЗАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» на підставі Установчого договору.

Згідно з інвестиційною угодою від 30.09.1998 року компанією Nestle здійснено інвестицію в розмірі 41 млн дол.США, шляхом викупу 357 207 простих іменних акцій номінальною вартістю 185 грн кожна, що становило 75% статутного фонду. Рішенням загальних зборів акціонерів від 2 грудня 2010

року, Протокол № 25, з метою приведення діяльності товариства у відповідність до вимог Закону України «Про акціонерні товариства», форму існування акцій товариства змінено з документарної на бездокументарну, а 15 квітня 2011 року рішенням загальних зборів акціонерів, Протокол № 26, назву товариства змінено на Публічне акціонерне товариство «Львівська кондитерська фабрика «Світоч». Публічне акціонерне товариство «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» стало правонаступником Закритого акціонерного товариства «Львівська кондитерська фірма «Світоч».

Наприкінці 2009 року на фабриці була введена в експлуатацію нова лінія з виробництва кавових стіків Nescafé. Це ознаменувало перехід «Світоч» на якісно новий рівень: від місцевої кондитерської фабрики до регіонального виробничого центру Nestlé у таких напрямках бізнесу як кондитерське виробництво та кава. На початок 2015 року було введена в експлуатацію лінії з виробництва вафель, шоколадних плиток та цукерок, принципово нове автоматизоване виробництво з підготовки шоколадних мас [47].

У 2019 році змінилась назва публічного акціонерного товариства «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» на акціонерне товариство «Львівська кондитерська фабрика «Світоч».

Акціонерне товариство «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» на виконання вимог ч.1 ст.82 Закону України «Про акціонерні товариства», повідомляє, що Рішенням №1/22 від 08 липня 2022 року єдиного акціонера, який є власником 100% акцій товариства, було прийняте рішення про припинення товариства шляхом його перетворення у товариство з обмеженою відповідальністю, призначено комісію з припинення товариства та затверджено план його перетворення. Внаслідок проведення процедури перетворення буде створене Товариство з обмеженою відповідальністю «Львівська кондитерська фабрика «Світоч», до якого перейдуть всі права та обов'язки, у тому числі вимоги кредиторів Товариства, які існували на дату затвердження передавального акту. Вимоги кредиторів приймаються протягом двох місяців з дня оприлюднення повідомлення про рішення про припинення Товариства - до

12.09.2022 року. Кожна окрема вимога кредитора, зокрема щодо сплати податків, зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових коштів до Пенсійного фонду України, фондів соціального страхування, розглядається, після чого приймається відповідне рішення, яке надсилається кредитору не пізніше тридцяти днів з дня отримання Товариством відповідної вимоги кредитора.

Відповідно до положень Закону України «Про акціонерні товариства» [41], акціонерне товариство припиняє свою діяльність в результаті передання всього свого майна, прав та обов'язків іншим підприємницьким товариствам - правонаступникам (шляхом злиття, приєднання, поділу, перетворення) або в результаті ліквідації (ч.1. ст.79). Процес перетворення товариства «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» не означає припинення діяльності або відчуження компанії.

АТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» має основний вид діяльності: 10.82 Виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів.

Додаткові види діяльності АТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч»:

- 10.72 Виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання,
- 10.83 Виробництво чаю та кави,
- 10.84 Виробництво прянощів і приправ,
- 36.00 Забір, очищення та постачання води,
- 46.39 Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами,
- 49.31 Пасажирський наземний транспорт міського та приміського сполучення,
- 49.41 Вантажний автомобільний транспорт.

В Україні Львівська кондитерська фабрика «Світоч» посідає провідне місце у рейтингу попиту споживачів на ринку солодощів. Ідеї нових продуктів

розробляє відділ розвитку продукту за погодженням із представниками власників торгових марок. Проте є оренди, які можна назвати вічними за попитом у споживачів: «Зоряне сяйво», «Артек», «Стожари», «Несквік», «Ромашка».

Львівська кондитерська фабрика «Світоч» не володіє правами на торгові марки, виступає як виробник продукції на замовлення інших компаній Групи Nestle. Продукція львівської фабрики виготовляється на замовлення ТОВ «Нестле Україна» для українських ринків. У 2020 році експорт продукція здійснювався у 15 країн, зокрема до країн: Румунія, Угорщина, Велика Британія, Німеччина, Польща, Об'єднані арабські емірати, Данія, Росія, Молдова та ін. Постачальниками приблизно 37% є сировини є українські підприємства, зокрема це постачальники борошна, цукру, цукрової пудри, сухого молока, кондитерських жирів. Основними імпортерами сировини є постачальники із Швейцарії, Нідерландів, Іспанії, Туреччини, Швеції.

Вищим органом правління Львівської кондитерської фабрики «Світоч» є Загальні збори акціонерів, що можуть бути річними або позачерговими. У своїй діяльності Наглядова рада АТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» підзвітна виключно Загальним зборам акціонерів. Одноосібним виконавчим органом та головою виконавчого органу, що здійснює керівництво його поточною діяльністю, є генеральний директор. Генеральний директор обирається Наглядовою радою на строк визначений рішенням Наглядової ради. Одна й та сама особа може бути обраною на посаду генеральною директора неодноразово.

Рішення приймаються генеральним директором самостійно і за необхідністю. Рішення оформлюються в формі наказів або розпоряджень. До повноважень (компетенції) генерального директора належить вирішення усіх питань, пов'язаних з управлінням поточною діяльністю Львівською кондитерською фабрикою «Світоч», крім питань, що належать до виключної компетенції Загальних зборів акціонерів та Наглядової ради.

Організаційна структура Львівської кондитерської фабрики «Світоч» формується на основі виробництва, 9 відділів (відділ управління персоналом, відділ з впровадження ініціатив NESTLE S.A., відділ контролю якості, відділ розвитку продукту, юридичний відділ, відділ податкового обліку, відділ вдосконалення виробництва, відділ собівартості та контролю, відділ інформаційних систем), 4 служб (служби безпеки, служба логістики з відповідними відділами, служба охорони праці та навколишнього середовища, інженерно-технічна служба з відповідними відділами та групами обслуговування), допоміжних служб. Детальний опис організаційної структури Львівської кондитерської фабрики «Світоч» див. на рис. 2.1.

Облікова кількість штатних працівників Львівської кондитерської фабрики «Світоч»: на 31 грудня 2018 року становить 881 працівників, на 31 грудня 2019 року становить 1019 працівників, на 31 грудня 2020 року становить 1044 працівників, на 31 грудня 2021 року становить 969 працівників.

Перед Львівською кондитерською фабрикою «Світоч» було чимало викликів, одним із основних з яких стала глобальна проблема поширення коронавірусної хвороби КОВІД-19 із запровадженням карантину на всій території України та в більшості країн світу. Пандемія підкреслила важливість ролі забезпечувати споживачів якісними продуктами та напоями, що відповідає основному виду діяльності Львівської кондитерської фабрики «Світоч».

2.2. Аналіз фінансового стану підприємства

Аналіз фінансового стану Львівської кондитерської фабрики «Світоч» проведемо за основними напрямками аналізу: аналіз формування прибутку та рентабельності, аналіз ліквідності, аналіз фінансової стійкості, аналіз ділової активності, аналіз схильності до банкрутства.

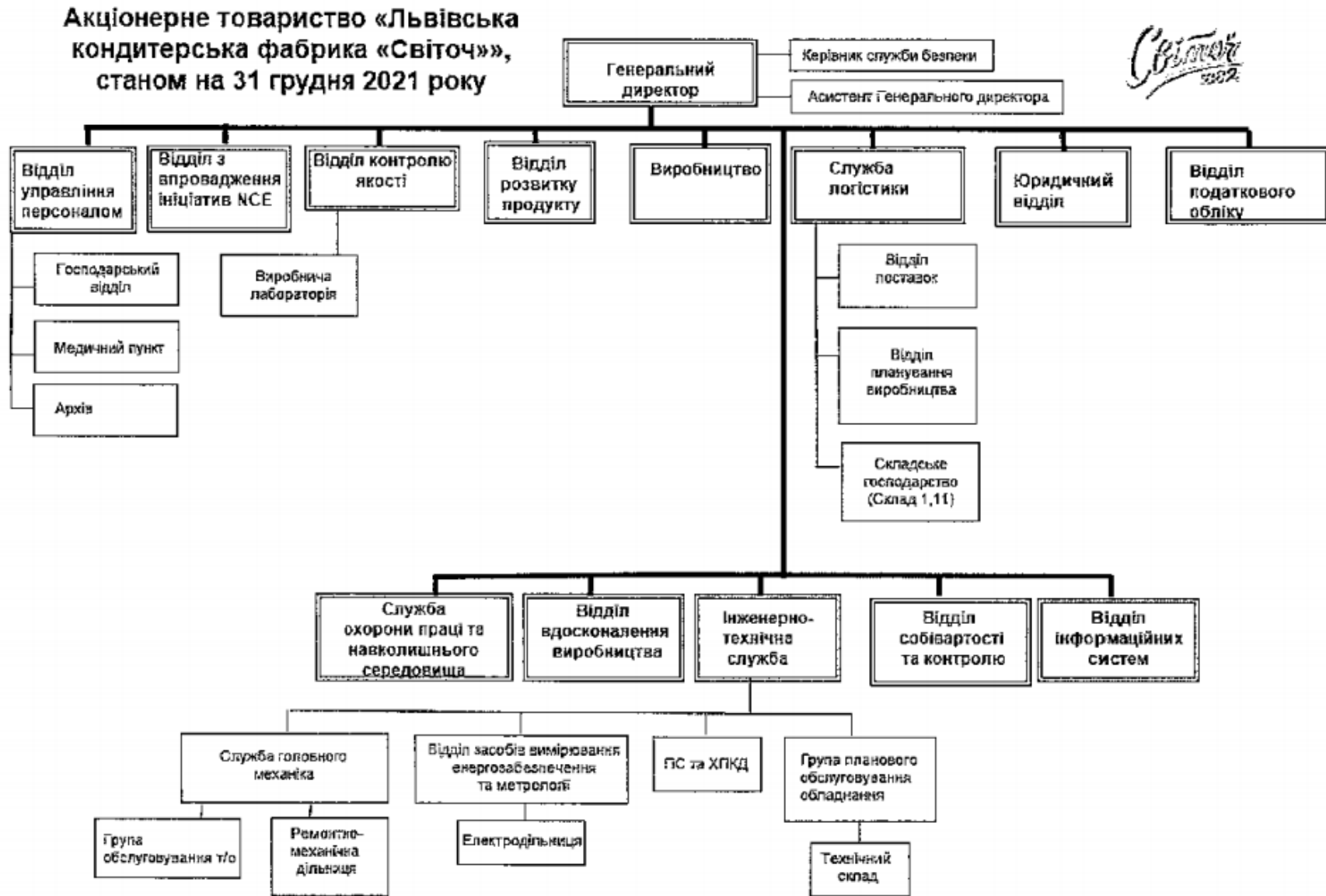

Рис. 2.1. Організаційна структура Львівської кондитерської фабрики «Світоч»

Проаналізуємо динаміку доходів, витрат і прибутків Львівської кондитерської фабрики «Світоч» за даними фінансової звітності 2018-2021 років (табл. 2.1). З таблиці видно, що протягом досліджуваного періоду підприємство заробило чистого прибутку у 2019 році на 0,9% менше попереднього року, у 2020 році на 44,9% менше попереднього року, Таке зменшення є негативним явищем, що вказує на негативні тенденції управління підприємством, в тому числі фінансовими ризиками. У 2021 році чистий прибуток збільшився на 29,5%, проте покрити зменшення не вдалося.

Дослідимо причини зменшення чистого прибутку Львівської кондитерської фабрики «Світоч» у 2019-2020 роках та збільшення чистого прибутку у 2021 році. У 2019 році зменшення чистого прибутку Львівської кондитерської фабрики «Світоч» відбувалося через збільшення адміністративних витрат та витрат на збут, інших операційних витрат, що призвело до зменшення фінансового результату від операційної діяльності на 1398 тис. грн, зменшення інших доходів, збільшення інших витрат, збільшення податкового навантаження.

У 2020 році зменшення чистого прибутку Львівської кондитерської фабрики «Світоч» на рекордні 44,6% відбувалося через зменшення інших операційних доходів, збільшення адміністративних витрат, витрат на збут, фінансових витрат, інших витрат як наслідок фінансовий результат від оподаткування зменшився на 65 585 тис. грн, що становить 41,9%.

У 2021 році відбулися позитивні зміни формування доходів, витрат і прибутків, але при цьому валовий прибуток зменшився на 6,8%, але збільшувалися адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати, зменшувалися інші операційні доходи, фінансові витрати, інші витрати. Саме зменшення інших витрат на 42 066 тис. грн сприяло формуванню більшого фінансового результату до оподаткування та чистого прибутку.

Таблиця 2.1

Динаміка доходів, витрат і прибутків Львівської кондитерської фабрики «Світоч»

	2018	2019	2020	2021	Абсолютне відхилення, тис. грн				Відносне відхилення, %			
					2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2018	2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2018
Чистий дохід від реалізації продукції	2 260 086	2 440 593	2 560 385	2 572 657	180 507	119 792	12 272	312 571	8,0	4,9	0,5	13,8
Собівартість реалізованої продукції	2051916	2207697	2 299 274	2 329 241	155 781	91 577	29 967	277 325	7,6	4,1	1,3	13,5
Валовий:												
прибуток	208 170	232 896	261 111	243 416	24 726	28 215	-17 695	35 246	11,9	12,1	-6,8	16,9
Інші операційні доходи	36501	61235	17 295	15 574	24 734	-43 940	-1 721	-20 927	67,8	-71,8	-10,0	-57,3
Адміністративні витрати	38609	46993	65593	73 764	8 384	18 600	8 171	35 155	21,7	39,6	12,5	91,1
Витрати на збут	4057	8775	12689	15 833	4 718	3 914	3 144	11 776	116,3	44,6	24,8	290,3
Інші операційні витрати	36361	74387	24 854	27 331	38 026	-49 533	2 477	-9 030	104,6	-66,6	10,0	-24,8
Фінансовий результат від операційної діяльності:												
прибуток	165374	163976	175 270	142 062	-1 398	11 294	-33 208	-23 312	-0,8	6,9	-18,9	-14,1
Інші фінансові доходи	293	571	112	2	278	-459	-110	-291	94,9	-80,4	-98,2	-99,3
Інші доходи	30228			10 920	-30 228			-19 308	-100,0			-63,9
Фінансові втрати	8161		24 215	20 411	-8 161	24 215	-3 804	12 250	-100,0		-15,7	150,1
Інші витрати	8453	29912	60 050	17 984	21 459	30 138	-42 066	9 531	253,9	100,8	-70,1	112,8
Фінансовий результат до оподаткування:												
прибуток	157214	156702	91 117	114 589	-512	-65 585	23 472	-42 625	-0,3	-41,9	25,8	-27,1
Витрати з податку па прибуток	28875	29480	20 673	23 362	605	-8 807	2 689	-5 513	2,1	-29,9	13,0	-19,1
Чистий фінансовим результат:												
прибуток	128339	127222	70 444	91 227	-1 117	-56 778	20 783	-37 112	-0,9	-44,6	29,5	-28,9

Позитивними напрямками діяльності Львівської кондитерської фабрики «Світоч» є валовий прибуток, фінансовий результат від операційної діяльності, фінансовий результат до оподаткування, чистий прибуток. Збитків підприємство не отримувало.

Показники рентабельності поділяють на витратні показники, ресурсні показники, дохідні показники.

Витратні показники рентабельності Львівської кондитерської фабрики «Світоч» (табл. 2.2) вказують про повне покриття собівартості реалізованої продукції чистим доходом від реалізації продукції.

Рентабельність продукції – розраховується як відношення валового прибутку (операційного прибутку) до собівартості реалізованої продукції і показує скільки отримано валового прибутку (операційного прибутку) на 1 гривню собівартості реалізованої продукції. Рентабельність продукції за валовим прибутком для Львівської кондитерської фабрики «Світоч» становить 10-11%. У 2018 році рівень рентабельності за валовим прибутком становив 10,1%, проте у 2019 році збільшився до 10,5% та у 2020 році збільшився до 11,4%. У 2021 році рентабельність за валовим прибутком зменшилася до 10,5%, тобто до показників 2019 року. Загалом, рівень рентабельності за валовим прибутком є достатнім для діяльності підприємства.

Рентабельність продукції за операційним прибутком становила у 2018 році 8,1%, що було максимальним значенням для цього підприємства. У 2019-2020 роках рентабельність продукції за операційним прибутком зменшилася до 7,4-7,6% за рахунок незначного збільшення операційного прибутку та у 2021 році рентабельність продукції за операційним прибутком зменшилася до 6,1% через зменшення операційного прибутку на 33 208 тис. грн.

Рентабельність операційної діяльності розраховується як відношення фінансового результату від операційної діяльності до загальної суми операційних витрат і показує, скільки отримано прибутку від операційної діяльності на 1 гривню операційних витрат.

Таблиця 2.2

Аналіз витратних показників рентабельності Львівської кондитерської фабрики «Світоч»

	2018	2019	2020	2021	Абсолютне відхилення			
					2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2018
1. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	2051916	2207697	2299274	2329241	155781	91577	29967	277325
2. Валовий прибуток, тис. грн	208 170	232 896	261 111	243 416	24726	28215	-17695	35246
3. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	165374	163976	175270	142062	-1398	11294	-33208	-23312
4. Загальна сума операційних витрат, тис. грн	2130943	2337852	2402410	2446169	206909	64558	43759	315226
Витратні показники рентабельності								
Рентабельність продукції за валовим прибутком, % (ряд. 2/ ряд. 1)	10,1	10,5	11,4	10,5	0,4	0,8	-0,9	0,3
Рентабельність продукції за операційним прибутком, % (ряд. 3/ ряд. 1)	8,1	7,4	7,6	6,1	-0,6	0,2	-1,5	-2,0
Рентабельність операційної діяльності, % (ряд. 3/ряд. 4)	7,8	7,0	7,3	5,8	-0,7	0,3	-1,5	-2,0

Для Львівської кондитерської фабрики «Світоч» операційні витрати – це собівартість реалізованої продукції, адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати. Рентабельність операційної діяльності вказує, що ефективність операційної діяльності зменшується у досліджуваному періоді. Перший випадок зменшення рентабельності операційної діяльності – це 2019 рік, коли рентабельність зменшилася з 7,8% до 7,0%, другий випадок – це 2021 рік, коли рентабельність зменшилася з 7,3% до 5,8%.

Отже, витратні показники рентабельності Львівської кондитерської фабрики «Світоч» вказують про зменшення ефективності використання витрат підприємства та зменшення їх прибутковості, особливо у 2021 році, коли всі показники динаміки рентабельності були від’ємні.

Аналіз доходних показників рентабельності Львівської кондитерської фабрики «Світоч» (табл. 2.3) визначає ефективність комерційної діяльності і відображають, яку суму прибутку (валового, операційного, чистого отримує підприємство з кожної гривні виручки від реалізації. Валова рентабельність продажу (реалізації) показує, що на 100 грн чистого доходу від реалізації фабрика отримувала 9,2-10,2 грн валового прибутку. При чому, тенденції динаміки аналогічні до тенденцій рентабельності продукції за валовим прибутком.

Операційна рентабельність продажу (операційна маржа) показує про зменшення рентабельності. Операційна рентабельність продажу становила у 2018 році 7,3%, що було максимальним значенням для цього підприємства. У 2019-2020 роках рентабельність продукції за операційним прибутком зменшилася до 6,7-6,8%, тобто протягом двох років була дотримана відносна стабільність ефективності. У 2021 році рентабельність продажу за операційним прибутком зменшилася до 5,5% через зменшення операційного прибутку на 33 208 тис. грн.

Чиста рентабельність продажу коливалася від 2,8% до 5,7%, але на кінець 2021 р. становила 3,5%, що показує невеликий але наявний прибуток підприємства.

Таблиця 2.3

Аналіз доходних показників рентабельності Львівської кондитерської фабрики «Світоч»

	2018	2019	2020	2021	Абсолютне відхилення			
					2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2018
1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	2 260 086	2 440 593	2 560 385	2 572 657	180507,0	119792,0	12272,0	312571,0
2. Валовий прибуток, тис. грн	208 170	232 896	261 111	243 416	24726,0	28215,0	-17695,0	35246,0
3. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	165374	163976	175270	142062	-1398,0	11294,0	-33208,0	-23312,0
4. Чистий прибуток, тис. грн	128339	127222	70444	91227	-1117,0	-56778,0	20783,0	-37112,0
Доходні показники рентабельності								
Валова рентабельність продажу (реалізації), % (ряд. 2/ряд. 1)	9,2	9,5	10,2	9,5	0,3	0,7	-0,7	0,3
Операційна рентабельність продажу (операційна маржа), % (ряд. 3/ряд. 1)	7,3	6,7	6,8	5,5	-0,6	0,1	-1,3	-1,8
Чиста рентабельність продажу (реалізації), % (ряд. 4/ряд. 1)	5,7	5,2	2,8	3,5	-0,5	-2,5	0,8	-2,1

Ресурсні показники рентабельності – розраховуються, якщо необхідно визначити доходність ресурсів чи капіталу підприємства. Ця група показників рентабельності дозволяє зробити висновок про ефективність вкладень в Львівську кондитерську фабрику «Світоч». За даними табл. 2.4 видно, що всі ресурсні показники рентабельності зменшилися у 2019 році та 2020 році. У 2021 році ресурсні показники рентабельності збільшилися.

Якщо порівняти 2018 рік та 2021 рік, то рентабельність активів зменшилася у два рази (4,6% у 2021 році проти 9,7% у 2018 році), фінансова рентабельність також зменшилася у два рази (6,7% у 2021 році проти 11,9% у 2018 році), рентабельність оборотних активів зменшилася на третину (9,0% у 2021 році проти 14,2% у 2018 році), рентабельність основних засобів зменшилася у три рази (11,2% у 2021 році проти 39,4% у 2018 році), рентабельність інвестованого капіталу зменшилася у два рази (5,9% у 2021 році проти 11,9% у 2018 році).

Отже, ресурсні показники рентабельності Львівської кондитерської фабрики «Світоч» вказують про зменшення ефективності використання активів у частині основних засобів та оборотних активів, власного капіталу і довгострокових кредитів, особливо у 2019 та 2020 роках, коли всі показники динаміки рентабельності були від'ємні.

Проаналізуємо відносні показники фінансової стійкості (табл. 2.5). Виходячи з аналізу показників фінансової стійкості (коефіцієнт фінансової незалежності (автономії), коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансової стійкості, коефіцієнт фінансового ризику (левериджу) Львівської кондитерської фабрики «Світоч», можна зробити висновок, що підприємство мало достатньо власного капіталу. Його частка за коефіцієнтом фінансової незалежності становила 83% у 2018 році, 66% у 2019 році, 69% у 2020-2021 роках. Коефіцієнт фінансової незалежності зменшувався, проте до критичного значення підприємство має запас фінансової стійкості.

Таблиця 2.4

Аналіз ресурсних показників рентабельності Львівської кондитерської фабрики «Світоч»

	2018	2019	2020	2021	Абсолютне відхилення			
					2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2018
1. Чистий прибуток, тис. грн	128339	127222	70444	91227	-1117	-56778	20783	-37112
2.Активи на початок року, тис. грн	1 274 899	1 374 123	1 888 375	1 912 296	99224	514252	23921	637397
3.Активи на кінець року, тис. грн	1 374 123	1 888 375	1 912 296	2037529	514252	23921	125233	663406
4.Власний капітал на початок року, тис. грн	1020442	1142169	1254054	1314453	121727	111885	60399	294011
5.Власний капітал на кінець року, тис. грн	1 142 169	1 254 054	1 314 453	1408357	111885	60399	93904	266188
6.Оборотні активи на початок року, тис. грн	882972	928197	990139	943062	45225	61942	-47077	60090
7.Оборотні активи на кінець року, тис. грн	928 197	990 139	943 062	1088498	61942	-47077	145436	160301
8.Основні засоби на початок року, тис. грн	337719	314362	568244	793328	-23357	253882	225084	455609
9.Основні засоби на кінець року, тис. грн	314 362	568 244	793 328	832107	253882	225084	38779	517745
10.Довгострокові зобов'язання на початок року, тис. грн	1757	0	21643	44021	-1757	21643	22378	42264
11.Довгострокові зобов'язання на кінець року, тис. грн	0	21 643	44 021	342157	21643	22378	298136	342157
Ресурсні показники рентабельності								
Рентабельність активів, %	9,7	7,8	3,7	4,6	-1,9	-4,1	0,9	-5,1
Фінансова рентабельність, %	11,9	10,6	5,5	6,7	-1,3	-5,1	1,2	-5,2
Рентабельність оборотних активів, %	14,2	13,3	7,3	9,0	-0,9	-6,0	1,7	-5,2
Рентабельність виробництва (рентабельність основних засобів), %	39,4	28,8	10,3	11,2	-10,5	-18,5	0,9	-28,1
Рентабельність інвестованого капіталу, %	11,9	10,5	5,3	5,9	-1,3	-5,2	0,5	-6,0

Коефіцієнт фінансового ризику (левериджу), що визначений на основі відношення позикового капіталу та власного капіталу вказує на перевищення власного капіталу та частка позикового капіталу становила 20% у 2018 році, 51% у 2019 році, 45% у 2020-2021 роках.

Індекс постійного показує частину власного капіталу, що спрямована на формування необоротних активів. Необоротні активи становили 445926 тис. грн у 2018 році, 898 236 тис. грн у 2019 році, 969 234 тис. грн у 2020 році, 949031 тис. грн у 2021 році. Їхня вартість повністю покривалася за рахунок власного капіталу. Це є позитивним явищем з точки зору фінансової стійкості.

Таблиця 2.5

Аналіз відносних показників фінансової стійкості Львівської кондитерської фабрики «Світоч»

	2018	2019	2020	2021	Абсолютне відхилення			
					2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2018
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,8	0,7	0,7	0,7	-0,2	0,0	0,0	-0,1
Коефіцієнт фінансової залежності	0,2	0,3	0,3	0,3	0,2	0,0	0,0	0,1
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,8	0,7	0,7	0,9	-0,2	0,0	0,1	0,0
Коефіцієнт фінансового ризику (левериджу)	0,2	0,5	0,5	0,4				
Індекс постійного активу	0,4	0,7	0,7	0,7	0,3	0,0	-0,1	0,3
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	0,6	0,3	0,3	0,3	-0,3	0,0	0,1	-0,3
Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними джерелами	3,4	1,6	1,6	1,9	-1,8	0,1	0,3	-1,5

Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу та коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними джерелами належить до групи показників, які визначають наявність та достатність власного оборотного капіталу. Власний оборотний капітал (ВОК) визначають як різницю власного капіталу (ВК) та необоротних активів (НА):

$$\text{ВОК}_{2018} = 1142169 - 445926 = 696243 \text{ тис. грн} \quad (2.1)$$

$$\text{ВОК}_{2019} = 1254008 - 898236 = 355772 \text{ тис. грн} \quad (2.2)$$

$$\text{ВОК}_{2020} = 1314453 - 969234 = 345219 \text{ тис. грн} \quad (2.3)$$

$$\text{ВОК}_{2021} = 1408357 - 949031 = 459326 \text{ тис. грн} \quad (2.4)$$

Як показали розрахунки (формули 2.1-2.4), Львівська кондитерська фабрика «Світоч» має власний оборотний капітал, величина яких зменшувалася на 340471 тис. грн у 2019 році та на 10553 тис. грн 2020 році, проте збільшилася на 114107 тис. грн у 2021 році.

Значення коефіцієнтів маневреності власного оборотного капіталу вказують як зменшення власного оборотного капіталу у складі власного капіталу. У 2018 році власний оборотний капітал становив 60% власного капіталу, проте у 2019-2021 роках зменшився до 30%. Але динаміка коефіцієнта маневреності власного оборотного капіталу є негативною, що вказує на зменшення фінансової стійкості підприємства.

Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними джерелами є достатнім. Вартість запасів повністю покривалася власним оборотним капіталом.

Отже, Львівська кондитерська фабрика «Світоч» є фінансово стійкою компанією та забезпеченою власним оборотним капіталом, але протягом 2019-2021 років спостерігається негативна динаміка окремих показників (коефіцієнт фінансової незалежності, коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу).

Проаналізуємо показники ліквідності і довгострокової платоспроможності у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

**Аналіз показників ліквідності Львівської кондитерської фабрики
«Світоч»**

	2018	2019	2020	2021	Абсолютне відхилення			
					2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2018
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,13	0,14	0,01	0,02	0,01	-0,12	0,00	-0,11
Коефіцієнт швидкої ліквідності	3,12	1,25	1,32	2,94	-1,87	0,07	1,62	-0,18
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	4,00	1,62	1,70	3,79	-2,39	0,09	2,09	-0,21

Коефіцієнт абсолютної ліквідності є найжорсткішим критерієм платоспроможності та ліквідності підприємства. Він показує, яку частину короткострокової заборгованості воно може погасити в поточний момент або найближчим часом. Теоретично достатнім вважається, якщо коефіцієнт абсолютної ліквідності є вищим 0,2–0,35 [1, с. 170]. У 2018 році коефіцієнт абсолютної ліквідності становив 0,13, у 2019 році становив 0,14, тобто близько половини від теоретично достатнього рівня.

У 2020 році коефіцієнт абсолютної ліквідності зменшився до 0,01, що вказує на критично малий розмір грошей для покриття короткострокової (поточної) заборгованості. У 2021 році коефіцієнт абсолютної ліквідності становив 0,02, що вказує на критично малий розмір грошей для покриття короткострокової (поточної) заборгованості.

Коефіцієнт швидкої ліквідності допомагає оцінити можливість погашення підприємством короткострокових зобов'язань у випадку його критичного стану. Оптимальне значення цього показника має бути в діапазоні 0,8 – 1. Львівська кондитерська фабрика «Світоч» мала надлишкову швидку ліквідність.

Коефіцієнт покриття вимірює загальну ліквідність і показує, наскільки поточні зобов'язання забезпечуються поточними активами, тобто скільки грошових одиниць поточних активів припадає на одну грошову одиницю поточних зобов'язань. Оптимальне значення цього показника - 1,5–2. Мінімально допустиме значення дорівнює 1 [1, с. 170].

Коефіцієнт покриття у 2018 році вказує на надлишкову ліквідність, у 2019-2020 роках – на нормальну ліквідність, оскільки коефіцієнт швидкої ліквідності дорівнював 1,62 та 1,70, відповідно. У 2021 році Львівська кондитерська фабрика «Світоч» знову мала надлишкову ліквідність через перевищення оборотних активів над поточними зобов'язаннями у 3,8 разів.

У річних звітах підприємства вказано, що компанія володіє достатнім обсягом оборотних активів для погашення своїх поточних зобов'язань, я кредитори можуть бути впевнені, що борги буде повернуто вчасно. Перевищення оборотних коштів над короткостроковими зобов'язаннями означає, що компанія володіє потенційними резервами розширення діяльності. Ми погоджуємося, що оборотних активів підприємство має достатньо, проте грошових коштів має недостатньо.

Проаналізуємо ділову активність у табл. 2.7. З таблиці випливає, що спостерігається погіршення за всіма показниками ділової активності підприємства, що визначене через зменшення коефіцієнтів оборотності та збільшення тривалість одного обороту. Всі коефіцієнти оборотності, окрім коефіцієнта оборотності грошових коштів демонструють зменшення, що відповідно призводить до збільшення періодів обертання.

Порівнюючи 2018 рік та 2021 рік тривалість одного обороту загального капіталу збільшилася на 67 днів, оборотних засобів – 5 днів, виробничих і товарних запасів – 2 дні, дебіторської заборгованості – 6 днів, дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги – 4 днів, кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги – 2 дні.

Можна зробити висновок, що у 2018-2021 рр. ділова активність підприємства в розрізі операційної і інвестиційної діяльності зменшилася.

Таблиця 2.7

Аналіз показників ділової активності Львівської кондитерської фабрики «Світоч»

	2018	2019	2020	2021	Абсолютне відхилення			
					2019/ 2018	2020/ 2019	2021/ 2020	2021/ 2018
Коефіцієнт загальної оборотності капіталу, оборотів	1,6	1,3	1,3	1,3	-0,4	0,0	-0,1	-0,4
Період обороту загального капіталу, днів	222	282	273	289	60	-10	16	67
Коефіцієнт оборотності оборотних (мобільних) засобів, оборотів	2,4	2,5	2,7	2,4	0,0	0,3	-0,4	-0,1
Тривалість одного обороту оборотних засобів, днів	150	148	134	154	-2	-14	20	5
Коефіцієнт оборотності виробничих і товарних запасів, оборотів	11,1	10,8	12,1	10,6	-0,2	1,3	-1,6	-0,5
Тривалість одного обороту виробничих і товарних запасів, днів	33	34	30	35	1	-4	4	2
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, оборотів	3,3	3,6	3,6	3,1	0,4	0,0	-0,5	-0,2
Тривалість одного обороту дебіторської забор., днів	111	101	102	118	-11	1	16	6
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, оборотів	3,5	3,9	4,1	3,4	0,4	0,2	-0,7	-0,1
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, днів	103	93	89	107	-10	-4	18	4
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, оборотів	9,9	7,1	11,0	9,6	-2,8	3,9	-1,5	-0,4
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	37	51	33	38	15	-18	5	1
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, оборотів	10,2	7,3	11,4	9,6	-3,0	4,1	-1,8	-0,6
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, днів	36	50	32	38	15	-18	6	2
Коефіцієнт оборотності грошових коштів, оборотів	77,8	29,3	315,7	484,9	-48,6	286,4	169,3	407,1
Тривалість одного обороту грошових коштів, днів	5	12	1	1	8	-11	0	-4
Фондовіддача (Фв)	7	4	3	3	-2,9	-1,1	-0,1	-4,1

Дискримінантні моделі оцінки ймовірності банкрутства Ліса, Спрінгейта, Таффлера й Тішоу, Альтмана, Беєрмана, Терещенка, Матвійчука наведені у додатку А., аналітичні показники за формулами наведені у додатку Б. За даними табл. 2.8 видно, що за більшістю моделей ймовірності банкрутства Львівської кондитерської фабрики «Світоч» і фінансові ризики знаходяться на низькому рівні, лише модель Беєрмана (німецький вчений) показує високий ризик у 2018-2019 рр. та не визначений ризик у 2020-2021 рр.

Таблиця 2.8

**Аналіз ймовірності банкрутства Львівської кондитерської фабрики
«Світоч»**

Модель	Значення інтегрального показника				Рівень ризику банкрутства			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
Ліса	0,101	0,077	0,077	0,078	Низький ризик			
Спрінгейта	2,170	1,492	1,433	1,533	Дуже низький ризик	Низький ризик		
Таффлера й Тішоу	1,192	0,610	0,639	0,715	Низький ризик			
Е. Альтмана (двофакторна)	-4,586	-1,928	-2,035	-4,281	Низький ризик			
Е. Альтмана (для підприємств, акції котрих не котируються на біржі)	5,072	3,033	3,214	3,231	Низький ризик			
Беєрмана	0,401	0,360	0,298	0,271	Високий ризик		не визначений ризик	
О. Терещенка	16,499	7,109	7,365	7,481	Відсутній ризик			
А. Матвійчука	6,148	3,193	4,228	3,863	Низький ризик			

Отже, за більшістю моделей ймовірності банкрутства Львівської кондитерської фабрики «Світоч» і фінансові ризики знаходяться на низькому рівні та й короткостроковому та довгостроковому періоді не передбачено ймовірність банкрутства.

2.3. Аналіз ефективності процесу управління фінансовими ризиками

Аналіз ефективності процесу управління фінансовими ризиками передбачає дослідження процедури управління фінансовими ризиками на підприємстві. В Львівській кондитерській фабриці «Світоч» діє система раннього попередження ризиків, яка допомагає визначати сигнали, які можуть перерости в проблеми.

Львівська кондитерська фабрика «Світоч» сертифікована по міжнародних стандартах ISO 9001, ISO 14001, OHS AS 18001 та схемі FSSC 22000. Система управління якістю Nestle включає вимоги з безпечності харчових продуктів та їх харчового регулювання. Вона також визначає політику з якості, яку щодня кожен працівник компанії перетворює у високі стандарти якості на своєму робочому місці. Основними принципами політики є завоювання довіри та лояльності споживача, гарантія безпеки і відповідності продукції вимогам, боротьба за «0 дефектів, 0 втрат» та залучення співробітників до забезпечення якості.

Система NQMS покриває також всі процеси в компанії шляху від розвитку продукту до його споживання. Вона гармонізована з міжнародними стандартами з якості (ISO 9001:2000, ISO 22000:2005, FSSC 22000, регіональні лабораторії Nestle в Україні акредитовані на відповідність ISO 17025), та проходить щорічну зовнішню оцінку незалежними сертифікаційними органами для підтвердження відповідності цим стандартам.

Запорукою ефективного функціонування системи є ретельний аналіз ризиків на всіх етапах та застосування заходів управління потенційними ризиками з метою запобігання, уникнення чи зменшення небезпек (плани НАССР), що в свою чергу допомагає мінімізувати невідповідності з якості.

Відповідальність за ризики та управління ними у Львівській кондитерській фабриці «Світоч» на сьогодні розподілена між усіма відділами, відбувається у робочому порядку і належить до сфери діяльності тих осіб, які відповідають за досягнення цілей, пов'язаних з цими ризиками. У найближчій

перспективі планується створення організаційної одиниці, відповідальної за даний напрямок роботи. Оцінка ризиків забезпечує стабільну діяльність Львівської кондитерської фабрики «Світоч».

Проведемо оцінку ризиків за значеннями коефіцієнта варіації показників. Варіація використовується як міра ризику, оскільки враховує відхилення аналізованого показника за періодами від середнього його значення [8, с. 99], та розраховується за формулою 2.5:

$$\delta^2 = \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 / (n - 1)$$

За рівнем ймовірності реалізації фінансові ризики поділяються на такі групи: фінансовий ризик з низьким рівнем ймовірності реалізації (коефіцієнт варіації за якими не перевищує 10%); фінансовий ризик із середнім рівнем ймовірності реалізації (коефіцієнт варіації за якими знаходиться в межах 10-25%); фінансовий ризик із високим рівнем ймовірності реалізації (коефіцієнт варіації за якими перевищує 25%); фінансовий ризик, рівень ймовірності реалізації яких визначити неможливо [28, с. 17-18].

За даними критеріями та розрахунками табл. 2.9 Львівська кондитерська фабрика «Світоч» має високий ступінь ризику за показниками: чиста рентабельність продажу, всіма ресурсними показниками рентабельності (рентабельність активів, фінансова рентабельність, рентабельність оборотних активів, рентабельність виробництва (рентабельність основних засобів), рентабельність інвестованого капіталу), коефіцієнт фінансового ризику (левериджу), коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу, коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними джерелами, всіма показниками ліквідності (коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт поточної ліквідності (покриття), коефіцієнт оборотності грошових коштів. фондівдача.

**Аналіз фінансових ризиків Львівської кондитерської фабрики
«Світоч»**

Показник	2018	2019	2020	2021	Коефіцієнт варіації, %	Ступінь ризиків
1	2	3	4	5	6	7
Витратні показники рентабельності						
Рентабельність продукції за валовим прибутком, %	10,1	10,5	11,4	10,5	5,18	низький
Рентабельність продукції за операційним прибутком, %	8,1	7,4	7,6	6,1	11,68	середній
Рентабельність операційної діяльності, %	7,8	7	7,3	5,8	12,19	середній
Доходні показники рентабельності						
Валова рентабельність продажу (реалізації), %	9,2	9,5	10,2	9,5	4,42	низький
Операційна рентабельність продажу (операційна маржа), %	7,3	6,7	6,8	5,5	11,61	середній
Чиста рентабельність продажу (реалізації), %	5,7	5,2	2,8	3,5	31,94	високий
Ресурсні показники рентабельності						
Рентабельність активів, %	9,7	7,8	3,7	4,6	43,27	високий
Фінансова рентабельність, %	11,9	10,6	5,5	6,7	35,27	високий
Рентабельність оборотних активів, %	14,2	13,3	7,3	9	30,39	високий
Рентабельність виробництва (рентабельність основних засобів), %	39,4	28,8	10,3	11,2	63,16	високий
Рентабельність інвестованого капіталу, %	11,9	10,5	5,3	5,9	39,20	високий
Показники фінансової стійкості						
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,8	0,7	0,7	0,7	6,90	низький
Коефіцієнт фінансової залежності	0,2	0,3	0,3	0,3	18,18	середній
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,8	0,7	0,7	0,9	12,35	середній
Коефіцієнт фінансового ризику (левериджу)	0,2	0,5	0,5	0,4	35,36	високий
Індекс постійного активу	0,4	0,7	0,7	0,7	24,00	середній
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу	0,6	0,3	0,3	0,3	40,00	високий
Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними джерелами	3,4	1,6	1,6	1,9	40,55	високий
Показники ліквідності						
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,13	0,14	0,01	0,02	92,70	високий
Коефіцієнт швидкої ліквідності	3,12	1,25	1,32	2,94	46,84	високий
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	4	1,62	1,7	3,79	46,58	високий

Продовж. табл. 2.9

1	2	3	4	5	6	7
Показники ділової активності						
Коефіцієнт загальної оборотності капіталу	1,6	1,3	1,3	1,3	10,91	середній
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	2,4	2,5	2,7	2,4	5,66	низький
Коефіцієнт оборотності виробничих і товарних запасів	11,1	10,8	12,1	10,6	5,97	низький
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	3,3	3,6	3,6	3,1	7,20	низький
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги	3,5	3,9	4,1	3,4	8,87	низький
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	9,9	7,1	11	9,6	17,52	середній
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги	10,2	7,3	11,4	9,6	17,88	середній
Коефіцієнт оборотності грошових коштів	77,8	29,3	315,7	484,9	93,73	високий
Фондовіддача	7	4	3	3	44,54	високий

Львівська кондитерська фабрика «Світоч» має середній ступінь ризику за показниками: рентабельність продукції за операційним прибутком, рентабельність операційної діяльності, операційна рентабельність продажу (операційна маржа), коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансової стійкості, індекс постійного активу, коефіцієнт загальної оборотності капіталу, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

Одним з основних компонентів ефективного управління ризиками є оцінка впливу. Ключовим інструментом оцінки впливу та вірогідності виникнення ризиків є метрика (карта) оцінки ризиків, яка дозволяє виявляти ступінь впливу ризиків, здійснювати відповідне управління ними, класифікувати наслідки.

Система управління ризиками передбачає виявлення та попередження можливих ризиків, мінімізацію наслідків у разі їх виникнення, планування заходів зі зменшення ризиків, аналіз ефективності реалізованих заходів,

вироблення механізмів контролю. При цьому дуже важливим є максимальне охоплення всіх видів ризиків.

Основні цілі системи управління фінансовими ризиками Львівської кондитерської фабрики «Світоч»:

– забезпечення сталого розвитку в рамках реалізації Стратегії та Мети Групи компаній Nestle; збереження фінансової надійності, підвищення ефективності роботи, своєчасна адаптація його до змін у внутрішньому і зовнішньому середовищі; підвищення ефективності стратегічного планування з урахуванням та попередженням можливих ризиків.

Принципи побудови і функціонування системи управління ризиками: збалансованість (об'єктивний баланс критеріїв при ухваленні рішень щодо способів впливу на ризики: вибір між ймовірними втратами та можливостями, між витратами на управління ризиком та можливими втратами при реалізації ризиків); інформованість (управління ризиками супроводжується наявністю актуальної та достовірної інформації); комплексність (виявлення факторів та об'єктів ризиків на основі всебічного аналізу всіх бізнес-процесів, дотримання принципів єдності методологічних підходів до вирішення задач з оцінки та управління ризиками); безперервність функціонування (процес управління ризиками здійснюється на постійній основі); своєчасність (виконання процедур управління ризиками у призначений для цього час).

Управління фінансовими ризиками здійснює фінансова служба Львівської кондитерської фабрики «Світоч». Основними ризиками, пов'язаними з фінансовими інструментами є ризик ліквідності, валютний ризик та кредитний ризик.

Ризик ліквідності, який притаманний діяльності Львівській кондитерській фабриці «Світоч», виникає у разі недостатності ліквідних активів для виконання зобов'язань, за якими настають терміни погашення. Для управління цим ризиком підприємство аналізує свої активи та зобов'язання за строками погашення і планує грошові потоки залежно від очікуваних термінів виконання зобов'язань за відповідними інструментами.

Львівська кондитерська фабрика «Світоч» оцінила концентрацію ризику з урахуванням можливості рефінансування своєї заборгованості і дійшла до висновку, що концентрація ризику є низькою. Львівська кондитерська фабрика «Світоч» має доступ до достатньої кількості різних джерел фінансування, а заборгованість перед існуючими кредиторами, що підлягає погашенню протягом 12 місяців, може бути пролонгована. Концентрація виникає, коли низка контрагентів займаються подібними видами діяльності чи діяльністю у тому самому географічному регіоні або мають економічні особливості щодо їх здатності виконувати зобов'язання по договору. Щоб уникнути надмірної концентрації ризику, політики та процедури Львівської кондитерської фабрики «Світоч» включають конкретні інструкції, спрямовані на підтримку диверсифікованого портфеля. Виявлені концентрації кредитних ризиків контролюються та відповідно регулюються.

Валютний ризик, який потенційно може мати найбільший вплив на фінансовий результат Львівської кондитерської фабрики «Світоч», пов'язаний з наявністю торгової дебіторської заборгованості та поточними зобов'язаннями.

Чистий результат по курсових різницях за 2021 рік складає дохід у сумі 6 980 тис. грн, 2020 рік – витрати (збитки) у сумі 61 580 тис. грн, 2019 рік – доходи у сумі 16 912 тис. грн, 2018 рік – доходи у сумі 3377 тис. грн,

Львівська кондитерська фабрика «Світоч» проводить свої операції переважно в наступних валютах: українська гривня, долар США (USD) та фунт стерлінгів (GBP).

У таблиці 2.10 представлена інформація щодо чутливості прибутку до оподаткування Львівської кондитерської фабрики «Світоч» до вірогідної зміни обмінного курсу на 10 % внаслідок змін у справедливій вартості монетарних активів та зобов'язань) при постійному значенні всіх інших змінних. За даними чутливості варто визначити у 2018 році більшу чутливість до зміни курсу євро, у 2019 році – до зміни курсу долара США, у 2020 році – до зміни курсу долара США, у 2021 році – до зміни курсу долара США.

**Аналіз чутливості прибутку до оподаткування Львівської
кондитерської фабрики «Світоч» до вірогідної зміни обмінного курсу на
10 %**

	Послаблення «+»/ зміцнення «-» обмінного курсу на 10 %	Збільшення/ (зменшення) прибутку до оподаткування	Збільшення/ (зменшення) власного капіталу
2018 рік			
Зміна курсу валют: гривня / долар США	+	(851)	(851)
Зміна курсу валют: гривня / долар США	-	851	851
Зміна курсу валют: гривня / євро	+	(858)	(858)
Зміна курсу валют: гривня / євро	-	858	858
2019 рік			
Зміна курсу валют: гривня / долар США	+	(27 241)	(27 241)
Зміна курсу валют: гривня / долар США	-	27 241	27 241
Зміна курсу валют: гривня / євро	+	6 367	6 367
Зміна курсу валют: гривня / євро		(6 367)	(6 367)
2020			
Зміна курсу валют: гривня / долар США	+	(35 467)	(35 467)
Зміна курсу валют: гривня / долар США	-	35 467	35 467
Зміна курсу валют: гривня / євро	+	7 816	7 816
Зміна курсу валют: гривня / євро	-	(7 816)	(7 816)
Зміна курсу валют: гривня / фунт стерлінгів	+	(3 971)	(3 971)
Зміна курсу валют: гривня / фунт стерлінгів	-	3 971	3 971
2021			
Зміна курсу валют: гривня / долар США	+	(35 648)	(35 648)
Зміна курсу валют: гривня / долар США	-	35 648	35 648
Зміна курсу валют: гривня / євро	+	(279)	(279)
Зміна курсу валют: гривня / євро	-	279	279
Зміна курсу валют: гривня / фунт стерлінгів	+	(2 081)	(2 081)
Зміна курсу валют: гривня / фунт стерлінгів	-	2 081	2 081

Кредитний ризик – це ризик того, що контрагент не виконає своїх зобов'язань за фінансовими інструментами або за контрактом, що може призвести до фінансових збитків. Фінансові інструменти, які зазнають кредитного ризику, в основному включають грошові кошти та їх еквіваленти в банках, торгіву дебіторську заборгованість. Максимальний кредитний ризик коливався від 702 148 тис. грн до 811 269 тис. грн:

на 31 грудня 2018 року - 718 562 тис. грн,
на 31 грудня 2019 року - 709 228 тис. грн,
на 31 грудня 2020 року - 702 148 тис. грн,
на 31 грудня 2021 року – 811 269 тис. грн.

В основному Львівська кондитерська фабрика «Світоч» має кредитний ризик щодо торгової дебіторської заборгованості перед компаніями групи Nestle.

Кредитний ризик Львівської кондитерської фабрики «Світоч», пов'язаний з невиконанням клієнтами своїх зобов'язань, обмежується балансовою вартістю торгової дебіторської заборгованості. Львівська кондитерська фабрика «Світоч» не вимагає застави за фінансовими активами.

Кредитний ризик, пов'язаний з грошовими коштами та їх еквівалентами, виникає у результаті невиконання контрагентом своїх зобов'язань, при цьому максимальний ризик дорівнює їх балансовій вартості на звітну лату. Інвестиції тимчасово вільних грошових коштів здійснюються лише за рішенням керівництва Компанії та тільки з ухваленими контрагентами в межах встановлених кредитних лімітів для кожного контрагента. Ліміти встановлюються з метою мінімізації концентрації ризиків, і таким чином, зменшують фінансові збитки, що виникають у результаті потенційного невиконання контрагентом своїх зобов'язань.

Відповідно до поновлених умов договірних відносин по позиції, станом на 31 грудня 2021 років позику/ від пов'язаної особи було залучено Львівською кондитерською фабрикою «Світоч» під плаваючу ставку (на 31 грудня 2020 рік: фіксовану ставку). Збільшення процентної ставки на 1% на основі припущень щодо незмінності всіх інших змінних величин (зокрема, курсів валют, умов договірних відносин) у порівнянні із процентною ставкою станом на 31 грудня 2021 року та імовірними фінансовими витратами у 2022 році за цією ж ставкою призвела б до збільшення фінансових витрат на 3 000 тис. грн, а у разі зменшення процентної ставки на 1 % - до зменшення фінансових витрат на 3 000 тис. грн.

Основна мета політики Львівської кондитерської фабрики «Світоч» з управління ризиком достатності капіталу полягає у забезпеченні дотримання підприємством відповідних коефіцієнтів достатності капіталу з метою підтримання безперервності діяльності. Керівництво оцінює ефективність діяльності Львівської кондитерської фабрики «Світоч» та встановлює ключові показники ефективності.

Львівська кондитерська фабрика «Світоч» управляє своєю структурою капіталу та коригує її з урахуванням змін в економічних умовах. Завданням в управлінні капіталом є забезпечення здатності продовжувати функціонувати на безперервній основі з метою одержання прибутку і вигод для акціонерів, а також для забезпечення фінансування своїх операційних вимог, капіталовкладень та стратегії розвитку Львівської кондитерської фабрики «Світоч».

Висновки до розділу 2

1. Львівська кондитерська фабрика «Світоч» – кондитерська фабрика у Львові (ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч», з 2022 р. – ТОВ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч»)), контрольним пакетом акцій якої володіє швейцарська корпорація «Nestlé». АТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» має основний вид діяльності: виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів та посідає провідне місце у рейтингу попиту споживачів на ринку солодошів.

2. Аналіз фінансового стану Львівської кондитерської фабрики «Світоч» проведено за основними напрямками аналізу: аналіз формування прибутку та рентабельності, аналіз ліквідності, аналіз фінансової стійкості, аналіз ділової активності, аналіз схильності до банкрутства. Витратні показники рентабельності вказують про зменшення ефективності використання витрат підприємства та зменшення їх прибутковості, особливо у 2021 році, коли всі

показники динаміки рентабельності були від'ємні. Ресурсні показники рентабельності вказують про зменшення ефективності використання активів у частині основних засобів та оборотних активів, власного капіталу і довгострокових кредитів, особливо у 2019 та 2020 роках, коли всі показники динаміки рентабельності були від'ємні. Львівська кондитерська фабрика «Світоч» є фінансово стійкою та забезпеченою власним оборотним капіталом, але протягом 2019-2021 років спостерігається негативна динаміка окремих показників Ділова активність підприємства в розрізі операційної і інвестиційної діяльності зменшилася.

3. Дискримінантні моделі оцінки ймовірності банкрутства Ліса, Спрінгейта, Таффлера й Тішоу, Альтмана, Беєрмана, Терещенка, Матвійчука вказують, що за більшістю моделей ймовірності банкрутства Львівської кондитерської фабрики «Світоч» і фінансові ризики знаходяться на низькому рівні та й короткостроковому та довгостроковому періоді не передбачено ймовірність банкрутства, лише модель Беєрмана (німецький вчений) показує високий ризик у 2018-2019 рр. та не визначений ризик у 2020-2021 рр.

4. Управління фінансовими ризиками здійснює фінансова служба Львівської кондитерської фабрики «Світоч». Основними ризиками, пов'язаними з фінансовими інструментами є ризик ліквідності, валютний ризик та кредитний ризик. Львівська кондитерська фабрика «Світоч» має високий ступінь ризику за показниками: чиста рентабельність продажу, всіма ресурсними показниками рентабельності (рентабельність активів, фінансова рентабельність, рентабельність оборотних активів, рентабельність виробництва (рентабельність основних засобів), рентабельність інвестованого капіталу), коефіцієнт фінансового ризику, коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу, коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними джерелами, всіма показниками ліквідності (коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт поточної ліквідності (покриття), коефіцієнт оборотності грошових коштів. фондоддача; середній ступінь ризику за показниками: рентабельність продукції за операційним прибутком,

рентабельність операційної діяльності, операційна рентабельність продажу (операційна маржа), коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансової стійкості, індекс постійного активу, коефіцієнт загальної оборотності капіталу, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Удосконалення механізму управління фінансовими ризиками підприємства

На сучасному етапі розвитку економіки України, що відбувається на фоні зовнішньої військової агресії, воєнного стану, запровадженого в Україні 24.02.2022 р. через широкомасштабне вторгнення Росії на територію України, нестабільності національного та світового ринкового середовища, зростання волатильності фінансових ринків, появи нових форм конкурентної боротьби, надзвичайно актуальним постає завдання ефективного ризик-менеджменту, реалізація якого неможлива без організації останнього в рамках системного підходу, впровадження новітніх форм, методів та інструментів управління фінансовими ризиками.

Загальною метою удосконалення управління фінансовими ризиками Львівської кондитерської фабрики «Світоч» повинна стати підтримка сукупного ризику підприємства у процесі його діяльності, на рівні, визначеному відповідно до власних стратегічних завдань та цілей. Пріоритетним є забезпечення максимальної вартості активів і капіталу на основі мінімізації впливу ризиків, які можуть призвести до неочікуваних втрат та ризику невиконання зобов'язань перед різними економічними агентами.

При цьому цілі системи управління фінансовими ризиками досягаються завдяки системному, комплексному підходу, що базується на виконанні таких завдань:

- ідентифікація та аналіз усіх ризиків, на які наражається Львівська кондитерська фабрика «Світоч» у процесі своєї діяльності;

- визначення чутливості підприємства щодо ризиків різних видів, подібно до проведеної чутливості чистого прибутку та розміру власного капіталу до коливання валют (див. п. 2.3);

- кількісна та якісна оцінка (вимірювання) окремих видів ризиків, в першу чергу показників рентабельності, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності;

- забезпечення нормального функціонування фабрики в кризових умовах;

- забезпечення ефективного функціонування системи управління активами та пасивами;

- недопущення тривалого знаходження фабрики під надмірним ризиком;

- коректне «вмонтування» системи ризик-менеджменту в загальну структуру управління фабрикою;

- побудова належних інформаційних систем управління, достатніх для виконання поставлених завдань.

Механізмом реалізації завдань, поставлених перед Львівською кондитерською фабрикою «Світоч» є розробка та впровадження адекватної стратегії (або концепції) управління фінансовими ризиками. Стратегія являє собою набір специфічних правил та орієнтирів, дотримання яких дає змогу керівництву Львівської кондитерської фабрики «Світоч» об'єднати усі напрями управлінської діяльності та підпорядкувати їх процесу досягнення спільних цілей.

Стратегія управління фінансовими ризиками має базуватися на виконанні принципу беззбиткової діяльності та бути спрямована на забезпечення оптимального співвідношення між прибутковістю бізнес-напрямів і рівнем фінансових ризиків, які при цьому генеруються. Стратегія ризик-менеджменту має на меті використання всього спектра інструментів зниження ризику й застосування кожного інструменту залежно від категорії ризику.

Реалізація розробленої та затвердженої стратегії управління фінансовими ризиками досягається шляхом впровадження політик з управління ризиками, які підприємство визначив для себе актуальними. Незважаючи на певний рівень

індивідуальності кожного підприємства, на нашу думку, обов'язковими для впровадження для Львівської кондитерської фабрики «Світоч» є такі документи цього рівня:

1. Політика з управління ризиком ліквідності. Актуальність такого розділу є найбільшою, оскільки у 2021 році коефіцієнт абсолютної ліквідності Львівської кондитерської фабрики «Світоч» становив 0,02, що вказує на критично малий розмір грошей для покриття короткострокової (поточної) заборгованості;

2. Політика з управління ринковими ризиками. Актуальність такого розділу пов'язана зі зменшенням попиту на продукцію підприємства через воєнні дії та втрату частини ринків збуту, а саме території з активним проведенням воєнних дій ;

3. Політика з управління валютним ризиком. Актуальність такого розділу пов'язана зі різкими коливаннями валютного курсу на початку воєнних дій та підвищенням середнього курсу від 27 грн до 40 грн за долар США;

4. Політика з управління ризиком достатності капіталу;

5. Політика з управління кредитним ризиком.

За потреби та погіршення фінансового стану через воєнні дії Львівської кондитерської фабрики «Світоч» можливо додати інші складові.

У кожному із зазначених внутрішніх документів повинні бути визначені елементи, представлені у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Структурні елементи політики з управління ризиками Львівської кондитерської фабрики «Світоч»

Структурний елемент	Короткий зміст
Загальні положення	Визначається перелік нормативно-правових актів і документів, на основі яких розроблено політику, у першу чергу це Статут Львівської кондитерської фабрики «Світоч»
Визначення ключових термінів	Розкривається суть окремих термінів, які вживаються в тексті політики
Ціль документа	Зазначається конкретна мета розробки політики управління фінансовими ризиками
Межі застосування	Перелічуються служби чи відділи підприємства, задіяні у виконанні

	положень політики
Перелік ризиків	Деталізується перелік ризиків, на які поширюється дія політики
Положення політики	Визначаються показники та моделі, що використовуються для вимірювання ризиків, визначається їх економічна суть, методи розрахунку та верифікації, етапи загальної процедури управління, розподіл повноважень і принципи взаємодії між учасниками процесу управління
Системи підтримки	Дається перелік наявних інформаційних систем, які використовуються для розрахунку показників і моделей, зазначених у політиці
Супровід	Визначаються служби чи відділи підприємства, відповідальні за супроводження політики
Прикінцеві положення	Строки перегляду положень політики, механізми підтримки її адекватності та ефективності
Додатки	Надаються форми та шаблони звітності щодо ризиків

При впровадженні механізму системного ризик-менеджменту особливого значення набувають наступні служби чи відділи з організаційної структури Львівської кондитерської фабрики «Світоч»:

- юридичний відділ,
- відділ інформаційних систем,
- служби безпеки,
- відділ собівартості та контролю,
- відділ податкового обліку.

Організаційна структура Львівської кондитерської фабрики «Світоч» формується на основі виробництва, 9 відділів (відділ управління персоналом, відділ з впровадження ініціатив NESTLE S.A., відділ контролю якості, відділ розвитку продукту, юридичний відділ, відділ податкового обліку, відділ вдосконалення виробництва, відділ собівартості та контролю, відділ інформаційних систем), 4 служб (служби безпеки, служба логістики з відповідними відділами, служба охорони праці та навколишнього середовища, інженерно-технічна служба з відповідними відділами та групами обслуговування), допоміжних служб. Детальний опис організаційної структури Львівської кондитерської фабрики «Світоч» див. на рис. 2.1.

Безпосередні виявлення, оцінка, контроль і моніторинг фінансових ризиків Львівської кондитерської фабрики «Світоч» має здійснюватися

незалежним підрозділом із ризик-менеджменту з відповідними функціями та повноваженнями. Рекомендовано змінити організаційну структуру та ввести до неї підрозділ (відділ, службу) із ризик-менеджменту.

Управління фінансовим ризиком включає в себе стратегію і тактику управління.

Отже, маємо всі підстави говорити про доцільність використання для Львівської кондитерської фабрики «Світоч» «системного ризик-менеджменту» як управлінського механізму для фінансових ризиків. Основні завдання такого механізму: підтримка сукупного рівня фінансових ризиків на рівні, визначеному як прийнятний, оптимізація структури виробничого, кредитного, інвестиційного портфелів, визначення шляхів зниження ризиків, оперативний моніторинг обраних фінансових ризик-показників. Об'єктом управління при цьому є фінансові ризики, а суб'єктами управління – служби чи відділи з організаційної структури Львівської кондитерської фабрики «Світоч» й підрозділ із ризик-менеджменту, який рекомендовано створити.

3.2. Шляхи зниження фінансових ризиків підприємства

Покращення управління фінансовими ризиками Львівської кондитерської фабрики «Світоч» та їх зниження передбачає врахування потенційних загроз, що впливають на діяльність підприємства та можуть посилити кризовість стану у майбутніх періодах та сприяти виникненню нових фінансових ризиків:

- подальше розповсюдження гострої респіраторної хвороби COVID-19. Характерними ознаками розповсюдження гострої респіраторної хвороби COVID-19 стало вивільнення частини трудових ресурсів, зниження інтенсивності фінансових потоків, зниження платоспроможності населення, зміна поведінки всіх суб'єктів господарювання, додаткові витрати керівництва фабрики на протиепідеміологічні заходи;

- ситуація з перебоями у постачанні сировини від Nestle, зокрема, кави, шоколаду, що в свою чергу викликало необхідність часткового призупинення діяльності підприємства,

- воєнний стан, запроваджений в Україні 24.02.2022 р. через широкомасштабне вторгнення Росії на територію України. Указом Президента України № 64/2022 від 24.02.2022 р. з 5.30 ранку 24 лютого 2022 року було введено воєнний стан на всій території України строком на 30 діб. Відповідно до прийнятих законодавчих актів, воєнний стан в Україні продовжено до 23 серпня 2022 року та до 19 лютого 2023 р.;

- ситуація з перебоями електроенергії, пов'язані з стабілізаційними та екстремими відключеннями електроенергії, що в свою чергу викликало необхідність часткового призупинення діяльності підприємства та порушення окремих технологічних процесів.

Львівська кондитерська фабрика «Світоч» територіально віддалена від активних бойових дій, однак в умовах воєнного стану змушена була призупинити частково свою виробничу діяльність, зокрема, в зв'язку з втратою окремих ринків збуту і відповідних контрагентів, які перебували на території ведення активних бойових дій, проблемами в логістиці, ризиком втрати значної частини товарних запасів, які знаходились на відповідальному зберіганні на територіях ведення бойових дій, використанням трудових ресурсів підприємства для потреб оборони, територіальної оборони, наданням благодійної та гуманітарної допомоги та в результаті впливу інших негативних факторів, обумовлених війною та воєнними діями.

Негативними наслідками зовнішньої військової агресії для Львівської кондитерської фабрики «Світоч» стало погіршення економічного стану, зменшення доходів за 1 квартал 2022 р. в 1,8 рази в порівнянні з 1 кварталом 2021 р. та грошових потоків в 1,9 разів відповідно. Зважаючи на це, управлінським персоналом актуалізуються питання щодо стабілізації фінансового стану підприємства, зміни графіків платежів по поточних та кредитних зобов'язаннях, виплаті заробітної плати та інших платежах.

Бачення керівництва перспектив розвитку Львівської кондитерської фабрики «Світоч» полягає у зростанні продажів, подальшому стимулюванні інновацій та трансформації продуктової лінійки, продовжувати реформувати виробничу та комерційну діяльність, зберігати орієнтацію на споживачів та досягати ефективності на кожній ланці створення вартості, працювати у напрямку подальшої побудови довіри до Nestle. Ключовими показниками розвитку АТ «ЛКФ «Світоч» є якість та безпека продукції, смакові властивості продукції, безпека працівників підприємства та підрядних організацій, забезпечення конкурентних умов праці, охорона навколишнього середовища.

Протягом 2021 року фабрика вживала заходів для мінімізації негативного впливу пандемії COVID-19 та підвищення прибутковості. У результаті загарбницької війни з боку Російської Федерації, яка триває з 24 лютого 2022 року та продовжується, відбулися значні зміни в діловому середовищі та умовах ведення бізнесу. У зв'язку зі зростанням глобальної геополітичної напруженості, коливання на ринку сировини та валютному ринку значно посилюються з лютого 2022 року. Ці фактори можуть вплинути на деякі продукти Львівської кондитерської фабрики «Світоч». Однак масштаби та вплив війни на важливі припущення в основі планів керівництва та майбутній фізичний стан активів Львівської кондитерської фабрики «Світоч», наразі непередбачувані. Водночас терміни припинення військового вторгнення Російською Федерацією та його наслідки залишаються невизначеними. З початку війни керівництво Львівської кондитерської фабрики «Світоч» зосередилося на фізичній безпеці своїх працівників та фізичній охороні своїх об'єктів, а також забезпеченні стабільної роботи під час воєнного стану.

Шляхи зниження фінансових ризиків підприємства схожі за поглядами вчених: диверсифікація, лімітування, самострахування, хеджування [16, с. 192; 14, с. 73] або уникнення ризику, лімітування концентрації ризику, розподіл ризиків, самострахування (внутрішнє страхування) [63, с. 126]. Кабанов В. Г., Овчіннікова Ю. І. розширюють методи зниження фінансових ризиків та виділяють найважливіші з них: «1) ухилення від ризику, 2) перейняття ризику

на себе, 3) диверсифікація, 4) лімітування, 5) страхування фінансових ризиків, 6) хеджування, 7) використання внутрішніх фінансових нормативів, 8) інші методи мінімізації фінансового ризику» [20, с. 53].

Нижник О.В. до універсальних способів управління ризиками на підприємстві відносить систему ризик-менеджменту, виключення ризику, хеджування, диверсифікація, формування резервів, встановлення лімітів, локалізація, забезпечення зобов'язань, страхування, управління грошовими потоками [32, с. 80]. Товмасян В. Р., Давиденко В. В. пропонує чи не найбільший перелік заходів зниження фінансового ризику підприємства: уникнення ризику, мінімізація фінансових ризиків, страхування ризику, диверсифікація фінансових ризиків, розподіл ризику, лімітування фінансових ризиків, хеджування, забезпечити управління якістю, утримання ризику [59, с. 65].

Для Львівської кондитерської фабрики «Світоч» розглянемо перспективи зниження ризиків через диверсифікацію, самострахування та страхування.

Диверсифікація підприємницької діяльності полягає в розподіленні зусиль і капіталовкладень між різними видами діяльності [25, с. 13]. Диверсифікація може здійснюватись за такими напрямками: вертикальна (розподіл ресурсів між абсолютно різними, несхожими видами діяльності); горизонтальну диверсифікацію (розподіл ресурсів між різними підприємствами схожого профілю діяльності). Для Львівської кондитерської фабрики «Світоч» провести диверсифікацію між абсолютно різними, несхожими видами діяльності не можливо, оскільки підприємство займаються виготовленням кондитерських виробів та змінити на інший вид діяльності не можливо технічно. Горизонтальну диверсифікацію рекомендовано здійснити через розподіл ресурсів між різними регіонами розповсюдження та продажу з урахуванням ведення воєнних дій та втрати ринків збуту в межах України.

Самострахування передбачає покриття можливих збитків за рахунок фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, що зберігаються у спеціально створених ним фондах [35, с. 153]. Питання створення та використання на

підприємстві таких резервів (фондів) для внутрішнього страхування підприємницьких ризиків регулюється обліковою політикою підприємства та нормативно-правовими актами (Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [12], Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 № 2465-IX [41]).

Слід відмітити, що на думку Гнилицької Л. [11], резерви забезпечення майбутніх витрат і платежів, резервний капітал спричиняє зміну вартості капіталу підприємства, що має декілька проявів, а саме зменшує фінансовий результат діяльності у звітному періоді на суму відрахувань у резерв; урівноважує вплив витрат на фінансовий результат діяльності при існуванні значних коливань обсягів діяльності за періодами. Дійсно, створення резервів (забезпечень) призводить, з одного боку, до збільшення витрат у періоді їх створення, з іншого - до уникнення таких витрат у періоді, коли реально виникають події, під які вони були передбачені [21, с. 112].

Створення резервів (забезпечень, фондів) передбачається в обліковій політиці підприємства, де вказується, яким саме чином і за якими обставинами це здійснюється. Це може проводитись періодично - певний відсоток кожного періоду, або за певних обставин, які можуть призвести до виникнення ситуацій, яким притаманні фінансові ризики. Розглянемо більш детально види резервів (забезпечень, фондів), мету та момент їх створення та наявність у активах і пасивах Львівської кондитерської фабрики «Світоч» (таблиця 3.2).

За даними фінансові звітності кондитерської фабрики можна визначити наявність та досвід формування резерву сумнівних боргів за дебіторською заборгованістю за різними її видами, проте відсутні інші резерви та фонди, особливо довгострокові забезпечення (рядок 1520 форми 1 фінансової звітності), поточні забезпечення (рядок 1660 форми 1 фінансової звітності), резервний фонд (рядок 1415 форми 1 фінансової звітності).

**Резерви, забезпечення та фонди, які створюються на підприємстві
для самострахування фінансових ризиків [21, с. 112]**

№	Назва резерву (забезпечення, фонду)	Мета створення	Момент створення	Наявність у Львівської кондитерської фабрики «Світоч» у 2021 р.
1	Резерв сумнівних боргів	для погашення безнадійної заборгованості	Систематично згідно з обліковою політикою	8681 тис. грн/ рекомендовано формувати
2	Забезпечення гарантійного обслуговування покупців	Для погашення витрат у зв'язку із гарантійним ремонтом та замінами		відсутні
3	Забезпечення соціальної спрямованості	На випадок звільнення персоналу, для виплати відпусток, платежів у Пенсійний фонд та ін.		Відсутні/ рекомендовано формувати
4	Забезпечення під реструктуризацію	Для погашення витрат у зв'язку із реструктуризацією підприємства	У разі затвердженого плану реструктуризації	відсутні
5	Забезпечення під обтяжливі контракти	Для погашення збитків у разі наявності збиткових контрактів	У разі наявності збиткових контрактів	Відсутні/ рекомендовано формувати
6	Податкові резерви	Для виплат непередбачених податків, штрафів	Систематично згідно з обліковою політикою	
7	Резерви відшкодування комерційних ризиків	Для відшкодування виробничих, майнових ризиків, ризиків процесу реалізації, недостатнього та несвоєчасного розвитку	Систематично згідно з обліковою політикою	
8	Резерв майбутніх витрат і платежів	Забезпечення майбутніх витрат	У разі виникнення специфічних витрат, які відносяться до майбутніх періодів	
9	Резерви юридичного характеру	призначені для врегулювання втрат від господарських спорів	У разі виникнення господарських спорів	
10	Резерви під знецінення активів	Зниження вартості (ліквідності) активів	Систематично згідно з обліковою політикою	
11	Резервний фонд	Будь-які непередбачені обставини	Періодично як частка прибутку	

Підприємство не повинно створювати всі перелічені резерви та забезпечення одночасно. Навпаки, враховуючи специфіку своєї діяльності, воно

повинно усвідомити, які саме резерви (забезпечення, фонди) йому необхідні для страхування від виникнення ситуацій, яким притаманні фінансові ризики [21, с. 112].

Львівській кондитерській фабриці «Світоч» рекомендовано формувати резерв сумнівних боргів, забезпечення соціальної спрямованості, забезпечення під обтяжливі контракти, податкові резерви, резерви відшкодування комерційних ризиків, резерви юридичного характеру, резерви під знецінення активів, резервний фонд.

Питання страхування фінансових ризиків набуває останніми роками дедалі більшої актуальності. Проблематика страхування фінансових ризиків підприємств досліджена у працях Громова А. Є., Яковенко К. А. [13], Панченко О. І. [34], Танчак Я. А., Миколишин М. М. [55], Тимошенко О. В. [57], Нижник О. В. [31], Письменна Т. В. [35] та ін.

Львівська кондитерська фабрика «Світоч» не застосовувало раніше страхування фінансових ризиків. За допомогою страхування створюються фінансові гарантії стабільності й прибутковості виробництва. У випадку настання певних несприятливих ситуацій та факторів фінансового ризику, страхування є не тільки способом захисту підприємства від руйнівних стихійних чинників, а й засобом подолання несприятливих періодів в економічній ринковій кон'юнктурі.

Тобто, страхування підприємництва спрямоване на захист його кінцевих результатів, забезпечення досягнення цілей. Страхування стає не лише методом захисту господарювання від стихійних лих, а й захистом від несприятливих змін економічної кон'юнктури. Страхування фінансових ризиків із залученням страхових компаній полягає у тому, щоб відшкодувати можливі втрати на випадок, коли через певний період застраховані угоди не дадуть очікуваної віддачі [57, с. 139]. Страхове відшкодування в такому разі встановлюється в обсязі різниці між страховою сумою та одержаним прибутком від застрахованої комерційної діяльності. До страхування фінансових ризиків підприємства відносять певні ризики, які проаналізовано на рис. 3.1.

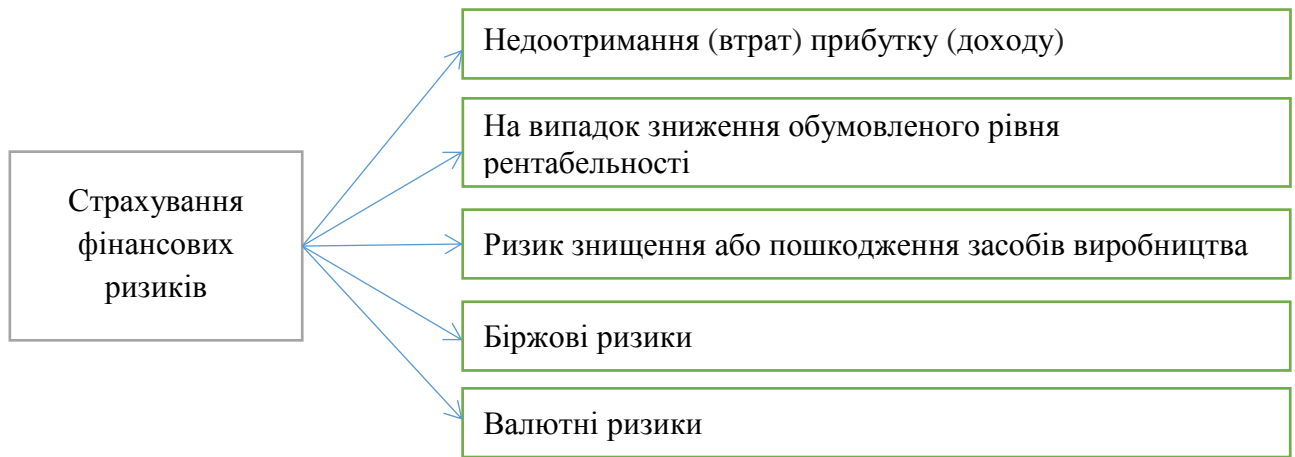

Рис. 3.1. Узагальнююча класифікація страхування фінансових ризиків
[57, с. 139]

На рис. 3.1 представлено п'ять видів страхування фінансових ризиків, одним із яких є страхування від втрат прибутку, що являється формою страхового захисту підприємств від втрат майбутньої користі (очікуваного прибутку чи доходу), яка може настати, передусім, з причин випадкової зупинки виробничого процесу, наприклад, у 2022-2023 рр. тривають відключення електроенергії, у 2022 р. був дефіцит пального, у 2020-2021 рр. запроваджувалися карантинні обмеження через поширення коронавірусної інфекції. Збитки в такому разі не обмежуються лише втратою прибутку, а охоплюють витрати, необхідні для підтримки життєдіяльності суб'єкта (наприклад, пошук альтернативних джерел енергії у разі відключення централізованого енергопостачання), повернення його до попередньо визначеної виробничої програми, а також витрати, здійснені з метою протистояння наслідкам ризикового випадку. Тому страхування від втрат прибутку не є самостійним, а так званим комплементарним для багатьох базових видів страхування, передусім - страхування майна від вогневих ризиків і ризиків стихійних явищ. Ризик втрати прибутку завжди є похідним від ризику настання майнових збитків як свого базового ризику.

Модель страхування фінансових ризиків Львівської кондитерської фабрики «Світоч» розроблена на основі моделі страхування фінансових ризиків промислового підприємств (автор – О. В. Нижник [31, с. 20]). В основу моделі

страхування фінансових ризиків покладено відносини між страховиком та страхувальником з приводу передання фінансового ризику.

Страхувальником виступає Львівська кондитерська фабрика «Світоч» як об'єкт нашого дослідження.

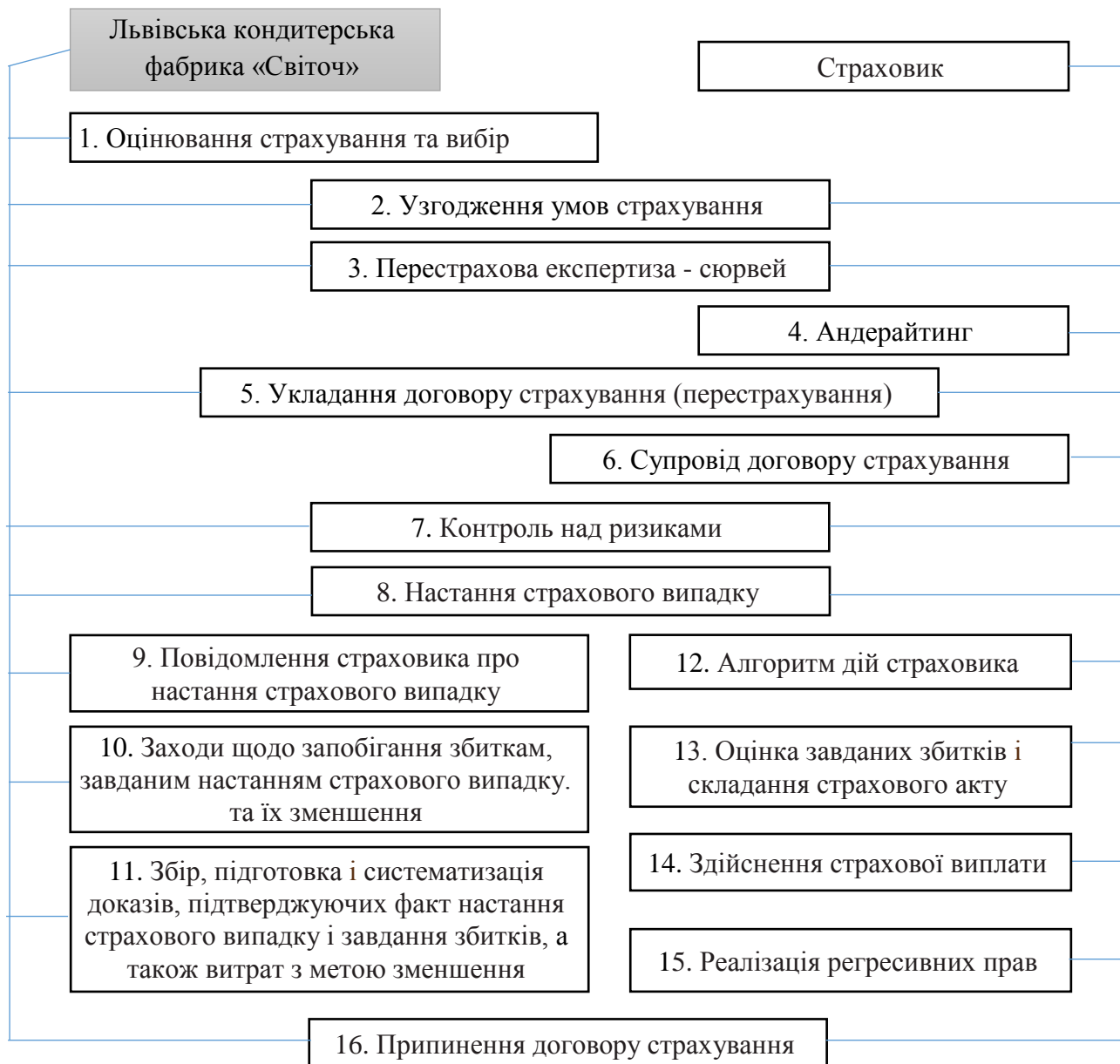

Рис. 3.2. Модель страхування фінансових ризиків Львівської кондитерської фабрики «Світоч»

Страховик, згідно з Законом України «Про страхування» від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР [46] з наступними змінами та доповненнями:

– фінансові установи, які створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю згідно

із Законом України «Про господарські товариства» [42], з урахуванням того, що учасників кожної з таких фінансових установ повинно бути не менше трьох, та інших особливостей, передбачених Законом, а також одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності;

– зареєстровані Уповноваженим органом та законодавства України постійні представництва у формі філій іноземних страхових компаній, які також одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності (далі - філії страховиків-нерезидентів).

Визначимо потенційних страховиків за рейтингом страхових компаній за розміром активів станом на кінець III кварталу 2022 р. [46], вибравши десять страхових компаній з найбільшим розміром активів (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Рейтинг страхових компаній України за розміром активів станом на кінець III кварталу 2022 р.

№	Страхова компанія	Розмір активів, тис. грн
1	ARX	4 595 424
2	УСГ	4 279 165
3	УНІКА	3 245 224
4	ТАС СГ	2 836 014
5	ІНГО	2 747 078
6	PZU УКРАЇНА	2 486 150
7	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	2 078 235
8	КНЯЖА	1 758 310
9	UNIVERSALNA	1 692 842
10	ОРАНТА	1 226 305

Це страхові компанії ARX, УСГ, Уніка, ТАС СГ, ІНГО, PZU Україна, Арсенал страхування, Княжа, Universalna, Оранта, Альфа страхування, ВУСО, Провідна, в яких розмір активів перевищував 1 млрд грн. Загальна кількість страхових компаній на страховому ринку України станом на 31.09.2022 р. становила 139, у тому числі страхових компаній «life» – 13 компаній (страхові компанії, що здійснюють страхування життя), страхових компаній «non-life» (страхові компанії, що здійснюють страхування видів, інших, ніж страхування життя) – 126 компаній, (станом на початок 2022 року – 145 компанія, у тому

числі страхових компаній «life» – 13 компаній, страхових компаній «non-life» – 132 компаній). За 2022 рік кількість страхових компаній зменшилась на 17 [33].

З визначеного переліку страхових компаній України, що присутні на страховому ринку у 2022 р., визначимо ті страхові компанії, які надають послуги страхування фінансових ризиків для суб'єктів господарювання та послугами яких Львівська кондитерська фабрика «Світоч» може потенційно скористатися.

Види страхування фінансових ризиків, що пропонуються на страховому ринку України узагальнені у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Види страхування фінансових ризиків підприємств, що пропонуються на страховому ринку України у 2023 р.

№	Страхова компанія	Види страхування фінансових ризиків підприємств
1	ARX	-
2	УСГ	Страхування будь-яких видів майна, страхування цивільної відповідальності власників майна та інших видів відповідальності, страхування будівельно-монтажних ризиків
3	УНІКА	Страхування майна, страхування відповідальності, страхування «Власна справа» (комплексне страхування ризиків, страхування переривання підприємницької діяльності, страхування поломки обладнання, відшкодування додаткових витрат)
4	ТАС СГ	Повний бізнес-захист, страхування обладнання, страхування майна юридичних осіб, страхування будівельно-монтажних робіт, страхування вантажів
5	ІНГО	Страхування торгових кредитів, страхування кіберризиків, страхування відповідальності
6	PZU УКРАЇНА	Страхування майна для юридичних осіб (страхування майна підприємств, страхування будівельно-монтажних та технічних ризиків, страхування від поломок машин та механізмів страхування заставного майна, страхування товарних запасів), страхування відповідальності для юридичних осіб (страхування відповідальності товаровиробника за якість продукції/послуг, страхування небезпечних об'єктів)
7	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	-
8	КНЯЖА	Захист майна
9	UNIVERSALNA	Страхування товарних кредитів
10	ОРАНТА	-

Присутні у переліку страхові компанії, які не надають страховий захист від фінансових ризиків – це ARX, Арсенал страхування, Оранта.

Найчастіше страхові компанії пропонують страхування від збитків в результаті перерв у виробництві, тобто базового ризику (пошкодження або знищення майна), ризику сповільнення або зупинення виробничого процесу, страхування від втрат прибутку повинно врахувати ризики, пов'язані зі сезонністю виробництва, тривалістю строку відшкодування, частковою участю у фінансуванні ризику втрат прибутку самого страхувальника.

PZU Україна пропонує страховий продукт страхування відповідальності для юридичних осіб (страхування відповідальності товаровиробника за якість продукції/послуг, страхування небезпечних об'єктів), який варто розглянути керівництву фабрики або страховий продукт «Власна справа» (комплексне страхування ризиків, страхування переривання підприємницької діяльності, страхування поломки обладнання, відшкодування додаткових витрат) від СК «Уніка».

Отже, шляхи зниження фінансових ризиків підприємства: 1) провести диверсифікацію через розподіл ресурсів між різними регіонами розповсюдження та продажу з урахуванням ведення воєнних дій та втрати ринків збуту в межах України; 2) самострахування через формувати резерву сумнівних боргів, резерву забезпечення соціальної спрямованості, резерву забезпечення під обтяжливими контрактами, податкового резерву, резерву відшкодування комерційних ризиків, резерву юридичного характеру, резерву під знецінення активів, резервного фонду; страхування фінансових ризиків через страховий продукт PZU Україна страхування відповідальності для юридичних осіб (страхування відповідальності товаровиробника за якість продукції/послуг, страхування небезпечних об'єктів) або страховий продукт «Власна справа» (комплексне страхування ризиків, страхування переривання підприємницької діяльності, страхування поломки обладнання, відшкодування додаткових витрат) від Уніки.

3.3. Основні напрями покращення ефективності фінансового планування в управлінні фінансовими ризиками

Планування та прогнозування передбачає врахування ризиків та витрат на їх управління, націлених не тільки на запобігання несприятливим подіям, але і на формування умов для використання потенційних можливостей. Інтеграція фінансового планування і ризик-менеджменту сприятиме мінімізації управлінських витрат та врахуванню чинників ризиків в процесі прийняття рішень і формування системи бюджетів компаній [52, с. 152].

Необхідно створити гнучку модель фінансового планування, яка здатна врахувати ймовірність та ступінь впливу визначених факторів ризику та окремих ризикових подій на фінансові показники підприємства. Фактично, модель має передбачати декілька сценаріїв розвитку подій, для кожного з яких існуватиме варіант мінімізації ризику, фінансування збитків, або використання потенційних прибутків. Зважаючи на те, що побудова інтегрованої системи управління фінансовими ризиками на підприємстві є складним та довготривалим процесом, пропонуємо інтегрувати методи фінансового планування та прогнозування.

Побудова системи планування та прогнозування фінансових ризиків є індивідуальною для кожного підприємства та потребує глибинного аналізу всіх процесів підприємства. Для ефективного функціонування такої системи необхідний кваліфікований персонал, прозорість процесів та контроль над ними, розвинене планування на підприємстві, а також гнучкість всіх систем.

Для ризико-орієнтованого фінансового планування взагалі, та оперативного планування, зокрема, підприємству в першу чергу потрібна ефективна модель прогнозування основних фінансових показників.

В процесі формування такої моделі потрібно, перш за все, визначитись із методом прогнозування, який би найбільш точно відображав залежність між минулими та майбутніми показниками діяльності підприємства.

Найчастіше для цього використовуються методи екстраполяції, за якими прогностні показники майбутніх періодів формуються на основі вивчення їх динаміки за попередні роки.

Традиційно виділяють три основні групи методів прогнозування за допомогою екстраполяції:

- методи визначення середніх величин, наприклад, метод ковзної середньої, згідно якого прогностні показники визначаються як середні величини відповідних показників за n попередніх періодів;
- екстраполяції тренду, за якого, на основі емпіричних даних, виявляється тренд, що характерний для досліджуваного ряду динаміки та будується відповідне рівняння регресії;
- експоненціальне згладжування, для якого характерне визначення прогностних показників із використанням прогностних і фактичних даних звітного періоду [56, с. 99].

Серед ефективних методів прогнозування також варто відзначити метод авторегресії, що базується на взаємній кореляції елементів ряду динаміки.

На практиці, в ході прогнозування досить часто можна спостерігати комбіноване використання різних методів, наприклад, результати отримані за допомогою екстраполяції служать базовою інформацією при використанні експертного методу.

Фінансове планування – це планування процесів формування, розподілу, перерозподілу і використання фінансових ресурсів.. Фінансове планування виступає невід'ємною складовою внутрішніх управлінських процесів на підприємстві, що дає змогу визначити способи, які забезпечать ефективне функціонування підприємства в перспективі та адаптують до мінливих умов зовнішнього середовища.

Основними завданнями поточного фінансового планування на підприємстві є: забезпечення стабільної інвестиційної та виробничої діяльності необхідними ресурсами фінансового спрямування; установлення раціональності в процесі фінансових відносин із господарюючими суб'єктами;

раціональне визначення шляхів та ефективний розподіл щодо вкладення капіталу, об'єктивна оцінка його використання; знаходження та мобілізація резервів щодо збільшення прибутку за рахунок планового використання матеріальних, грошових та трудових ресурсів.

До основних принципів фінансового планування належать:

- наукова обґрунтованість;
- комплексність;
- системність;
- соціальна орієнтованість;
- оптимальність;
- визначення провідних ланок і напрямів;
- взаємозв'язок поточних і перспективних планів;
- координація й узгодженість фінансових планів.

Практика господарювання свідчить, що фінансове планування створює для підприємств України важливі переваги:

- 1) з точки зору витрат:
 - забезпечує економний підхід до використання всіх типів ресурсів, в першу чергу фінансових ресурсів;
 - забезпечує контроль витрат залежно від конкретної цілі та мінімізацію фінансових ризиків через нецільове використання коштів;
 - дає змогу зменшити витрати за рахунок децентралізації рішень;
 - орієнтує керівництво на організацію ефективної роботи фінансових і бухгалтерських підрозділів у напрямку пошуку й використання всіх видів резервів.
- 2) з точки зору управління фінансами:
 - дає змогу прогнозувати надходження й використання грошей, при цьому забезпечувати оптимальний рівень абсолютної ліквідності;
 - дає змогу заздалегідь визначити забезпечення фінансування;
 - підвищує імідж підприємства перед фінансовими організаціями, постачальниками та іншими партнерами.

- 3) з точки зору комерційної діяльності:
 - зміст планування змушує підприємство вивчати та прогнозувати місце продукції підприємства на ринках;
 - дає змогу формулювати й виконувати дії, які поліпшують стан підприємства загалом.
- 4) з точки зору планово-аналітичної діяльності:
 - змушує детально аналізувати всі сторони діяльності підприємства;
 - є засобом кількісної оцінки досягнення цілей підприємства;
 - є засобом виявлення відхилень в діяльності, пов'язаній з виконанням планів.
- 5) з погляду загального керівництва:
 - чітко визначає місце, важливість і вартість кожної структурної ланки;
 - забезпечує координацію діяльності всіх підрозділів, спрямованої на досягнення кінцевих результатів;
 - створює умови для децентралізації відповідальності;
 - підвищує гнучкість за рахунок розподілу обов'язків.
- 6) з точки зору організації контролю:
 - створює підстави для контролю за грошовими ресурсами та інвестиціями, рівнем ліквідності та платоспроможності;
 - дає змогу контролювати рентабельність (у широкому розумінні).
- 7) підвищує загальну ефективність діяльності підприємства. Варто зазначити, що позитивні риси фінансового планування

Фінансовий план підприємства повинен містити інформацію щодо фактичних показників минулого року, планових і прогнозних показників поточного року, запланованих показників на плановий рік, а також інформацію згідно зі стратегічним планом розвитку підприємства. До проекту фінансового плану підприємства додається пояснювальна записка, що включає результати аналізу його фінансово-господарської діяльності за попередній рік, а також показники господарської діяльності та розвитку підприємства в поточному році

та на плановий рік. До зведених основних фінансових показників виконання фінансових планів підприємств додаються перелік підприємств, що належать до сфери управління суб'єкта управління, пояснювальна записка та довідка щодо загальної кількості підприємств, кількості підприємств, яким було затверджено фінансові плани та які звітували про виконання фінансових планів, зокрема й щодо кількості прибуткових і збиткових підприємств.

Загальновідомо, що на початку переходу до ринку більшість вітчизняних підприємств не складала фінансові плани, адже в умовах нестабільності, невизначеності та неспівставності даних важко було досягнути достовірності розрахунків, особливо на тривалу перспективу. За сучасних умов значимість та необхідність складання бізнес-планів є актуальною. Практичний досвід бізнес-планування характеризується швидким переходом від довільної структури бізнес-плану до стандартизованої її форми, яка відповідає міжнародним стандартам та інтересам інвесторів [3, с. 297].

В мету планування входять такі складові як розробка і побудова системи планів для підприємства, які спрямовуються на задоволення та збільшення попиту споживачів та отримання стабільного і достатнього прибутку від результатів після його виробничо-господарської діяльності протягом певного тривалого часу.

Фінансове планування Львівської кондитерської фабрики «Світоч» доцільно здійснювати з описом доходів від реалізації продукції та визначенням пріоритетів: збільшення важливості реалізації вафель або продукція на основі вафель, шоколаду у пластинах чи плитках з начинкою чи без начинки, зменшення важливості реалізації - кави або продукти на основі кави цукерок шоколадних, реалізованих послуг.

Планування доходів від реалізації Львівської кондитерської фабрики «Світоч» (табл. 3.5) вказує, що можливо заробити підприємству 2769792 тис. грн, якщо буде дотримано середнє відносне відхилення за 2019-2021 роки: кава або продукти на основі кави – 5,42%, вафлі або продукція на основі вафель –

24,49%, шоколад у пластинах чи плитках з начинкою чи без начинки – 10,48%, цукерки шоколадні – 5,21%.

Таблиця 3.5

**Планування доходів від реалізації Львівської кондитерської фабрики
«Світоч»**

Тип товару або послуги	2021, тис. грн	Відносне відхилення, %				Середн. показн	2022, тис. грн
		2019/2018	2020/2019	2021/2020	2021/2018		
Кава або продукти на основі кави	947 338	-3,6	-14,3	2,4	-15,4	-5,42	895970
Вафлі або продукція на основі вафель	914 211	48,1	19,4	9,1	93	24,49	1138060
Шоколад у пластинах чи плитках з начинкою чи без начинки	394 625	9,3	42,8	-13,6	34,8	10,48	435981
Цукерки шоколадні	316 248	-9,4	1,2	-7,1	-14,8	-5,21	299782
Дохід від реалізації продукції та послуг	235	28,5	-100	0	-87,2	-100,00	0
Всього доходів від реалізації продукції та послуг	2 572 657	8	4,9	0,5	13,8	-	2769792

Таким чином, управління фінансовими ризиками у частині отримання/недоотримання доходів вказує, що доходи від реалізації кави та продуктів на основі кави, цукерок шоколадних зменшуються та управління фінансовими ризиками повинно бути активним, тому що ймовірність недоотримання доходів у 2022-2023 рр. найвища. Потенціал збільшення доходів мають вафлі або продукція на основі вафель; шоколад у пластинах чи плитках з начинкою чи без начинки.

Планування фінансових результатів наведено у табл. 3.6.

**Планування фінансових результатів Львівської кондитерської
фабрики «Світоч»**

Тип товару або послуги	2021, тис. грн	Відносне відхилення, %				Середн. показн	2022, тис. грн
		2019/2018	2020/2019	2021/2020	2021/2018		
Чистий дохід від реалізації продукції	2 572 657	8	4,9	0,5	13,8		2769792
Собівартість реалізованої продукції	2 329 241	7,6	4,1	1,3	13,5	4,30	2429425
Валовий:						0,00	0
прибуток	243 416	11,9	12,1	-6,8	16,9	5,35	256427
Інші операційні доходи	15 574	67,8	-71,8	-10	-57,3	-24,76	11718
Адміністративні витрати	73 764	21,7	39,6	12,5	91,1	24,10	91540
Витрати на збут	15 833	116,3	44,6	24,8	290,3	57,44	24928
Інші операційні витрати	27 331	104,6	-66,6	10	-24,8	-9,07	24851
Фінансовий результат від операційної діяльності:						0,00	0
прибуток	142 062	-0,8	6,9	-18,9	-14,1	-4,90	135098
Інші фінансові доходи	2	94,9	-80,4	-98,2	-99,3	-80,98	0
Інші доходи	10 920	-100			-63,9	-100,00	0
Фінансові втрати	20 411	-100		-15,7	150,1	-100,00	0
Інші витрати	17 984	253,9	100,8	-70,1	112,8	28,56	23120
Фінансовий результат до оподаткування:						0,00	0
прибуток	114 589	-0,3	-41,9	25,8	-27,1	-10,01	103117
Витрати з податку па прибуток	23 362	2,1	-29,9	13	-19,1	-6,83	21766
Чистий фінансовий результат:							
прибуток	91 227	-0,9	-44,6	29,5	-28,9	-10,75	81423

Планування доходів від реалізації Львівської кондитерської фабрики «Світоч» вказує, що підприємство потенційно може зменшити фінансовий результат за рахунок зменшення інших доходів та збільшення витрат.

Висновки до розділу 3

1. Доцільність використання для Львівської кондитерської фабрики «Світоч» фінансового ризик-менеджменту як управлінського механізму для фінансових ризиків. Основні завдання такого механізму: підтримка сукупного рівня фінансових ризиків на рівні, визначеному як прийнятний, оптимізація структури виробничого, кредитного, інвестиційного портфелів, визначення шляхів зниження ризиків, оперативний моніторинг обраних фінансових ризик-показників. Об'єктом управління при цьому є фінансові ризики, а суб'єктами управління — служби чи відділи з організаційної структури Львівської кондитерської фабрики «Світоч» й підрозділ із ризик-менеджменту, який рекомендовано створити.

2. Шляхи зниження фінансових ризиків підприємства: 1) провести диверсифікацію через розподіл ресурсів між різними регіонами розповсюдження та продажу з урахуванням ведення воєнних дій та втрати ринків збуту в межах України; 2) самострахування через формувати резерву сумнівних боргів, резерву забезпечення соціальної спрямованості, резерву забезпечення під обтяжливі контракти, податкового резерву, резерву відшкодування комерційних ризиків, резерву юридичного характеру, резерву під знецінення активів, резервного фонду; страхування фінансових ризиків через страховий продукт PZU Україна страхування відповідальності (страхування відповідальності товаровиробника за якість продукції/послуг, страхування небезпечних об'єктів) або страховий продукт «Власна справа» (комплексне страхування ризиків, страхування переривання підприємницької діяльності, страхування поломки обладнання, відшкодування додаткових витрат) від СК «Уніка».

3. Фінансове планування Львівської кондитерської фабрики «Світоч» доцільно здійснювати з описом доходів від реалізації продукції та визначенням пріоритетів: збільшення важливості реалізації вафель або продукція на основі вафель, шоколаду у пластинах чи плитках з начинкою чи без начинки, зменшення важливості реалізації - кави або продукти на основі кави цукерок шоколадних, реалізованих послуг. Планування доходів від реалізації Львівської кондитерської фабрики «Світоч» вказує, що можливо заробити підприємству 2769792 тис. грн, якщо буде дотримано середнє відносне відхилення за 2019-2021 роки. Управління фінансовими ризиками у частині отримання/недоотримання доходів вказує, що доходи від реалізації кави та продуктів на основі кави, цукерок шоколадних зменшуються та управління фінансовими ризиками повинно бути активним, тому що ймовірність недоотримання доходів найвища.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі поглиблено розуміння фінансового ризику, здійснено пошук шляхів управління фінансовими ризиками в діяльності підприємств, задля забезпечення стабільного доходу суб'єктів господарювання. Основні висновки відповідно до мети та завдань дослідження:

1. Розкрито сутність фінансових ризиків підприємства. Сутність фінансового ризику являє собою ймовірність отримання негативних фінансових результатів (передусім, збитків) або настання певної фінансової події або явища, здатного привести до можливих втрат прибутку, доходу або капіталу у ситуації невизначеності умов здійснення підприємницької діяльності. Фінансовий ризик має такі ознаки: об'єктивність прояву; фінансовий характер випадкової події; відносини, в яких виникають такі ризики, є фінансовими; впливають на об'єкти управління фінансам; призводять до порушення фінансових цілей або фінансових результатів; альтернативність вибору через альтернативи; динамічність рівня фінансового ризику.

2. Вивчено класифікацію фінансових ризиків та факторів формування фінансових ризиків з поділом на зовнішні фінансові ризики (інституційні, інфляційні, валютні, податкові, ринкові, відсоткові (депозитні, кредитні) ризики) та внутрішні фінансові ризики (ризики ліквідності та неплатоспроможності, прибутковості, фінансової сталості, ділової активності, інвестиційні, структурні ризики тощо). Фінансові ризики класифікують за такими ознаками: за видами суб'єктів економіки, які впливають на фінансові ризики; залежно від масштабу об'єкта впливу ризику; за видами фінансових відносин; за видами наслідків (об'єктом прояву); залежно від ключових фінансових характеристик; за сукупністю досліджуваних інструментів; за комплексністю; за джерелами виникнення; за характером фінансових наслідків; за характером прояву в часі; за рівнем ймовірності реалізації; за рівнем можливих фінансових втрат; за можливістю передбачення; за можливістю страхування; залежно від сфери

свого виникнення або прояву; за обов'язковістю декларування з Звіті про управління.

3. Висвітлено етапи та складові процесу управління фінансовими ризиками. До етапів процесу управління фінансовими ризиками підприємства належать: I етап – ідентифікація фінансових ризиків, II етап – оцінка та аналіз фінансових ризиків, III етап – підбір конкретних методів управління фінансовими ризиками та їх реалізація, IV етап – контроль і моніторинг фінансових ризиків, оцінка ефективності їх управління. Система управління фінансовими ризиками складається з двох підсистем: керованої (об'єкта управління) і керуючої (суб'єкта управління). Об'єктом управління фінансовими ризиками підприємства є ризикові операції та фінансові відносини, що при виникають в процесі здійснення цих операцій. У випадку, коли суб'єктами управління виступають виключно власники підприємства та фахівці підприємства (фінансовий менеджер, фахівець із ризиків тощо) управління фінансовими ризиками реалізується як внутрішнє управління, коли суб'єктами управління виступають зовнішні спеціалісти (консалтингова компанія, керуюча компанія, фахівці й експерти, що спеціалізуються у сфері ризик-менеджменту) управління фінансовими ризиками реалізується як зовнішнє управління. Комбіноване управління фінансовими ризиками передбачає поєднання зовнішнього і внутрішнього управління.

4. Надано характеристику підприємства та його фінансової діяльності. Львівська кондитерська фабрика «Світоч» — кондитерська фабрика у Львові (ПАТ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч», з 2022 р. – ТОВ «Львівська кондитерська фабрика «Світоч»), контрольним пакетом акцій якої володіє швейцарська корпорація «Nestlé». Львівська кондитерська фабрика «Світоч» не володіє правами на торгові марки, виступає як виробник продукції на замовлення інших компаній Групи Nestle. Експорт продукція здійснюється у 15 країн, зокрема до країн: Румунія, Угорщина, Велика Британія, Німеччина, Польща, Об'єднані арабські емірати, Данія, Росія, Молдова та ін.

5. Проаналізовано фінансовий стан підприємства за основними напрямками аналізу: аналіз формування прибутку та рентабельності, аналіз ліквідності, аналіз фінансової стійкості, аналіз ділової активності, аналіз схильності до банкрутства. Витратні показники рентабельності вказують про зменшення ефективності використання витрат підприємства та зменшення їх прибутковості, особливо у 2021 році, коли всі показники динаміки рентабельності були від'ємні. Ресурсні показники рентабельності вказують про зменшення ефективності використання активів у частині основних засобів та оборотних активів, власного капіталу і довгострокових кредитів, особливо у 2019 та 2020 роках, коли всі показники динаміки рентабельності були від'ємні. Львівська кондитерська фабрика «Світоч» є фінансово стійкою та забезпеченою власним оборотним капіталом, але протягом 2019-2021 років спостерігається негативна динаміка окремих показників Ділова активність підприємства в розрізі операційної і інвестиційної діяльності зменшилася.

6. Проведено аналіз ефективності процесу управління фінансовими ризиками Львівської кондитерської фабрики «Світоч», яке здійснює фінансова служба. Основними ризиками, пов'язаними з фінансовими інструментами є ризик ліквідності, валютний ризик та кредитний ризик. Львівська кондитерська фабрика «Світоч» має високий ступінь ризику за показниками: чиста рентабельність продажу, всіма ресурсними показниками рентабельності (рентабельність активів, фінансова рентабельність, рентабельність оборотних активів, рентабельність виробництва, рентабельність інвестованого капіталу), коефіцієнт фінансового ризику, коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу, коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними джерелами, всіма показниками ліквідності (коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності, коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт оборотності грошових коштів. фондів; середній ступінь ризику за показниками: рентабельність продукції за операційним прибутком, рентабельність операційної діяльності, операційна рентабельність продажу, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансової стійкості, індекс постійного

активу, коефіцієнт загальної оборотності капіталу, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

7. Розкрито напрями вдосконалення механізму управління фінансовими ризиками підприємства, а саме доцільність використання для Львівської кондитерської фабрики «Світоч» фінансового ризик-менеджменту як управлінського механізму для фінансових ризиків. Основні завдання такого механізму: підтримка сукупного рівня фінансових ризиків на рівні, визначеному як прийнятний, оптимізація структури виробничого, кредитного, інвестиційного портфелів, визначення шляхів зниження ризиків, оперативний моніторинг обраних фінансових ризик-показників. Об'єктом управління при цьому є фінансові ризики, а суб'єктами управління — служби чи відділи з організаційної структури Львівської кондитерської фабрики «Світоч» й підрозділ із ризик-менеджменту, який рекомендовано створити.

8. Обґрунтовано шляхи зниження фінансових ризиків підприємства. Провести диверсифікацію через розподіл ресурсів між різними регіонами розповсюдження та продажу з урахуванням ведення воєнних дій та втрати ринків збуту в межах України; самострахування через формувати резерву сумнівних боргів, резерву забезпечення соціальної спрямованості, резерву забезпечення під обтяжливі контракти, податкового резерву, резерву відшкодування комерційних ризиків, резерву резерву під знецінення активів, резервного фонду; страхування фінансових ризиків через страховий продукт PZU Україна страхування відповідальності (страхування відповідальності товаровиробника за якість продукції/послуг, страхування небезпечних об'єктів) або страховий продукт «Власна справа» (комплексне страхування ризиків, страхування переривання підприємницької діяльності, страхування поломки обладнання, відшкодування додаткових витрат) від СК «Уніка».

9. Запропоновано основні напрями покращення ефективності фінансового планування в управління фінансовими ризиками. Фінансове планування Львівської кондитерської фабрики «Світоч» базується на положенні про

збільшення важливості реалізації вафель або продукція на основі вафель, шоколаду у пластинах чи плитках з начинкою чи без начинки, зменшення важливості реалізації - кави або продукти на основі кави цукерок шоколадних, реалізованих послуг. Планування доходів від реалізації Львівської кондитерської фабрики «Світоч» вказує, що можливо заробити підприємству 2769792 тис. грн, якщо буде дотримано середнє відносне відхилення за 2019-2021 роки. Управління фінансовими ризиками у частині отримання/недоотримання доходів вказує, що доходи від реалізації кави та продуктів на основі кави, цукерок шоколадних зменшуються та управління фінансовими ризиками повинно бути активним, тому що ймовірність недоотримання доходів найвища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багацька К.В., Говорушко Т.А., Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: Підручник. К., 2014. 320 с.
2. Барановський О. І. Фінансові кризи: передумови, наслідки і шляхи запобігання: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. 754 с.
3. Бедринець М.Д., Сурженко А.В. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі: навч. посіб. Київ, 2016. 352 с.
4. Бланк И. А. Управление финансовыми ресурсами. М. : Омега-Л, 2011. 768 с.
5. Бланк И. А. Управление финансовыми рисками. К. : Ника-Центр, 2005. 600 с.
6. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. 656 с.
7. Божанова О. В. Управління фінансовими ризиками промислового підприємства: теоретичний аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Економічні науки. 2015. Випуск 10. Частина 1. С. 80–83
8. Васильєва Т.А., Антонюк Н.А. Управління фінансовими ризиками промислового підприємства. *Вісник Сумського державного університету*. Серія Економіка. 2020. № 3. С. 97-103
9. Виклюк М. І., Гальків Л. І., Когут А. Є. Механізми нейтралізації фінансових ризиків в діяльності сільськогосподарських підприємств. *Економіка і управління*. 2019. № 2. С. 110-117.
10. Вітлінський В. В., Великоіваненко Г. І. Ризикологія в економіці та підприємстві: монографія. Харків: ХНЕУ, 2004. 480 с.
11. Гнилицька Л.В. Інформаційне забезпечення ризиками підприємницької діяльності: обліковий аспект. *Економічні інновації*. 2014. Вип. 57. С. 88–100.
12. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

13. Громова А. Є., Яковенко К. А. Особливості страхування фінансових ризиків в Україні. *Young Scientist*. 2018. № 5 (57). С. 285–288.
14. Дерменжі Д. Ф. Визначення сутності фінансових ризиків та основних методів їх оцінки в умовах нестабільної ринкової економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 25. С. 71-74.
15. Диба М. І., Загородній А. Г., Подольчак Н. Ю. Управління фінансовими ризиками господарської діяльності підприємств: монографія. Львів : ЗУКЦ, 2014. 174 с.
16. Домбровська С. О. Вплив фінансового ризику на систему управління фінансовими ресурсами підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2016. №2 (61). С. 184-193.
17. Жихор О. Б., Штехан М. О. Сутність поняття «фінансовий ризик» та його класифікація. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.10. С. 145-150.
18. Ідобаєва А. Л. Сутність та ризики в діяльності промислових підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 1. С. 71-76.
19. Ільчук В. П., Шишкіна О. В. Фінансові показники як індикатори виявлення фінансових ризиків промислових підприємств. *Бізнес Інформ*. 2020. № 2. С. 413-421.
20. Кабанов В. Г., Овчіннікова Ю. І. Управління фінансовими ризиками на підприємстві. *Вчені записки університету «КРОК»*. Серія : Економіка. 2014. Вип. 35. С. 48-55.
21. Карпушенко М.Ю. Управління фінансовими ризиками. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. №2. С.110-113.
22. Клімович І. М., Козел С. А. Проблеми страхування фінансових ризиків в Україні. URL: http://www.rusnauka.com/36_PWMN_2010/Economics/77165.doc.htm
23. Коваленко В. В. Фінансові ризики та шляхи їх мінімізації. Правовий аспект: [монографія] / за ред. д-ра юрид. наук А. Т. Ковальчука. К. : Знання, 2011. 319 с.

24. Ковальчук Т., Марко І. Фінансові ризики та цифрові трансформації в сучасних умовах. *Банківська справа*. 2019. № 2 (150). С. 3-10.
25. Корж Н. В. Методи управління фінансовими ризиками. *Траектория науки: International Electronic Scientific Journal*. 2016. Т. 2, № 10. С. 11-16.
26. Кузнєцова Н. В., Бідюк П. І. Теорія і практика аналізу фінансових ризиків: системний підхід : монографія. Київ : Ліра-К, 2020. 399 с.
27. Кузнєцова Н. В., Бідюк П. І. Узагальнення структури інформаційної технології фінансового ризик-менеджменту. *Наукові вісті КПП*. 2019. № 3. С. 33-43.
28. Лактіонова О. А. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с.
29. Моташко Т. П., Мартинюк В. М. Теоретико-методичні основи фінансового ризик-менеджменту стратегічного підприємства. *Науковий вісник Льотної академії*. Серія : Економіка, менеджмент та право. 2022. Вип. 6. С. 52-63.
30. Нескородєв С. М., Грачова О. О. Дослідження сутності управління фінансовими ризиками підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2014. № 47. С. 132–136.
31. Нижник О. В. Страхування, як інструмент зниження фінансових ризиків промислового підприємства. *Моделювання регіональної економіки*. 2014. № 1. С. 16–22.
32. Нижник О.В. Методологічні підходи оцінки економічних ризиків промислових підприємств. *Моделювання регіональної економіки*. 2013. № 2. С. 75-84.
33. Основні показники діяльності страхових компаній. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
34. Панченко О. Понятійно-категоріальні засади страхування фінансових ризиків. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 2 (18). С. 236-244.

35. Письменна Т. В. Страхування фінансових ризиків суб'єкта господарювання: від теорії до практики. Економічний аналіз: зб. наук. праць. 2017. Том 27. № 3. С. 151-158

36. Піскунов Р. О. Когнітивна модель фінансового ризику: кредитний аспект. Новини на научния прогрес–2010: матеріали за 6-а межд. науч.-практ. конф. (Софія, 17–25 авг. 2010 г.). Софія: «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2010. С. 3–6

37. Піскунов Р.О., Москаленко О.В. Фінансовий ризик: генезис поняття та пошук дефініції. *Економічна теорія і право: зб. наук. пр.* Харків: Право, 2021. № 1 (44). С. 85 – 102.

38. Полякова О. Ю., Гольцяєва Л. А. Основні засади формування комплексу моделей управління фінансовими ризиками підприємства. *Бізнес–Інформ.* 2013. № 6. С. 106–110.

39. Портоварас Т. Р. Методологічні аспекти аналізу фінансових ризиків як інструменту управління ними. *Світ фінансів.* 2018. Вип. 3. С. 128-140.

40. Посохов І. М., Жадан Ю. В. Застосування науково-методичного частотного підходу до комплексної кількісної оцінки фінансово-економічних ризиків підприємств олійно-жирової галузі України. *Бізнес Інформ.* 2019. № 3. С. 255-264.

41. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022 № 2465-IX
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>

42. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>

43. Про затвердження Методичних рекомендацій зі складання звіту про управління: Наказ, Рекомендації Мінфіна України від 07.12.2018 № 982. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#n10>

44. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96–ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>

45. Прогнозування та хеджування фінансових ризиків: колектив. монографія / за ред. проф. Л. О. Примостки ; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". Київ : КНЕУ, 2014. 421 с.

46. Рейтинг страхових компаній України за 9 місяців 2022 р. URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife/22/9/3>

47. Світоч_Фінансова звітність. URL: <https://cutt.ly/Q3zO8FQ>.

48. Семенова К. Д., Тарасова К. І. Ризики діяльності промислових підприємств: інтегральне оцінювання. монографія. Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2017. 234 с.

49. Серікова А. А. Сутність антикризового управління фінансовими ризиками підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 25. С. 177-179

50. Сілакова Г. В., Петрик С. В. Фінансові ризики в системі забезпечення фінансової безпеки підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2016. Вип. 16(4). С. 124-128.

51. Скакальський Ю. С. Контролінг фінансових ризиків підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08; Держ. ВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». Київ, 2016. 19 с.

52. Скакальський Ю. С. Контролінг фінансових ризиків підприємств: дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Ю. С. Скакальський; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". Київ, 2016. 231 с.

53. Слободян Н. Ф., Слободян Д. В. Шляхи мінімізації фінансових ризиків на підприємстві. *Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету*. 2014. Вип. 22. С. 271-275.

54. Старостіна А.О., Кравченко В.А. Ризик-менеджмент: теорія і практика: навч. посіб. К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2013. 200 с.

55. Танчак Я. А., Миколишин М. М. Проблематичні аспекти розвитку страхування фінансових ризиків підприємства. *Проблеми економіки*. 2019. № 4. С. 193-199.

56. Терещенко О. О., Бабяк. Н. Д. Фінансовий контролінг: навч. посібник. КНЕУ, 2013. 407 с.

57. Тимошенко О. В. Страхування фінансових ризиків як фактор забезпечення фінансових ресурсів підприємства. *Економічний простір*. 2013. № 71. С. 139.

58. Тітенко З. М., Пастушенко А. В. Політика управління фінансовими ризиками. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2021. № 10 (245). С. 14-20.

59. Товмасян В. Р., Давиденко В. В. Запобігання фінансовим ризикам на основі впровадження стандартів системи менеджменту якості на авіаційних підприємствах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2020. Вип. 33(2). С. 63-68.

60. Томашук І., Томашук І. Управління фінансовими ризиками підприємства як складова забезпечення сталого функціонування суб'єкта економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. №39. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-64>

61. Шалигіна І. В. Особливості виявлення та оцінки фінансових ризиків в аграрній сфері. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. Серія : *Економіка і менеджмент*. 2016. Вип. 1. С. 117-120.

62. Шишкіна О. В. Класифікація промислових підприємств у контексті управління фінансовими ризиками. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 2. С. 164-175.

63. Шишкіна О. В. Механізм управління фінансовими ризиками промислових підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Чернігів: ЧНТУ, 2020. 317 с.

64. Шишкіна О. В. Принципи управління фінансовими ризиками промислових підприємств. *Modern economics*. 2020. № 19. С. 206-211.

65. Шишкіна О. Закони і закономірності управління фінансовими ризиками промислових підприємств. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2020. № 1. С. 267-284.

66. Шишкіна О. Концептуальні основи створення структурної моделі управління фінансовими ризиками промислового підприємства. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2021. № 1(25). С. 127-133.

67. Шишкіна О. Термінологічні проблеми пізнання природи фінансового ризику. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2019. № 1. С. 253-264.

68. Шумпетер Йозеф А. Теорія економічного розвитку: Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / Пер. з англ. В. Старка. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 242с.

69. Юдін В. К. Управління фінансовими ризиками у сільському господарстві. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит». Уманський національний університет садівництва, Умань, 2020. 226 с.

70. Ярмоленко В. В. Контролінг фінансових ризиків сільськогосподарських підприємств. *Фінансовий простір*. 2019. № 3. С. 210-221.

71. Ortyński K., Orzechowski K. *Materialy do studiowania ekonomiki ubezpieczen gospodarczych*. Radom: Wyzsza Szkola Inzynierska, 1979. С. 46.

72. Simon J. D. Political risk assessment: Past trends and future prospects. *Columbia Journal of World Business*. 1982. Vol. 3. P. 62–71.

Додаток А

Дискримінантні моделі оцінки ймовірності банкрутства [39, с. 134-135]

Модель	Характеристика	Рівень ризику
Р Ліса	$Z = 0,063 \times X_1 + 0,092 \times X_2 + 0,057 \times X_3 + 0,001 \times X_4$ де X_{1-4} - відношення: X_1 - оборотного капіталу до суми активів; X_2 - операційного прибутку до суми активів; X_3 - нерозподіленого прибутку до суми активів; X_4 - власного капіталу до зобов'язань.	$Z > 0,037$ - низький; $Z < 0,037$ - високий
Г. Спрінгейта	$Z = 1,03 \times X_1 + 3,07 \times X_2 + 0,66 \times X_3 + 0,4 \times X_4$ де X_{1-4} - відношення: X_1 - оборотного капіталу до суми активів; X_2 - операційного прибутку до суми активів; X_3 - прибутку до оподаткування до суми поточних зобов'язань; X_4 - чистого доходу від реалізації до суми активів.	$Z > 2,451$ - дуже низький; $1 < Z < 2$ - низький; $0,862 < Z < 1$ - високий
Р Таффлера й Тішоу	$Z = 0,53 \times X_1 + 0,13 \times X_2 + 0,18 \times X_3 + 0,16 \times X_4$ де X_{1-4} - відношення: X_1 - операційного прибутку до поточних зобов'язань; X_2 - оборотних активів до суми усіх зобов'язань; X_3 - поточних зобов'язань до суми активів; X_4 - чистого доходу від реалізації до суми активів.	$Z > 0,3$ - низький; $Z < 0,3$ - високий
Е. Альтмана (двофакторна)	$Z = -0,3877 - 1,0736 \times X_1 + 0,579 \times X_2$ де X_{1-2} - відношення: X_1 - оборотного капіталу до суми поточних зобов'язань; X_2 - позиченого капіталу до суми пасивів.	$Z > 0$ - високий; $Z < 0$ - низький
Е. Альтмана (для підприємств, акції котрих котируються на біржі)	$Z = 1,2 \times X_1 + 1,4 \times X_2 + 3,3 \times X_3 + 0,6 \times X_4 + X_5$ де X_{1-5} - відношення: X_1 - чистого оборотного капіталу до суми активів; X_2 - нерозподіленого прибутку до суми активів; X_3 - прибутку до оподаткування до суми активів; X_4 - ринкової вартості акціонерного капіталу до вартості усіх фінансових зобов'язань (короткострокових і довгострокових); X_5 - чистого доходу від реалізації до суми активів.	$Z < 1,8$ - дуже високий (80-100%); $1,8 < Z < 2,8$ - середній (35-50%); $2,8 < Z < 3$ - низький (15-20%); $Z > 3$ дуже низький (менше 15%)
Е. Альтмана (для підприємств, акції котрих не котируються на біржі)	$I = 0,717 \times X_1 + 0,847 \times X_2 + 3,107 \times X_3 + 0,42 \times X_4 + 0,995 \times X_5$ де X_{1-5} - відношення: X_1 - чистого оборотного капіталу до суми активів; X_2 - нерозподіленого прибутку до суми активів; X_3 - операційного прибутку до суми активів; X_4 - балансової вартості власного капіталу до вартості усіх фінансових зобов'язань (короткострокових і довгострокових); X_5 - чистого доходу від реалізації до суми активів.	$Z < 1,23$ - високий $1,23 < Z < 2,9$ - середній, $Z > 2,9$ - низький
К. Беєрмана	$Z = 0,077 \times X_1 + 0,813 \times X_2 + 0,124 \times X_3 - 0,105 \times X_4 - 0,063 \times X_5 + 0,061 \times X_6 + 0,268 \times X_7 + 0,217 \times X_8 + 0,012 \times X_9 + 0,165 \times X_{10}$, де X_{1-10} - відношення:	$Z > 0,32$ - високий; $0,236 < Z < 0,32$ - невизначений; $Z < 0,236$ - низький

	X_1 - позикового капіталу до валюти балансу; X_2 - чистого прибутку до валюти балансу; X_3 - чистого прибутку до позичених ресурсів; X_4 - чистого прибутку до чистого доходу від реалізації; X_5 - грошового потоку до позичених ресурсів; X_6 - чистого доходу від реалізації до валюти балансу; X_7 - запасів до чистого доходу від реалізації; X_8 - суми амортизації до вартості основних засобів на кінець періоду; X_9 - введених основних засобів до суми амортизації; X_{10} - заборгованості за банківськими позиками до суми позичених ресурсів.	
О. Терещенка	$Z = 1,5 \times X_1 + 0,08 \times X_2 + 10 \times X_3 + 5 \times X_4 + 0,3 \times X_5 + 0,1 \times X_6$, де X_{1-6} - відношення: X_1 - грошових надходжень до зобов'язань; X_2 - валюти балансу до поточних зобов'язань; X_3 - чистого прибутку до суми активів; X_4 - чистого прибутку до чистого доходу від реалізації; X_5 - запасів до чистого доходу від реалізації; X_6 - чистого доходу від реалізації до суми активів.	$Z > 2$ - відсутній; $1 < Z < 2$ - не значний; $Z < 1$ - високий
А. Матвійчука	$Z = 0,033 \times X_1 + 0,268 \times X_2 + 0,045 \times X_3 - 0,018 \times X_4 - 0,004 \times X_5 - 0,015 \times X_6 + 0,702 \times X_7$, де X_{1-7} - коефіцієнти: X_1 - мобільності активів; X_2 - оборотності кредиторської заборгованості; X_3 - оборотності власного капіталу; X_4 - окупності активів; X_5 - забезпеченості власними оборотними засобами; X_6 - концентрації залученого капіталу; X_7 - покриття боргів власним капіталом.	$Z > 1,104$ - низький; $Z < 1,104$ - високий

Додаток Б

Моделі оцінки ймовірності банкрутства Львівської кондитерської фабрики «Світоч»

	2018	2019	2020	2021
Модель Ліса				
X1 - оборотного капіталу до суми активів	0,675	0,524	0,493	0,534
X2 - операційного прибутку до суми активів	0,120	0,087	0,092	0,070
X3 - нерозподіленого прибутку до суми активів	0,744	0,595	0,623	0,633
X4 - власного капіталу до зобов'язань	4,924	1,977	2,199	2,238
Z	0,101	0,077	0,077	0,078
Модель Г. Спрінгейта				
X1 - оборотного капіталу до суми активів	0,675	0,524	0,493	0,534
X2 - операційного прибутку до суми активів	0,120	0,087	0,092	0,070
X3 - прибутку до оподаткування до суми поточних зобов'язань	0,678	0,256	0,165	0,399
X4 - чистого доходу від реалізації до суми активів	1,645	1,292	1,339	1,263
Z	2,170	1,492	1,433	1,533
Модель Р Таффлера й Тішоу				
X1 - операційного прибутку до поточних зобов'язань	0,713	0,268	0,316	0,495
X2 - оборотних активів до суми усіх зобов'язань	4,002	1,561	1,577	1,730
X3 - поточних зобов'язань до суми активів	0,169	0,324	0,290	0,141
X4 - чистого доходу від реалізації до суми активів	1,645	1,292	1,339	1,263
Z	1,192	0,610	0,639	0,715
Модель Е. Альтмана (двофакторна)				
X1 - оборотного капіталу до суми поточних зобов'язань	4,002	1,616	1,703	3,792
X2 - позиченого капіталу до суми пасивів.	0,169	0,336	0,313	0,309
Z	-4,586	-1,928	-2,035	-4,281
Модель Е. Альтмана (для підприємств, акції котрих не котируються на біржі)				
X1 - чистого оборотного капіталу до суми активів	0,507	0,200	0,204	0,393
X2 - нерозподіленого прибутку до суми активів	0,744	0,595	0,623	0,633
X3 - операційного прибутку до суми активів	0,120	0,087	0,092	0,070
X4 - балансової вартості власного капіталу до вартості усіх фінансових зобов'язань (короткострокових і довгострокових)	4,924	1,977	2,199	2,238
X5 - чистого доходу від реалізації до	1,645	1,292	1,339	1,263

суми активів				
Z	5,072	3,033	3,214	3,231
Модель К. Бесрмана				
X1 - позикового капіталу до валюти балансу	0,169	0,336	0,313	0,309
X2 - чистого прибутку до валюти балансу	0,093	0,067	0,037	0,045
X3 - чистого прибутку до позичених ресурсів	0,553	0,201	0,118	0,145
X4 - чистого прибутку до чистого доходу від реалізації	0,057	0,052	0,028	0,035
X5 - грошового потоку до позичених ресурсів	-0,036	0,101	-0,133	-0,001
X6 - чистого доходу від реалізації до валюти балансу	1,645	1,292	1,339	1,263
X7 - запасів до чистого доходу від реалізації	0,090	0,092	0,083	0,095
X8 - суми амортизації до вартості основних засобів на кінець періоду	0,498	0,428	0,384	0,387
X9 - введених основних засобів до суми амортизації	1,184	5,803	3,079	0,842
X10 - заборгованості за банківськими позиками до суми позичених ресурсів	0,000	0,000	0,000	0,000
Z	0,401	0,360	0,298	0,271
Модель О. Терещенка				
X1- грошових надходжень до зобов'язань;	9,744	3,847	4,283	4,089
X2 - валюти балансу до поточних зобов'язань;	5,924	3,082	3,453	7,099
X3 - чистого прибутку до суми активів;	0,093	0,067	0,037	0,045
X4 - чистого прибутку до чистого доходу від реалізації;	0,057	0,052	0,028	0,035
X5 - запасів до чистого доходу від реалізації;	0,090	0,092	0,083	0,095
X6 - чистого доходу від реалізації до суми активів.	1,645	1,292	1,339	1,263
Z	16,499	7,109	7,365	7,481
Модель А. Матвійчука				
X, - мобільності активів	1,645	1,292	1,339	1,263
X2 - оборотності кредиторської заборгованості	10,249	7,273	11,370	9,612
X3 - оборотності власного капіталу	1,979	1,946	1,948	1,827
X4 - окупності активів	10,707	14,843	27,146	22,335
X5 - забезпеченості власними оборотними засобами	0,750	0,359	0,366	0,422
X6 - концентрації залученого капіталу	0,169	0,336	0,313	0,309
X7 - покриття боргів власним капіталом	4,924	1,977	2,199	2,238
Z	6,148	3,193	4,228	3,863

Додаток В

Фінансові звітність

Підприємство:	Акціонерне товариство «Львівська кондитерська фабрика «Світоч»	Дата (рік, місяць, число)	2022	01	01
Територія:	Львівська обл., м. Львів, Шевченківський р-н	за ЄДРПОУ	00382154		
Організаційно-правова форма господарювання:	Акціонерне товариство	за КОАТУУ	4610137500		
Вид економічної діяльності:	Виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів	за КОІФГ	230		
Середня кількість працівників:	950	за КВЕД	10.82		
Адреса:	79019 Україна, Львівська область, м. Львів, вул. Ткацька, 10				
Одиниця виміру:	тис. грн. без десяткового знака				
Складено за міжнародними стандартами фінансової звітності					

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
станом на 31 грудня 2021 року

		Форма № 1	Код за ДКУД	1801001
Актив	Код рядка	Примітка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2		3	4
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000		1	-
первісна вартість	1001		578	568
накопичена амортизація	1002		577	568
Незавершені капітальні інвестиції	1005	8	172 168	111 855
Основні засоби	1010	8	793 328	832 107
первісна вартість	1011		1 285 424	1 405 763
Знос	1012		492 096	573 656
Інвестиційна нерухомість	1015		-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:				
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		-	-
інші фінансові інвестиції	1035		-	-
Довгостромова дебіторська заборгованість	1040		-	-
Відстрочені податкові активи	1045	18	3 737	5 069
Інші необоротні активи	1090		-	-
Усього за розділом I	1095		969 234	949 031
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	9	211 401	243 764
виробничі запаси	1101		197 862	228 425
незавершене виробництво	1102		10 006	7 562
готова продукція	1103		3 533	7 777
Поточні біологічні активи	1110		-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	10	625 538	756 798
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130	11	68 499	49 166
з бюджетом	1135	11	20 562	22 291
у тому числі з податку на прибуток	1136		-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145		-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	10	1 167	1 793
Поточні фінансові інвестиції	1160		-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	12	8 111	5 305
Готівка	1166		-	-
рахунки в банках	1167		8 111	5 141
Витрати майбутніх періодів	1170	13	1 112	1 384
Інші оборотні активи	1190	13	6 672	7 997
Усього за розділом II	1195		943 062	1 088 498
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття				
Баланс	1300		1 912 296	2 037 529

Пасив	Код рядка	Примітка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2		3	4
I. Власний капітал				
Зареєстрований капітал	1400	14	88 111	88 111
Капітал у дооцінках	1405		-	-
Додатковий капітал	1410	14	35 501	31 141
Резервний капітал	1415		-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	7	1 190 841	1 289 105
Неоплачений капітал	1425		-	-
Виучений капітал	1430		-	-
Усього за розділом I	1495		1 314 453	1 408 357
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		-	-
Довгострокові кредити банків	1510		-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	7, 15	44 021	342 157
Довгострокові забезпечення	1520		-	-
Цільове фінансування	1525		-	-
Усього за розділом II	1595		44 021	342 157
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600		-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		-	-
товари, роботи, послуги	1615	16	225 197	267 656
розрахунками з бюджетом	1620	16	5 962	867
у тому числі з податку на прибуток	1621		5 842	806
розрахунками зі страхування	1625	16	-	277
розрахунками з оплати праці	1630	16	661	469
за одержаними авансами	1635	16	-	53
Поточні забезпечення	1660	7	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665		-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	7, 15	322 002	17 693
Усього за розділом III	1695		553 822	287 015
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		-	-
Баланс	1900		1 912 296	2 037 529

Затверджено до випуску та підписано

Генеральний директор

Головний бухгалтер

Галицька Ю.В.

25 серпня 2022 року

Яремко М.О.

25 серпня 2022 року

Дата (рік місяць число)

2022	01	01
------	----	----

Підприємство: Акціонерне товариство «Львівська кондитерська фабрика «Світоль» за ЄДРПОУ

00382154

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2021 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	19	2 572 657	2 560 385
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	20	(2 329 241)	(2 299 274)
Валовий:				
прибуток	2090		243 416	261 111
збиток	2095		-	-
Інші операційні доходи	2120	23	15 574	17 295
Адміністративні витрати	2130	21	(73 764)	(65 593)
Витрати на збут	2150	22	(15 833)	(12 689)
Інші операційні витрати	2180	23	(27 331)	(24 854)
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
прибуток	2190		142 062	175 270
збиток	2195		-	-
Дохід від участі в капіталі	2200		-	-
Інші фінансові доходи	2220	24	2	112
Інші доходи	2240	25	10 920	-
Фінансові витрати	2250	24	(20 411)	(24 215)
Втрати від участі в капіталі	2255		-	-
Інші витрати	2270	25	(17 984)	(60 050)
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток	2290		114 589	91 117
збиток	2295		-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	18	(23 362)	(20 673)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		-	-
Чистий фінансовий результат:				
прибуток	2350		91 227	70 444
збиток	2355		-	-

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		-	-
Накопичені курсові різниці	2410		-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		-	-
Інший сукупний дохід	2445	15	6 865	(20 969)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		6 865	(20 969)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		6 865	(20 969)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		98 092	49 475

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Матеріальні витрати	2500		1 874 899	1 894 047
Витрати на оплату праці	2505		231 759	217 875
Відрахування на соціальні заходи	2510		48 390	41 617
Амортизація	2515		89 314	73 961
Інші операційні витрати	2520		201 807	175 281
Разом	2550		2 446 169	2 402 781

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		-	-
Чистий прибуток(збиток) на одну просту акцію	2610		-	-
Скоригований чистий прибуток(збиток) на одну просту акцію	2615		-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650		-	-

Затверджено до випуску та підписано

Генеральний директор

Головний бухгалтер

Галіцька Ю.В.

25 серпня 2022 року

Яремко М.О.

25 серпня 2022 року

Дата (рік місяць число)

2021	01	01
------	----	----

 Підприємство: Акціонерне товариство «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» за ЄДРПОУ

00382154

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2020 рік

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

Додаткові дані: КВЕД 10.82

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	20	2 560 385	2 440 593
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	21	(2 299 274)	(2 207 697)
Валовий:				
прибуток	2090		261 111	232 896
збиток	2095		-	-
Інші операційні доходи	2120	24	17 295	61 235
Адміністративні витрати	2130	22	(65 593)	(46 993)
Витрати на збут	2150	23	(12 689)	(8 775)
Інші операційні витрати	2180	24	(24 854)	(74 387)
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
прибуток	2190		175 270	163 976
збиток	2195		-	-
Дохід від участі в капіталі	2200		-	-
Інші фінансові доходи	2220	25	112	571
Інші доходи	2240	26	-	30 228
Фінансові витрати	2250	25	(24 215)	(8 161)
Втрати від участі в капіталі	2255		-	-
Інші витрати	2270	26	(60 050)	(29 912)
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток	2290		91 117	156 702
збиток	2295		-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	19	(20 673)	(29 480)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		-	-
Чистий фінансовий результат:				
прибуток	2350		70 444	127 222
збиток	2355		-	-

Пасив	Код раляка	Примітка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2		3	4
I. Власний капітал				
Зареєстрований капітал	1400	14	88 111	88 111
Капітал у дооцінках	1405		-	-
Додатковий капітал	1410	14	41 843	35 501
Резервний капітал	1415		-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	7	1 124 054	1 190 841
Неоплачений капітал	1425		-	-
Видучений капітал	1430		-	-
Усього за розділом I	1495		1 254 008	1 314 453
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		-	-
Довгострокові кредити банків	1510		-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515		-	-
Довгострокові забезпечення	1520	7, 15	21 643	44 021
Цільове фінансування	1525		-	-
Усього за розділом II	1595		21 643	44 021
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600		-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		-	-
товари, роботи, послуги	1615	16	335 570	225 197
розрахунками з бюджетом	1620	16	7 041	5 962
у тому числі з податку на прибуток	1621		6 915	5 842
розрахунками зі страхування	1625		-	-
розрахунками з оплати праці	1630	16	473	661
за одержаними авансами	1635	16	-	-
Поточні забезпечення	1660	7, 15	11 622	15 247
Доходи майбутніх періодів	1665		-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	17	258 018	306 755
Усього за розділом III	1695		612 724	553 822
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття				
Баланс	1900		1 888 375	1 912 296

Затверджено до випуску та підписано

Т.в.о. генерального директора

Чайка Христина Михайлівна 31 травня 2021 року

Головний бухгалтер

Яремко Марія Олегівна 31 травня 2021 року

Підприємство: Акціонерне товариство «Львівська кондитерська фабрика «Світоч»	Дата (рік, місяць, число)	2021	01	01
Територія: Львівська обл., м. Львів, Шевченківський р-н	за ЄДРПОУ	00382154		
Організаційно-правова форма господарювання: Акціонерне товариство	за КОАТУУ	4610137500		
Вид економічної діяльності: Виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів	за КОПФГ	230		
Середня кількість працівників: 1017	за КВЕД	10.82		
Адреса: 79019 Україна, Львівська область, м. Львів, вул. Трояцька, 10				
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака				
Складено (зробити позначку «в» у відповідній колонці): за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами фінансової звітності				
		V		

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
станом на 31 грудня 2020 року

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	Примітка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2		3	4
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000		-	1
первісна вартість	1001		577	578
накопичена амортизація	1002		577	577
Незавершені капітальні інвестиції	1005	8	328 860	172 168
Основні засоби	1010	8	568 244	793 328
первісна вартість	1011		993 971	1 288 304
знос	1012		425 727	494 976
Інвестиційна нерухомість	1015		-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:				
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		-	-
інші фінансові інвестиції	1035		-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		-	-
Відстрочені податкові активи	1045	19	1 132	3 737
Інші необоротні активи	1090		-	-
Усього за розділом I	1095		898 236	969 234
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	9	225 338	211 401
виробничі запаси	1101		212 266	197 862
незавершене виробництво	1102		7 146	10 006
готова продукція	1103		5 926	3 533
Поточні біологічні активи	1110		-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	10	622 030	625 538
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130	11	3 818	68 499
з бюджетом	1135	11	46 806	20 562
у тому числі з подятку на прибуток	1136		-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145		-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	10	298	1 167
Поточні фінансові інвестиції	1160		-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	12	83 380	8 111
готівка	1166		-	-
рахунки в банках	1167		83 380	8 111
Витрати майбутніх періодів	1170	13	62	1 112
Інші оборотні активи	1190	13	8 407	6 672
Усього за розділом II	1195		990 139	943 062
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття				
Баланс	1300		1 888 375	1 912 296

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		-	-
Накопичені курсові різниці	2410		-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		-	-
Інший сукупний дохід	2445	15	(20 969)	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		(20 969)	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		(20 969)	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		49 475	127 222

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Матеріальні витрати	2500		1 894 047	1 885 319
Витрати на оплату праці	2505		217 875	171 985
Відрахування на соціальні заходи	2510		41 617	31 836
Амортизація	2515		73 961	49 051
Інші операційні витрати	2520		175 281	190 174
Разом	2550		2 402 781	2 328 365

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		-	-
Чистий прибуток(збиток) на одну просту акцію	2610		-	-
Скоригований чистий прибуток(збиток) на одну просту акцію	2615		-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650		-	-

Затверджено до випуску та підписано

Т.о. генерального директора

Чайка Христина Михайлівна 31 травня 2021 року

Головний бухгалтер

Яремко Марія Олегівна 31 травня 2021 року

Дата (рік місяць число)

2021	01	01
------	----	----

 Підприємство: Акціонерне товариство «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» за ЄДРПОУ

00382154

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2020 рік

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

Додаткові дані: КВЕД 10.82

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	20	2 560 385	2 440 593
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	21	(2 299 274)	(2 207 697)
Валовий:				
прибуток	2090		261 111	232 896
збиток	2095		-	-
Інші операційні доходи	2120	24	17 295	61 235
Адміністративні витрати	2130	22	(65 593)	(46 993)
Витрати на збут	2150	23	(12 689)	(8 775)
Інші операційні витрати	2180	24	(24 854)	(74 387)
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
прибуток	2190		175 270	163 976
збиток	2195		-	-
Дохід від участі в капіталі	2200		-	-
Інші фінансові доходи	2220	25	112	571
Інші доходи	2240	26	-	30 228
Фінансові витрати	2250	25	(24 215)	(8 161)
Втрати від участі в капіталі	2255		-	-
Інші витрати	2270	26	(60 050)	(29 912)
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток	2290		91 117	156 702
збиток	2295		-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	19	(20 673)	(29 480)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		-	-
Чистий фінансовий результат:				
прибуток	2350		70 444	127 222
збиток	2355		-	-

Пасив	Код раляка	Примітка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2		3	4
I. Власний капітал				
Зареєстрований капітал	1400	14	88 111	88 111
Капітал у дооцінках	1405		-	-
Додатковий капітал	1410	14	41 843	35 501
Резервний капітал	1415		-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	7	1 124 054	1 190 841
Неоплачений капітал	1425		-	-
Видучений капітал	1430		-	-
Усього за розділом I	1495		1 254 008	1 314 453
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		-	-
Довгострокові кредити банків	1510		-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515		-	-
Довгострокові забезпечення	1520	7, 15	21 643	44 021
Цільове фінансування	1525		-	-
Усього за розділом II	1595		21 643	44 021
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600		-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		-	-
товари, роботи, послуги	1615	16	335 570	225 197
розрахунками з бюджетом	1620	16	7 041	5 962
у тому числі з податку на прибуток	1621		6 915	5 842
розрахунками зі страхування	1625		-	-
розрахунками з оплати праці	1630	16	473	661
за одержаними авансами	1635	16	-	-
Поточні забезпечення	1660	7, 15	11 622	15 247
Доходи майбутніх періодів	1665		-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	17	258 018	306 755
Усього за розділом III	1695		612 724	553 822
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		-	-
Баланс	1900		1 888 375	1 912 296

Затверджено до випуску та підписано

Т.в.о. генерального директора

Чайка Христина Михайлівна 31 травня 2021 року

Головний бухгалтер

Яремко Марія Олегівна 31 травня 2021 року

Дата (рік, місяць, число)	2020	01	01
Підприємство: Акціонерне товариство «Львівська кондитерська фабрика «Світоч»	за ЄДРПОУ	00382154	
Територія: Львівська обл., м. Львів, Шевченківський р-н	за КОАТУУ	4610137500	
Організаційно-правова форма господарювання: Акціонерне товариство	за КОПФГ	230	
Вид економічної діяльності: Виробництво какао, шоколаду та цукрових кондитерських виробів	за КВЕД	10.82	

Середня кількість працівників: 994

Адреса: 79019 Україна, Львівська область, м. Львів, вул. Ткацька, 10

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати

(Звіту про сукупний дохід) (форма № 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку «в» у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
станом на 31 грудня 2019 року

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001				
Актив	Код рядка	Примітка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2		3	4
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000		-	-
первісна вартість	1001		577	577
накопичена амортизація	1002		577	577
Незавершені капітальні інвестиції	1005	7, 8	131 564	328 860
Основні засоби	1010	8	314 362	568 244
первісна вартість	1011		693 259	993 971
знос	1012		378 897	425 727
Інвестиційна нерухомість	1015		-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:				
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		-	-
інші фінансові інвестиції	1035		-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		-	-
Відстрочені податкові активи	1045	19	-	1 132
Інші необоротні активи	1090		-	-
Усього за розділом I	1095		445 926	898 236
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	7, 9	204 064	225 338
виробничі запаси	1101		196 000	212 266
незавершене виробництво	1102		6 616	7 146
готова продукція	1103		1 448	5 926
Поточні біологічні активи	1110		-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	10	640 808	622 030
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130	7, 11	48 713	3 818
з бюджетом	1135	11	26	46 806
у тому числі з податку на прибуток	1136		-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145		-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	10	727	298
Поточні фінансові інвестиції	1160		-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	12	29 041	83 380
готівка	1166		-	-
рахунки в банках	1167		29 041	83 380

Актив	Код рядка	Примітка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Витрати майбутніх періодів	1170	13	-	62
Інші оборотні активи	1190	13	4 818	8 407
Усього за розділом II	1195		928 197	990 139
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		-	-
Баланс	1300		1 374 123	1 888 375

Пасив	Код рядка	Примітка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2		3	4
I. Власний капітал				
Зареєстрований капітал	1400	14	88 111	88 111
Капітал у дооцінках	1405		-	-
Додатковий капітал	1410	14	31 140	41 843
Резервний капітал	1415		-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		1 022 918	1 149 483
Неоплачений капітал	1425		-	-
Видучений капітал	1430		-	-
Усього за розділом I	1495		1 142 169	1 279 437
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		-	-
Довгострокові кредити банків	1510		-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515		-	-
Довгострокові забезпечення	1520	7	-	-
Цільове фінансування	1525		-	-
Усього за розділом II	1595		-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600		-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610		-	-
товари, роботи, послуги	1615	7, 15	220 521	335 570
розрахунками з бюджетом	1620	15	6 315	7 041
у тому числі з податку на прибуток	1621		5 448	6 915
розрахунками зі страхування	1625		-	-
розрахунками з оплати праці	1630	15	574	473
за одержаними авансами	1635	15	5	-
Поточні забезпечення	1660	7, 16	3 008	7 836
Доходи майбутніх періодів	1665		-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	17	1 531	258 018
Усього за розділом III	1695		231 954	608 938
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		-	-
Баланс	1900		1 374 123	1 888 375

Генеральний директор

Головний бухгалтер

04 серпня 2017 року

Гузей Ярослав Петрович

Ходань Андрій Богданович

Підприємство: Акціонерне товариство «Львівська кондитерська фабрика «Світоч» за ЄДРПОУ 00382154

Дата (рік місяць число) 2020 01 01

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2019 рік

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

Додаткові дані: КВЕД 10.82

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	20	2 440 593	2 260 086
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	21	(2 207 697)	(2 051 916)
Валовий:				
прибуток	2090		232 896	208 170
збиток	2095		-	-
Інші операційні доходи	2120	24	61 235	36 501
Адміністративні витрати	2130	22	(46 993)	(38 609)
Витрати на збут	2150	23	(8 775)	(4 057)
Інші операційні витрати	2180	24	(74 387)	(36 631)
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
прибуток	2190		163 976	165 374
збиток	2195		-	-
Дохід від участі в капіталі	2200		-	-
Інші фінансові доходи	2220	25	571	293
Інші доходи	2240	26	30 228	-
Фінансові витрати	2250	25	(8 161)	-
Втрати від участі в капіталі	2255		-	-
Інші витрати	2270	26	(29 912)	(8 453)
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток	2290		156 702	157 214
збиток	2295		-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	19	(29 480)	(28 875)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		-	-
Чистий фінансовий результат:				
прибуток	2350		127 222	128 339
збиток	2355		-	-

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		-	-
Накопичені курсові різниці	2410		-	-
Частка вшого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		-	-
Інший сукупний дохід	2445		-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		127 222	128 339

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Матеріальні витрати	2500		1 885 319	1 805 470
Витрати на оплату праці	2505		171 985	116 980
Відрахування на соціальні заходи	2510		31 836	24 466
Амортизація	2515		49 051	43 635
Інші операційні витрати	2520		190 174	140 651
Разом	2550		2 328 365	2 131 202

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		-	-
Чистий прибуток(збиток) на одну просту акцію	2610		-	-
Скоригований чистий прибуток(збиток) на одну просту акцію	2615		-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650		-	-

Генеральний директор

Гузей Ярослав Петрович

Головний бухгалтер

Холань Андрій Богданович

04 серпня 2022 року

